

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI'NIN YENİDEN
KULLANIM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**HAZIRLAYAN
GİZEM DEMİRAN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA - 2022

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI’NIN YENİDEN
KULLANIM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**HAZIRLAYAN
GİZEM DEMİRAN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. CAN M. HERSEK

ANKARA - 2022

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Gizem Demiran tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 20.05.2022

Tez Adı: Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın Yeniden Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı – Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Can Mehmet Hersek, Başkent Üniversitesi

.....

Dr. Öğr. Üyesi Elif Selena Ayhan Koçyiğit, Başkent Üniversitesi

.....

Doç. Dr. Özlem Sağıroğlu Demirci, Gazi Üniversitesi

.....

ONAY

Müdür İsmi

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: / /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 30/05/2022

Öğrencinin Adı, Soyadı: Gizem Demiran

Öğrencinin Numarası: 201920001

Anabilim Dalı: Mimarlık Ana Bilim Dalı

Programı: Mimarlık

Danışmanın Unvanı, / Adı, Soyadı: Prof. Dr. Can Mehmet Hersek

Tez Başlığı: Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın Yeniden Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 141 sayfalık kısmına ilişkin, 30.05.2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 4' dür. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğine; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası

ONAY

Tarih: / /

Öğrenci Danışmanı Unvan , Adı, Soyadı, İmza :

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca bilgi, birikim ve tecrübelerini benimle paylaşarak değerli katkıları ile yol gösteren ve destek veren tez danışmanım Prof. Dr. Can Mehmet Hersek'e; tezim hakkında yaptığımız görüşmeler kapsamında yardımcı olan Ziraat Bankası İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığından Kıdemli Mimar Aylin Polat ve Ayla Arzu Yünter'e; tezim için gerekli belge, dokümanlara ulaşmam konusunda ve çalışma sürecimde destek veren Promet Proje Mimarlık Restorasyon ofisinden Yüksek Mimar İsmail Yavuz Özkaya, Maryam Jodeirierajaie'ye ve desteğini esirgemedi her zaman yanımda olan babam Ertuğrul Demiran, annem Şadan Demiran ve nişanlım Enes Demir'e; teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET

Gizem DEMİRAN

ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI'NIN YENİDEN KULLANIM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Başkent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

2022

Kültür varlığı tarihi yapılar zaman içerisinde değişen yaşam standartları ve kullanıcı gereksinimleri ile beraber kendilerine ait mimari, tarihi kimliklerini kaybederek işlevsiz ve kullanılamaz bir duruma gelebilmektedirler. Bunun sonucunda yapıların bazen özgün işlevlerinin tamamen dışında bazen de özgün işlevlerini destekleyecek birtakım alt işlevler olarak yeniden günümüz yaşamına uyarlanması durumu ile yaygın olarak karşılaşılmaktadır. Bu süreç boyunca, yapının hem tarihi hem de mimari kimliğine zarar vermeyecek bir şekilde uygun bir işlev ile yeniden kullanıma açılması önem arz etmektedir. Tarihi yapıların potansiyellerinin doğru bir şekilde analiz edilmemesi ve bu nedenle uygun görülen yeni işlevin mevcut tarihi yapı ile uyumsuz olması durumu oluştuğunda yapıların fiziki ve diğer karakteristik özelliklerinin korunmasında sorunlarla karşılaşılmaktadır. Uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ile birlikte yeni bir işlev ile yeniden canlandırılan tarihi yapılara, müze işlevinin uygun görülmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu durumda korunmaya değer nitelikteki bu tür birer kültür varlığı olan yapıların müze işlevine ait olan mimari gereklilikleri ve standartları sağlayabilmesi için de belirli mekânsal, teknik ve altyapısal müdahaleleri geçirmiş olması gerekmektedir.

Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi mimari ekolü cumhuriyetimizin kuruluşu ile beraber, bir süre daha varlığını korumuştur. Bu dönemin ilk yıllarında ulusal ve milli bir bilinç oluşturma gayesi mimari yapılaşma ortamında da benimsenmiş ve dönemi temsil eden birçok kamusal yapı bu ekole bağlı olarak inşa edilmiştir. Ancak zamanla değişen yaşam standartları ve günümüz ihtiyaçları sonucunda bu yapıların çok büyük bir kısmı özgün işlevlerini yerine getiremez duruma gelmeye başlamıştır. Günümüzde ise, işlevini kaybederek kullanılamaz duruma gelen bu tür yapıların yeniden işlevlendirilerek günümüz yaşamına kazandırılması

alışmalarında belirgin artışlar gözlenmektedir. Ancak yeni işleve göre uyarlanan bu tür yapıların üzerinde uygulanmış olan müdahalelerin uygunluğu ve yol açmış olduğu tahribatlar yeteri ölçüde analiz edilmemiş durumdadır. Burada takdim edilen tez alışması 20. Yüzyıl Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirasının önemli bir yapısı olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın uyarlanabilir yeniden kullanım süreci çerçevesinde geçirmiş olduğu koruma, restorasyon ve yeniden işlevlendirme müdahalelerinin değerlendirilmesini kapsamakta olup, özellikle 2016 Koruma ve Onarım Projesi kapsamında yeni müze kullanımı uygulamalarını konu almaktadır.

Bu kapsamda tez çalışmasının hedefi, örnek olarak seçilen yapı üzerinden, yeniden kullanım sürecinin irdelenmesi ve uygulanması gereken en doğru yaklaşım seçeneklerinin belirlenmesi ve gelecekte benzer biçimde yeniden işlevlendirmeye konu olacak miras yapılarına yön verecek bir yöntem geliştirilmesidir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler, Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası ve yeniden kullanım sürecini konu alan literatür taramalarından, tarihi yapının restorasyon sürecinde birebir temasta bulunan mimarlar ile yapılan görüşmelerden ve yapının koruma, onarım sürecine ait mimari raporlar kullanılarak elde edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELELER: Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Süreci, Müze İşlevi, Erken Cumhuriyet Dönemi, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası

ABSTRACT

Gizem DEMİRAN

ASSESSMENT OF THE RE-USE PROCESS OF ZIRAAT BANK HEADQUARTERS BUILDING

Başkent University Institute of Science

Department of Architecture

2022

Historical buildings which has cultural heritage lose their architectural and historical identities with the changing living standards and user requirements over time and become nonfunctional and unusable. As a result of this, it is commonly encountered that the buildings are adapted to today's life by taking some sub-functions that will support their original and also inauthentic functions. During this process, it is important to re-establish the building with a suitable function that will not harm both its historical and architectural identity. Problems are encountered in preserving the physical and other characteristic features of historical buildings when the potentials of buildings are not properly analyzed. Therefore, the new function which is deemed appropriate for the the historical building is incompatible. It is common that the museum function is considered appropriate for historical buildings that have been revived with a new function together with the adaptive re-construction process. In this case, such structures, which are cultural assets worth preserving, must have undergone certain spatial, technical and infrastructural interventions in order to meet the architectural requirements and standards that belong to the museum function.

The architectural eole of the First National Architecture Period continued to exist for a period in the establishment of Turkish Republic. In the first years of this period, the aim of creating a national consciousness was adopted in the architectural construction environment, and many public buildings representing the period were built depending on this eole. However, as a result of the changing living standards, large part of these structures have begun to fail to fulfill their original functions. Today, significant increases are observed in the efforts of re-functioning such structures, which have lost their function, however, the suitability of the interventions applied on such structures adapted to the new function and the damage caused have not been sufficiently analyzed. The thesis presented covers the

evaluation of the preservation, restoration and re-functioning interventions of Ziraat Bank Headquarters Building, which is an important structure of the 20th Century Early Republican Period architectural heritage, within the framework of the adaptive re-construction process, especially in the context of the 2016 Conservation and Restoration Project which studies new museum usage practices.

In this context, the aim of the thesis study is to examine the re-construction process and to determine the most accurate approach options to be applied and to develop a method that will guide the heritage structures a subject to similar re-functioning in the future. The data obtained within the scope of the study were gathered from the literature reviews on the architectural heritage and re-construction process of the Early Republican Period, interviews with the architects who had one-to-one contact during the restoration process of the historical building, and architectural reports of the preservation and re-construction process of the Ziraat Bank headquarter.

KEYWORDS: Adaptive Re-construction Process, Museum Function, Early Republican Period, First National Architecture Movement, Ziraat Bank Headquarters

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iiiv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışma Amacı	4
1.2. Çalışma Kapsamı.....	4
1.3. Çalışma Yöntemi.....	5
2. MİMARLIK MİRASININ KORUNMASI.....	7
2.1. Koruma Kavramı	7
2.1.1. Koruma Ölçütleri	12
2.1.2. Koruma Sorunları ve Kültür Varlığı Tarihi Yapılarda Bozulmaya Neden Olan Etkenler	14
2.1.3. Koruma Yaklaşımı ve Teknikleri	15
2.2. Koruma Yaklaşımı Çerçevesinde Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Kavramı.....	17
2.2.1. Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Kavramı Tanımı.....	18
2.2.2. Uyarlanabilir Yeniden Kullanımda Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler.....	22
2.2.3. Eski Yapı-Yeni İşlev Bağlamında Uyarlanabilir Yeniden Kullanım İlişkisi...24	
3. TÜRKİYE’ DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIK MİRASI VE KORUMA SORUNLARI.....	25
3.1. Ankara-Ulus Bölgesi Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Mirası	26

3.2. Erken Cumhuriyet Dönemi Uyarlanabilir Yeniden Kullanıma Örnek Yapılar	28
4. UYARLANABİLİR YENİDEN KULLANIM SÜRECİNİN MÜZE İŞLEVİ ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ	30
4.1. İşlev Olarak Müze Kavramı	31
4.2. Müze İşlevinin Tasarım Kriterleri ve Temel Bileşenleri	32
4.2.1. Sergi Mekânlarının Tasarım Organizasyonu	33
4.2.2. Müze Yapılarında Dolaşım Şemasının Kurgulanması	34
4.2.3. Müze Yapılarında Sergi Mekânı- Nesne ve Ziyaretçi İlişkisinin Kurgulanması	37
4.3. Müze Tasarımının Kültür Varlığı Yapıları İle İlişkilendirilmesi	38
5. ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE ANALİZİ	40
5.1. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası ve Yapının Konumu	43
5.2. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın Tarihçesi	44
5.3. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın Mimari Özellikleri	50
5.4. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın Korunma ve Yeniden İşlev Kazandırılma Gerekliği	54
5.5. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binasında Ziraat Bankası Müzesi' nin Mimari Analizi	60
5.5.1. Mevcut Yapının Müze İşlevine Dönüşümünde Mekanların Yeniden Kullanım Kararları	62
5.5.2. Sergilenecek Eserlere İlişkin Kararlar	68
5.5.3. Farklı İşlevlerdeki Mekanlar Arasındaki Bağlantılar ve Sirkülasyon Kararları	70
5.5.4. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesini Şekillendiren Koruma Kriterleri	73
5.5.5. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesinin Koruma Onarım İlkeleri	74

5.5.6.	2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesinin Müdahale Kararları.....	75
5.5.7.	2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesi İle Ziraat Bankası Müze Binasında (Bodrum Kat ve Zemin Kat) Gerçekleştirilmiş Olan Müdahaleler	77
5.5.7.1.	Mimari Elemanlara Uygulanan Müdahaleler	78
5.5.7.2.	Bodrum Kat ve Zemin Kata Uygulanan İşlevsel Müdahaleler ve Analizi..	96
6.	FİZİKSEL VE İŞLEVSEL MÜDAHALELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	102
6.1.	Fiziksel Müdahalelerin Değerlendirilmesi	103
6.1.1.	Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	105
6.1.2.	Zemin Kat Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	108
6.2.	İşlevsel Müdahalelerin Değerlendirilmesi	110
6.2.1.	Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	111
6.2.2.	Zemin Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	113
6.3.	Uygulanan Eklerin Mevcut Tarihi Yapıya Etkisi Özelinde Yapılan Değerlendirme	115
6.3.1.	Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	117
6.3.2.	Zemin Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme.....	118
6.4.	Bodrum Kat / Zemin Kata Uygulanan Fiziksel ve İşlevsel Müdahalelerin Değerlendirilme Sonuçları.....	119
6.5.	Koruma Onarım Müdahaleleri Değerlendirme Sonuçları.....	121
7.	SONUÇ VE ÖNERİLER	132
	KAYNAKLAR.....	141

EKLER

EK 1: Proje, Belge ve Dokümanların Kullanımına İzin Maili

EK 2: Bodrum Kat- Fiziksel Müdahale Değerlendirme Planı

EK 3: Zemin Kat- Fiziksel Müdahale Değerlendirme Planı

- EK 4: Bodrum Kat- Dönüşüm Öncesi İşlev Değerlendirme Planı**
- EK 5: Bodrum Kat- Dönüşüm Sonrası İşlev Değerlendirme Planı**
- EK 6: Yeni Müze Konsept Değerlendirme Planı**
- EK 7: Zemin Kat- Dönüşüm Öncesi İşlev Değerlendirme Planı**
- EK 8: Zemin Kat- Dönüşüm Sonrası İşlev Değerlendirme Planı**
- EK 9: Bodrum Kat- Eklerin Değerlendirme Planı**
- EK 10: Zemin Kat- Eklerin Değerlendirme Planı**
- EK 11: Yeni Eklerin Cephe Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi**

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Süreci İle Banka İşlevinden Müze İşlevine Dönüştürülen Yapılara Örnekler	29
Tablo 6.1. Müdahale Derecelendirme Seviyeleri.....	103
Tablo 6.2. Uygulanan Müdahalelerin Başarılı Olarak Değerlendirilmesine Yönelik Strüktür Tablosu.....	104
Tablo 6.3. Bodrum Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi	106
Tablo 6.4. Zemin Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi.....	109
Tablo 6.5. İşlev Derecelendirme Seviyeleri.....	111
Tablo 6.6. Bodrum Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi.....	112
Tablo 6.7. Zemin Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi.....	114
Tablo 6.8. Bodrum Kat Planı Özelinde - Mimari Açısından Eklentilerin Değerlendirilme Tablosu.....	117
Tablo 6.9. Zemin Kat Planı Özelinde - Mimari Açısından Eklentilerin Değerlendirilme Tablosu.....	118

Tablo 6.10. Bodrum Kat Planı Özelinde – Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme.....	119
Tablo 6.11. Zemin Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları.....	119
Tablo 6.12. Bodrum Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları.....	120
Tablo 6.13. Zemin Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları.....	120
Tablo 6.14. Mekanların Koruma Oranlarına Göre Gruplandırılması.....	121
Tablo 6.15. Bodrum Kat Koruma Kriteri Değerlendirme Matrisi Tablosu.....	123
Tablo 6.16. Bodrum Kat Müze Kriteri Değerlendirme Matrisi Tablosu.....	125
Tablo 6.17. Bodrum Kat Koruma Kriteri x Müze Kriteri Değerlendirme Matris Sonucu....	127
Tablo 6.18. Zemin Kat Koruma Kriteri Değerlendirme Matrisi Tablosu.....	128
Tablo 6.19. Zemin Kat Müze Kriteri Değerlendirme Matrisi Tablosu.....	129

Tablo 6.20. Zemin Kat Koruma Kriteri x Müze Kriteri Değerlendirme Matris Sonucu.....130

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1. TC. Ziraat Bankası Merkezi Genel Müdürlük Binası, Ankara.....	27
Şekil 3.2. Türkiye İş Bankası İdare Merkezi, Ankara.....	28
Şekil 5.1. Ankara Şehir Planı.....	43
Şekil 5.2. Güncel Uydu Görüntüsü.....	43
Şekil 5.3. Ankara Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası.....	46
Şekil 5.4. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, Ankara.....	47
Şekil 5.5. Cumhuriyet’ in İlk Yıllarında Bankalar Caddesi.....	47
Şekil 5.6. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası.....	47
Şekil 5.7. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Arsası, Kızılbaş Camii ve Türbesi, 1926 Öncesi.....	48
Şekil 5.8. Temel Atma Töreni-1926.....	48
Şekil 5.9. Tarihi Genel Müdürlük Binası İnşaat Aşaması-Aralık,1927.....	48
Şekil 5.10. 1955 Yılına Ait Hava Fotoğrafı.....	49
Şekil 5.11. 1950’ ler Ziraat Bankası ve Gençlik Parkı.....	49
Şekil 5.12. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Mimari Zemin ve Birinci Kat Planları.....	50
Şekil 5.13. Zemin Kat Müze Holü (Eski Banka Holü).....	51
Şekil 5.14. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven.....	52
Şekil 5.15. Birinci Kat- Doğu Koridoru.....	52
Şekil 5.16. Birinci Kat- Yönetim Kurulu Toplantı Salonu.....	52
Şekil 5.17. Bodrum Kat- Kiralık Kasa Dairesi.....	53

Şekil 5.18. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası – Cephe Fotoğrafı.....	53
Şekil 5.19. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası – İç Mekân Fotoğrafı.....	54
Şekil 5.20. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, Aydınlık Vitrayı.....	54
Şekil 5.21. Işığı Katlar Boyunca İleten Aydınlık Vitrayı (a) ve (b).....	57
Şekil 5.22. Saçak Altı Detayları (a) ve (b).....	57
Şekil 5.23. Birinci Kat Balkon Altı- Pencere, Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları – Renklenme, Birikimler ve Balkon Parametrelerinde Oluşan Bozulmalar.....	58
Şekil 5.24. Birinci Kat Balkon Altı- Pencere, Suni Taş Kaplama, Balkon Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları.....	58
Şekil 5.25. Zemin Kat Seviyesi- Pencere, Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları.....	58
Şekil 5.26. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven Detayları.....	59
Şekil 5.27. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven Detayları.....	59
Şekil 5.28. Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı- Detayları.....	65
Şekil 5.29. Doğu Cephesine Ait Büyük Odalar.....	65
Şekil 5.30. Banka Holü (Müze Holü).....	65
Şekil 5.31. Banka Holü (Müze Holü).....	66
Şekil 5.32. Kuzey Yönünden Mekâna Bakış-Kuzey Yönünden Müze Merdivenine Bakış...66	
Şekil 5.33. Güneydoğu, Yeni Müze Karşılama Mekanı – Mithat Paşa Heykeli.....	71
Şekil 5.34. Yeni Müze ve Mevcut Yapı Üzeri Şeffaf Geçiş Koridoru.....	72
Şekil 5.35. Kapı Açıklıklarının Kasa Ana Holüne Ulaşımı.....	72
Şekil 5.36. B-36 ve B-38 Mekânı Karo Mozaiklerin Temizlenmesi.....	79
Şekil 5.37. B-39 ve B-37 Mekanı Karo Mozaiklerin Temizliği.....	79

Şekil 5.38. Z-03 ve Z-13 Tuvalet Mekânı.....	80
Şekil 5.39. Z-19 Mermer Kaplamaların Temizlenmesi.....	80
Şekil 5.40. Z-23 A-J Mermer Malzemenin Çatlak Onarım Çalışmaları.....	81
Şekil 5.41. Z-01 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	82
Şekil 5.42. Z-04 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	82
Şekil 5.43. Z-05 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	82
Şekil 5.44. . Z-06 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	82
Şekil 5.45. Z-11 / Z-12 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	83
Şekil 5.46. Z-07 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	83
Şekil 5.47. Z-16 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	83
Şekil 5.48. Z-14 / Z-15 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme.....	84
Şekil 5.49. Z-16 / Z-16A Asansör Boşluğu.....	84
Şekil 5.50. B-06 Kapı Boşluğu Olarak Dönüştürülen Açıklıklar.....	85
Şekil 5.51. Z-21 A-F Özgün Duvar Boya Deseninin Sergilenmesi.....	86
Şekil 5.52. Z-22 A-F Uygulanan Yeni Duvar Malzemesi.....	87
Şekil 5.53. Özgün Asma Tavan Bilgisi.....	87
Şekil 5.54. Z-09 Mekânı Tavan Müdahalesi.....	88
Şekil 5.55. Z-23 Mekânı Tavan Müdahalesi.....	88
Şekil 5.56. B-01 Mekânına Ait M-04 Merdiveni.....	90
Şekil 5.57. M-04 Merdiveni Kazı Sırasında Güçlendirilmesi İçin Uygulanan Askıya Alma İşlemi.....	90
Şekil 5.58. Güney Cephesinde B-05 mahallinde bulunan kapı önündeki dolgunun kaldırılması	91

Şekil 5.59. Güney Cephesinde Yemekhaneye Ulaşan Merdivenin Yıkılıp Etrafının Kazılması ve Mevcut Drenaj.....	91
Şekil 5.60. Güney Cephesinde Merdiven Yıkıldıktan Sonra Ortaya Çıkan Özgün Tesisat Galerisi.....	92
Şekil 5.61. Güney Cephesinde Yemekhaneye Ulaşan Yeni Merdiven Yapılması.....	92
Şekil 5.62. Bağlantı Koridoru İçin Pencere Boşluklarının Açılması / Döşemenin Yapım Aşaması.....	92
Şekil 5.63. Bağlantının Sağlanması İçin Oluşturulan Müze Holünde Çelik Konstrüksiyon Malzeme Kullanımı.....	93
Şekil 5.64. Özgün Zemin Kotunun Açığa Çıkartılması / Özgün Zemin Kotuna Yeni Döşeme Yapılması.....	93
Şekil 5.65. Doğu Cephesi Kuzeydeki Yürüyüş Yoluna Bağlantıyı Sağlamak İçin Basamakların Yapılması.....	94
Şekil 5.66. Tarihi Yapının Kuzey Cephesinde ki Batı Kısımının Kazılarak Özgün Tesisat Sisteminin Açığa Çıkarılması.....	94
Şekil 5.67. Batı Cephesinde Mini Kazık Çalışmaları / Radye Temel Yapılması.....	94
Şekil 5.68. Batı Cephesinde Dolgu Kotunda Çelik Platform Yapılması.....	95
Şekil 5.69. Bodrum Kat Açığa Çıkan Özgün Havalandırma Kanalı / Bodrum Kat Sıhhi Tesisat Borularının Uygulanması.....	96
Şekil 5.70. Uygulama sırasında muhdes duvar ve kapının kaldırılması.....	98
Şekil 5.71. B-04 Mahalli Müdahale Sonrası Sergi Odası.....	99
Şekil 5.72. B-05 Mahalli Mekânda Camlı Kapının ve Duvarın Kaldırılması.....	99
Şekil 5.73. B-05 Mahalli Mekânda Yeni Bir Dolaşım Elemanı Olan Asansör Boşluğunun Açılması / Uygulama Sonrası Asansör.....	100
Şekil 5.74. Mekânları Bölen Muhdes Duvarların Kaldırılması.....	100

Şekil 5.75. Müdahale Sonrası B-11 / B-12 / B-13 Mekânlarının Müze Etkinlik Alanı Olarak Kullanımı.....	101
Şekil 5.76. B-25 Yangın Kaçış Koridoru Mekânı.....	101
Şekil 5.77. Z-16 Mekânı İçerisinde Ortaya Çıkan Eski Asansör Boşluğu.....	102

KISALTMALAR LİSTESİ

Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization ,UNESCO Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
Docomomo	Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighborhoods of the Modern Movement Modern Hareketin Belgelenmesi ve Korunması
Icomos	International Council on Monuments and Sites, ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
Iccrom	Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi
Icom	Milletlerarası Müzeler Konseyi

1. GİRİŞ

Zaman içerisinde gerçekleşen ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel değişimler tarihsel süreç ile beraber toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olan yapıların işlevlerini ve kendilerine özgün olan mimari kimliklerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Genellikle yapıların işlevleri fiziki durumlarına göre daha önce eskimekte ve tarihi yapılar terk edilme durumunda kalmaktadır. Bununla birlikte yapılar yeni kullanıcı gereksinimlerine uygun olabilecek şekilde müdahaleler geçirmekte ancak bu durum içerisinde de kendilerine özgü olan mimari kimliklerini kaybedebilmektedirler. Tarihi yapıya ait olan potansiyeller, yeniden değerlendirilerek yapının özgün işlevinin dışında yeni bir kullanımla dönüştürülmesi durumu ile de sıklıkla karşılaşılmaktadır. Söz konusu müdahalelerde “uyarlanabilir yeniden kullanım süreci” kavramı ise kente ait olan mimari kimliğin oluşmasına katkı sağlayan önemli bir araçtır. Bilindiği gibi kültür mirası olan tarihi yapılara, özgün işlevlerinin dışında yeni bir kullanım ile uyarlandığında, uluslararası kabul gören tüzükler ve yasal mevzuatlar çerçevesinde yapıya ait olan mimari karakterden ve yapının kimliğinden uzaklaşılması gerekmektedir [1].

Yapının yeniden kullanım sürecinde mimari kimliğini koruması ile birlikte, verilecek yeni işlevin mevcut olan yapıya uygunluğuna ve koruma ilkeleri çerçevesinde uygun işlevin seçimi ile ilgili karar verme sürecinde dikkat edilmesi gerekli hususlar bulunmaktadır. Miras değeri taşıyan tarihi yapılara, uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinde yeni bir işlev seçimi yapılırken, yaygın olarak müze işlevinin tercih edilmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Kültür varlığı tarihi yapılara uygun görülen işlevin müze olarak seçilmesi, yapı ve yapının tarihsel sürdürülebilirliği açısından olumlu bir şekilde görünüyorsa da, müze işlevinin mekânsal kurgu açısından gereklilikleri, sergi mekânları organizasyonu, dolaşım şeması, havalandırma gibi müze işlevine ait olan koruma koşullarının sağlanması önemli olan temel konular arasında yer almaktadır. Müze işlevine ait olan gerekliliklerin ve mimari niteliklerin sağlanması için, tarihi yapıların bu çerçevede belirli müdahaleler geçirmiş olması gerekmektedir. Dolayısı ile her tarihi bir yapıya müze işlevinin uygun görülmesi bu bağlamda doğru bir yaklaşım olmaktan çıkabilmektedir.

Cumhuriyet' in kurulması ile birlikte başkent Ankara' da hızlı bir yapılaşma faaliyeti başlamış olup bu çerçevede Ulus merkez olmak üzere birçok kamu yapısının inşasına başlanmıştır. Bu süreçte Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi olarak adlandırılan ve Osmanlı' nın son yıllarından itibaren yoğun bir biçimde örneklerine rastlanan, mimari üslubun etkisinde kalan birçok kamu yapısı toplumun hizmetine sunulmuştur. Başlangıçta bu mimari üslup Cumhuriyet' in bir ulusal bilinç oluşturma çabaları ile de örtüşmüş ancak zaman içerisinde Avrupa' da ortaya çıkan bauhaus ekolü ve modernizm hareketlerinin ülkemizde de benimsenmeye başlanması ile giderek terk edilmiştir. Bununla birlikte bu yıllarda inşa edilen kamu yapıları, ulusal bilinçlenmeye hizmet eden Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi' nin en önemli sembolik temsilcileri arasında yer almaktadır [2].

Günümüz Ankara'sının Ulus Semtinde yer alan Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası, İş Bankası, Vakıflar Bankası, Tekel Başmüdürlüğü, Ankara Türk Ocağı ile Etnografya Müzesi, Ankara Palas, Gazi Lisesi, Divan-ı Muhasebat, Çocuk Esirgeme Kurumu, Ankara Vakıf Apartmanı, ilk Maliye Bakanlığı ve ilk Başbakanlık binası gibi pek çok yapı, I. Ulusal Mimarlık Dönemi' ne ait eserlerdir. Bugün bu yapıların birçoğu kültür varlığı olarak tescilli olup korumaya alınmış durumdadır. Bununla beraber geçen yıllar içerisinde ve değişen kullanım gereksinimleri nedeniyle pek çoğu özgün işlevlerini yerine getirmez olmuştur. Böylece atıl bırakılma veya işlevsel değişime uğrama durumu ile karşı karşıya kalmışlardır. Cumhuriyetimizin kuruluşu ile ilgili önemli bir döneminin temsilcileri olan bu yapıların bir bölümü de yakın tarihlerde yeniden işlevlendirme çalışmaları ile gelecek kuşaklara aktarılacak üzere yenileme çalışmalarına konu olmaya başlamışlardır. Ancak yeni işleve göre uyarlanan bu yapılar üzerinde gerçekleştirilen uyarlanabilir yeniden kullanım müdahaleleri henüz yeterli ölçüde irdelenmemiş ve koruma ölçütleri açısından başarılı olup olmadıkları kanıtlanmamış durumdadır.

Söz konusu I. Ulusal Mimarlık Dönemi yapıları arasında mimari karakteristik özellikleri ile ilk sıralarda bulunan Ankara Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, 1926 yılında Cumhuriyet Dönemi' nin etkin temsilcileri arasında yer almaktadır. Bu yapı ünlü mimar Giulio Mongeri tarafından tasarlanmış olup 1981 yılından itibaren yapının şeref salonu müze işlevine tahsis edilmiş ve 2017 yılında da köklü bir restorasyon ve yenileme çalışmalarına konu olmuştur. Yapı mimari tasarım özellikleri ve bünyesinde barındırdığı detaylar ile I. Ulusal Mimarlık Dönemi' nin seçkin bir örneği olarak kabul edilmektedir. Yakın zamanda işlev değişikliğine bağlı olarak yeni mimari uygulamalara konu olan Ankara Ziraat Bankası

Genel Müdürlük Binası üzerinde bilimsel bir analizlerin gerçekleştirilebileceği örnek bir yapı olarak çalışma konusu olarak seçilmiştir. Böylece tez kapsamında, uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinin 20. Yüzyıl Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirasının korunması çabaları çerçevesinde müze işlevi verilerek yeniden kullanıma hazırlanan Ankara Ziraat Bankası Müze yapısı üzerinden tartıılabileceği ngrlmtir. Tez çalışmasının hedefi uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinin ileyi, gereklilik ve uygulanması gereken en doğru yaklaşımlarının belirlenmesi yönünde alanına katkı sağlamasıdır.

Burada takdim edilen alıma VI bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde tez çalışmasının amacına, kapsamına ve çalışma sürecinde kullanılan yöntemlere değinilmiştir. Tezin II. bölümünde Erken Cumhuriyet Dönemi kapsamında yer alan koruma kavramının tanımı, kapsamı, korumanın mimari ltleri ve uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinin tanımı yapılmış yapıya uygun görülen yeni işleve karar verme sürecinde etkili olan kıstas ölçütler tartıılmı, eski yapı ve yeni işlev bağlamında uygulanan müdahalelerin neler olduğuna değinilmiştir. Tezin III. Bölümünde, Ankara-Ulus bölgesinde Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası ve o dönemde bulunan banka yapılarının müze işlevi ile yeniden uyarlanması tartışılan konu balıklarındandır. IV. bölüm işlev olarak müze kavramından, müze işlevinin tasarım ölçütlerinden ve müze kavramının temel bileşenlerinden, müze tasarımının kültür varlığı yapıları ile ilikilendirilmesinden de bahsedilerek sonuçlandırılmıştır. Tezin V. Bölümünde, Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın konumundan, tarihçesinden, mimari özelliklerinden bahsedilmiştir. Bu bölümün devamı niteliğinde, tarihi yapının yeniden kullanım süreci öncesi yapısal, tarihsel ve mimari analizi yapılarak neden korunması ve yeniden işlev kazandırılması gerekliliği hakkında tartıılmıtır. Bu kapsamda, tarihi yapının dönüşüm süreci boyunca uygun görülen müdahalelerin neler olduğu ve müdahale derinliği hakkında yer alan değerlendirmelerden bahsedilmektedir. VI. bölümde, araştırma kapsamında uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ve sonuçlarının değerlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde, yapının yeniden kullanım süreci sonrası dönüşümü ve yeni işleve uygunluğu açısından bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde yerinde gözlem sonucu elde edilen veriler değerlendirilmiş ve arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler aracılığı ile yapı özelinde uygulanan mimari analizler yapılmıştır. Bölüm VI, Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın yeni müze senaryosu ile dönüşümü sonucu yapılan değerlendirmeleri ve araştırma sonuçlarını içermektedir. Çalışma kapsamında elde edilen ve yararlanılan belgeler ekler bölümünde verilmiştir.

1.1. Çalışma Amacı

Bu tez kapsamında takdim edilen çalışma kültür varlığı niteliğindeki yapıların müze işlevi ile yüklenirken eski yapı-yeni işlev-kullanıcı ilişkisi açısından değerlendirilmesi üzerine kurgulanmış olup çağdaş ve güncel bir uygulama olarak Ziraat Bankası müze yapısı çalışma konusu olarak seçilmiştir.

Bu çerçevede tez: Cumhuriyet Dönemi'nde Mongeri'nin Ankara' da bulunan ilk yapılarından olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın, günümüzde müze işlevi ile yeniden uyarlanması kapsamında:

Yapının Tarihsel Süreçte Önemi ve Koruma Gerekliliği,
Yapının Mimari Özellikleri ve Yeniden İşlev Tasarım Süreci,
Yapının Özgün ve Yeni İşlevlerinin Uyumunu,
Yapıya Uygulanan Yeniden İşlev Müdahaleleri ve Koruma Sonrasında Uygulanan Müdahalelerin Belirli Kriterlere Göre Değerlendirilmesi

Başlıkları ile beraber ele alınarak gelecekte uyarlanacak miras yapılarının yeniden işlevlendirme ve koruma çalışmalarına yön verecek donelerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmada Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait bazı mekânların yeni müze konsepti çerçevesinde müze yapısına dönüşümünde, yapıya ek olarak yüklenen yeni işlev ile ilgili karar verme sürecinin geriye dönük olarak belirli kriterler ile değerlendirilmesi hedeflenmiş olup bu nedenle de yapılara uygun görülen işlevin uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinin ayrıntılı bir analizinin yapılmasını gerektirmektedir. Böylece kültür mirası yapılarına en uygun işlevin verilebilmesi açısından özel bir öneme karar verme sürecindeki temel kriterlerin nasıl uygulanması gerektiğinin belirlenmesi de çalışmada saptanacak konular arasında yer almaktadır.

1.2. Çalışma Kapsamı

Yukarıda da açıklanmış olduğu gibi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının günümüzde işlevsel olarak niteliğini kaybetmesi ile beraber, tarihi yapıların sürdürülebilirliği

açısından korunması ve bu bağlamda yeniden işlev kazandırılması gerekmektedir. Çalışma kapsamında müze işlevi ile yeniden uyarlanan Ziraat Bankası Müze yapısı örneği üzerinden eleştirel bir bakış açısı geliştirilerek “ Her tarihi yapı müze işlevi olarak dönüşüm geçirmeye uygun mudur ?” sorusunun cevabı aranmaktadır.

Ankara’ da Cumhuriyetin ilk Ulusal Mimarlık Dönemi’ nin karakteristik yapılarından olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası sahip olduğu korunması gerekli mimari değerlerinin yanı sıra koruma çalışmaları kapsamında müze yapısı olarak uyarlanabilir yeniden kullanım uygulamalarına konu olmuş bir örnek olması açısından çalışma konusu olarak seçilmiştir. Bu yapının özellikle müze olarak yeniden düzenlenen mekânları ve yapıya ek olarak eklenen bölümleri üzerinde analiz ve değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Böylece yeniden işlev kazanması sürecinin çağdaş koruma politikaları aracılığı ile birlikte nasıl ilerlediği ve temel mimari kimliğin nasıl korunduğu tartışılan başlıca konular arasında yer almaktadır.

1.3. Çalışma Yöntemi

Tez aşağıda belirtilen yöntem doğrultusunda oluşturulmuştur:

Araştırma kapsamında kuramsal çerçevenin oluşturulabilmesi için öncelikle arşiv çalışması yapılmış olup bilgi toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Bilgi toplama süreci kapsamında kuramsal temeli geliştirmek amacı ile Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası ve korunmasını konu olarak işleyen başlıca akademik kaynaklar, koruma belge raporları, bilimsel komitelerin yayınları incelenmiştir. Erken Cumhuriyet Dönemi koruma kavramı ve çağdaş koruma kavramı arasındaki ilişkiyi analiz edebilmek için kaynak taraması özelinde, uyarlanabilir yeniden kullanım sürecini içeren yüksek lisans tez çalışmalarından faydalanılmıştır. Kuramsal çerçevenin güçlenmesi için koruma kavramı özelinde literatürde önemli bir yere sahip olan kitap kaynaklarından da yararlanılmıştır. Tez kapsamında özellikle Zeynep Ahunbay’ın “Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon”, İnci Aslanoğlu’nun “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı”, Cevat Erder’in “Tarihi Çevre Algısı” ve Ebru Omay Polat’ın “Türkiye’nin Modern Mimarlık Mirasının Korunması”, Cengiz Bektaş’ın “Koruma Onarım” başlıklı kitap kaynaklarından faydalanılmıştır.

Bilgi toplama süreci araştırma yönteminin devamı niteliğindedir. Bu kapsamda öncelikle son uygulamaların müellifi olan Promet Proje ofisi ile görüşülmüş yapıya ait olan restorasyon öncesi ve sonrasına ait arşiv belgeleri elde edilmiştir. Sağlanan arşiv belgeleri rölöve, restitüsyon ve restorasyon uygulama projeleridir. Ayrıca mimari ofisin sorumlu mimarı Sn. İsmail Yavuz Özkaya'dan, Ziraat Bankası İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı mimarı Sn. Aylin Polat ve Sn. Ayla Arzu Yünter'den sözlü bilgiler de sağlanmıştır. Böylece yapı özelinde plan analizi, cephe analizi ve yapının sahip olduğu döneme ait mimari özelliklerinin analizine yönelik araştırmalar için kaynaklar elde edilmiştir.

Uygulanan yöntemler arasında ifade edilebilecek bir diğer çalışmada yapı üzerinde gerçekleştirilmiş olan yerinde tespit ve belgeleme çalışmalarıdır. Söz konusu belgelemeler tarafımda yapılmış olup uygulama süreci için yerinde proje çizimleri üzerinde notlar alınmış, gözlem-fotoğraflama çalışmaları ile yapısal müdahalelerin tespiti ve sonuçlarının belgelenmesi gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda belirtilmiş olduğu gibi bu tez Promet Proje Ofisi tarafından gerçekleştirilen 2016 Koruma-Onarım-Yeniden Kullanım Restorasyon uygulamalarını konu alarak ilerlemiştir. Tezde kullanılan grafik anlatımlar, çizimler Promet Proje ofisi tarafından hazırlanan rölöve, restorasyon ve restitüsyon raporlarından elde edilen çizimlerinin temel alındığı tarafımdan sadeleştirilerek oluşturulan mimari çizim ve eskizler ile gerçekleştirilmiştir. Tez çalışmasında yer alan “Araştırma Modeli Alan Çalışması ve Analiz” bölümünde Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının yeni müze işlevi kapsamında yenilenen kat planları Promet Proje ofisi çalışmalarından uyarlanarak daha detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

2. MİMARLIK MİRASININ KORUNMASI

Tarihsel süreç boyunca mimarlık alanında koruma uygulamalarının ve yasal düzenlemelerin artması hem toplum yapısında koruma bilincinin yaygınlaşmasına hem de tarihi ve kültürel kimliğin gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlamıştır. Bu süreç boyunca koruma alanında benimsenen anlayış, günümüzde uygulanan onarım çalışmalarına da yansımıştır. Koruma bilincinin yaygınlaşması ile beraber, tarihi ve kültürel değerlere sahip olan mimari eserler özgün kimliğini ve eski ile olan bağını koruyarak bir sonraki nesillere doğru bir şekilde aktarılmalıdır. Aktarılan bilginin doğru bir şekilde olması için, alanda yapılan uygulamaların tümü uzman kişiler tarafından ele alınmalıdır. Bu alanda yapılan uygulamalar kapsamında, bir yapının yeniden işlev kazandırılarak günümüz koşullarına uygun bir şekilde uyarlanması yaygın ve önemli bir koruma onarım uygulamalarındandır. Bu çalışmalar süresince tarihi yapı, yalnızca kendi özelinde değil çevresi ile beraber değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Böylelikle yeniden farklı bir işlev ile uyarlanan yapı geçmiş değerleri ile olan bağını kaybetmeden gelecek kuşaklara aktarılmaya devam edecektir.

2.1. Koruma Kavramı

Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirasının ortaya çıkışı, nasıl geliştiği, koruma ölçütlerini ve sorunlarını daha iyi kavrayabilmek için koruma kavramının incelenmesi önem taşımaktadır. Bu yüzden, bu bölümde koruma kavramının tarihsel süreçte ki gelişimine ve ölçütlerine kısaca yer verilmiştir. Omay Polat [6]'a göre, korumanın temel konuları arasında kültür mirasını tanımak ve kültürel değerlerini ortaya koymak gelmektedir. Bu sebepten dolayı, Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası özelinde yapılacak bir inceleme için öncelikle çağdaş koruma kavramının geçmiş tartışmalarına değinilmesi gerekmektedir [6].

Günümüzde mimari koruma kavramı ile ilgili pek çok bilim insanı ve araştırmacı çeşitli tanımlar ile konuya açıklık kazandırma ve bilimsel bir temel oluşturma çabası içindedir. Örneğin mimarlık tarihçisi Ahunbay [4]'e göre koruma, tarihsel dönem boyunca önemli bir yere sahip olan eserlerin, özgün değerlerini ve temel kimliklerini kaybetmeden gelecek kuşaklara aktarılacak bir şekilde onarılma süreci olarak tanımlanmaktadır [4]. Ahunbay [4]'e

göre, tarihi kent dokusunu oluşturan anıtlar ve çevrelerin yaşaması rastlantılara bırakılmamalı, evrensel bir kültürün bir bileşeni olarak korunmalıdır. Restorasyon tarihi, yapı sanatının başlangıcı kadar eskilere dayanmaktadır. Tarih boyunca koruma ve onarım kavramlarının yapılar üzerinde ki etkisi farklılık göstermektedir [4].

Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler bünyesinde oluşturulmuş olan UNESCO Kurumu ve onun alt birimi ICOMOS gibi uluslararası kuruluşlar tarafından, geleneksel malzemelerin ve kültür varlıklarının koruma ilkeleri kapsamında bilimsel yöntemler aracılığı ile korunması, yapının tarihsel süreç içerisinde değişen kültürel kimliği gibi ana konular hakkında tartışma ortamları oluşturulup toplantılar yapılmaktadır [4]. Böylece Dünya genelinde bir ortak mimari miras ve bunlara ilişkin koruma kavramı ile koruma mevzuatı geliştirilmeye çalışılmaktadır. UNESCO'ya göre koruma, “anıtlar, yapı grupları ve sitlerle tanımlanan kültürel mirası anlamak, malzemesinin korunmasını sağlamak ve gerekli olduğu halde restorasyonu ve gelişimi için kullanılan yöntemlerin tümü” şeklinde açıklanmaktadır [3]. Geçmiş medeniyetlerde yer alan dini, siyasi ve estetik değerler koruma kavramını oluşturan ölçütlerdendir. Ek olarak anıtların ve tarihi değerlerin sembolik bir biçimde ele alınması geçmişin ve geleceğin insanlar tarafından kavramsal bir boyutta incelenmesindendir [5].

Mimari koruma kavramının tarihçesine baktığımızda Rönesans dönemindeki Antik Çağa karşı duyulan ilgi nedeniyle yapılan araştırma ve rölöve çalışmalarına kadar uzanan araştırmalar sonucunda yavaş beliren mimari yapıların korunma gerekliliği hakkındaki düşünceleri görmekteyiz. Hatta konuyu Roma dönemindeki ilk koleksiyonculuk çalışmaları ile de ilişkilendirmek olasıdır. Ancak ilk olarak tarihi restorasyon kavramı Tarihi restorasyon kavramı İtalya’da Luca BELTRAMİ (1854-1933) tarafından uygulamaya konulmuştur [4]. Beltrami’ye göre, “Tarihi Restorasyon kuramı anıtların tarihi belgelerden sağlanacak somut verilere dayanılarak restore edilmesini önermektedir” Ahunbay [4, s. 16]. Takip edilen yıllarda İtalyan koruma uzmanı Piero Gazzola’ya göre koruma açıklaması şu şekildedir; “Bir mimari anıt artık yapıldığı amaca hizmet edemiyorsa, korunması pratik bir gereklilik olmaktan çıkar, kültürel bir görev haline gelir. Bu konuya verilen önem gelecek kuşakların kültürel olgunluğuna ve kültür miraslarını koruma konusunda duyacakları ivediliğe dayanacaktır” Ahunbay [4, s.8]. Koruma yaklaşımında günümüze kadar ulaşan temel kavramların ve ölçütlerin temeli 18. Yüzyılın sonundan itibaren oluşmuştur. Zaman içinde gelişen düşünceler restorasyon ve mimari koruma alanında bazı teorisyenleri de ortaya

çıkarmıştır. Viollet-le-Duc, Ruskin, Morris, Boito, Riegl ve Giovanni koruma kavramının çağdaş korumaya dönüşmesinde rol oynayan önemli isimlerdendir [6].

18. yüzyılda korunacak tarihi yapılar değerlendirilirken sistematik bir yaklaşım ile belgeleme yöntemi kullanılmıştır. Estetik ve sanatsal kaygıya önem verilen bu yüzyılda hem sanat eserlerinin güzellik anlayışı hem de dönem içerisinde ki tarihselliği koruma kavramı özelinde önem kazanan ölçütlerdendir [6]. Viollet-le-Duc (1814-1879), 18.yüzyıl döneminde anıtsal nitelik taşıyan tarihi yapıların kendilerine özgü mimari değerlerini ve kimliklerini vurgulayarak “korumada tarihsellik” kavramı ile ele alınmasını savunmuştur. Viollet-le-Duc’un ortaya koyduğu aynı üslup birliğine ulaşma olarak bilinen “stilistik rekompozisyon” akımı koruma alanında güncel tartışmaların oluşmasına yol açmıştır. Bu akıma göre, mimari olarak üslup birliğine aykırı gelen eklerin yıkılması ya da eksik ve tamamlanması gereken bölümlerin bütünlüğü sağlayacak şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir [6].

19. Yüzyılın bilimsel ilkeleri ile beraber yetişen Viollet le Duc (1814-1879) kendisinden önce onarım çalışmalarında bulunan mimarların, rastlantı şeklinde ve bilimsel yöntemlere dayanmayarak çalışmalar yaptıklarını ileri sürmüştür. Viollet le Duc’e göre, “Bir yapıyı restore etmek, onu korumak, onarmak veya yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda, hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline getirmek demektir” Ahunbay [4, s. 9].

Viollet-le-Duc’e aykırı olarak, “stilistik rekompozisyon” akımına karşı gelen görüşün öncüsü ise, daha çok 19. Yüzyılın ortalarında kendisini gösteren isim Joshn Ruskin (1819-1900)’ dir. Joshn Ruskin dönem içerisinde belirlenen restorasyon ilkelerine eleştirel bir bakış sergileyerek yaklaşmıştır. Joshn Ruskin “eskilik” değerini restorasyon sürecinin temel değeri olarak ele almış ve bir eserin tarihsel süreçte geçirdiği tüm dönemlerin eser için önemli birer belge olduğunu savunmuştur. Eserin tarihsel bağlamda eskimesi ve sahip olduğu tüm izler, onun ne kadar özgün olduğunu ortaya koymaktadır. Ruskin’in bu yaklaşımı ile beraber bir eserin restore edilmesi yerine yapının özgün hali ile korunması daha ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşım ile “restorasyon” kavramının yerini “konservasyon” kavramının aldığı görülmektedir [6].

Hem Viollet-le-Duc’e hem de Joshn Ruskin’e eleştirel bir bakış açısında bulunan Camillo Boito (1836-1914) estetik ve tarihsel değerlerin restorasyon süreci için kullanılması gereken ölçütler olduğunu vurgulamaktadır. Boito’ya göre restorasyon kavramı, tarihi bir

yapının içerisinde barındırdığı tüm nitelikleri ile beraber korunması olarak ifade etmektedir [7].

Birçok Avrupa ülkesinde tarihi anıtların ve kültürel mirasın korunması ile ilgili kongreler ve konferanslar yapılmaya başlanmıştır. 1904 yılında Madrid’de uygulanan “Uluslararası Mimarlar Kongresi”, 1931 yılında Atina’ da yapılan “Atina Konferansı” ve ardından 1931 yılında İtalya’ da gerçekleştirilen “Carta Del Restauro” anlaşmasının ilkeleri kabul edilmiştir [5].

1931 yılında gerçekleştirilen Atina Tüzüğü, kültür varlığı tarihi yapıların korunması ve onarımını içeren uluslararası temel ilkeleri tanımlayarak, UNESCO tarafından kültür varlığı yapıların korunması, onarılması ve belgelenmesinde uluslararası bağlamda çalışmalar yapılmasına katkı sağlamıştır. 1964 yılında “II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi” kapsamında Venedik’ te bir araya gelinerek 16 maddeden oluşan Venedik Tüzüğü kabul edilmiştir [5].

Venedik Kongresi’nin ardından bir ihtiyaç dâhilinde kurulan ve 57 farklı ülkenin üye olduğu ICOMOS 1965 yılında Varşova’ da kurulmuştur. Kültürel mirasın korunması, belgelenmesi ve onarımı kapsamında birçok çalışma ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir [5]. Icomos Türkiye Bildirgesi [8]’ e göre, 20. Yüzyılın başlarında Modern Mimarlık kavramı oluşmaya başlamaktadır. Icomos’a göre Modern Mimarlık Mirası güncel olan teknoloji ile üretilmiş mimarlık eserleri, yerleşim yerleri ve yapı grupları olarak tanımlanmaktadır [8]. 20. Yüzyılda daha geniş alanlara yayılarak ilerleyen bu anlayış, bulunduğu dönemin güncel şartlarına, teknik ve teknolojik gereksinimlerine uyum sağlayarak çözümler üreten mimarlık anlayışıdır [9].

20.yüzyılda Riegl, koruma kavramının en temelinde özgünlük kriterlerinin olduğunu ifade etmiştir. Riegl’a göre özgünlük kriterleri tarihi yapılara ait eskilik, tarihi, kullanım ve sanat değerlerinden oluşmaktadır [6]. Ancak Modern Mimarlık Miras’ının başlaması ile birlikte yeni bir mimarlık anlayışı oluşarak yapı gruplarında gelişen teknolojiler kullanılmış, güncel olan yapım teknikleri, malzemeler ve sistemler üretilmiştir. Bu yaklaşım sonucunda daha gerçekçi ve işlevsel yapı grupları meydana gelmiştir. Bu kapsamda Modern Mimarlık Mirası özelinde koruma kriterlerinden olan özgünlük kriteri daha farklı bir anlamda ifade edilmelidir [10].

Özgünlük kavramı özelinde Venedik Tüzüğü' nün 5. Ve 6. Maddesine göre, yapıya uygun görülen yeni bir işlev sonucunda gerçekleşecek değişimlerin, tarihi yapının kütsel ve hacimsel niteliklerini taşıyan hiçbir mimari özelliklerine zarar gelmeden yapılması uygun görülmektedir [5].

1998 yılında Docomomo'nun sunduğu bir rapora göre, özgünlük kavramı 4 ana başlık altında toplanmış ve kapsamının daha genişletilmesi sağlanmıştır. Fikrin özgünlüğü, biçimin özgünlüğü, strüktür ve detayların özgünlüğü, malzemenin özgünlüğü değerlendirilen başlıklardandır. Docomomo'nun sunduğu rapora göre bir yapıya ait özgünlük kriterinin değerlendirilmesi, fikrin korunmasına bağlı olmaktadır. Bu kapsamda yapının fikrinin korunuyorsa tasarım, malzeme ve işçilikte meydana gelebilecek değişiklikler kabul edilebilir [11], [6].

Türkiye' de koruma kavramı 19.yy. içerisinde sadece kuramsal nitelikte ortaya çıkmış olsa da 20.yy. ile beraber yasal düzenlemeler aracılığıyla modern bir koruma anlayışı benimsenmiştir. Koruma ve onarım üzerine yapılan geçmiş çalışmalarda, yalnızca yapıyı strüktürel olarak ayakta tutmak üzerine bir algı oluşturulurken, günümüzde koruma kavramı anıtsal tek yapı özelinde olmamakla beraber, kent dokusunu oluşturan yapılar çevresi ile ele alınarak değerlendirilmektedir. Bu sayede dönemin toplumsal, ekonomik, sosyal ve mimari yapısına özgü değerler tarihi bir belge olma niteliği taşımaktadır. Tarihsel süreç boyunca gelişen ve farklılaşan koruma kavramının günümüzde karşılığının temel amacı, kültür varlığı tarihi yapıların geçmiş değerlerine sahip çıkarak korunması ve onarılmasıdır [4].

20. yüzyıl Modern Mimarlık Miras'ının korunmasında Venedik Tüzüğü'nün koruma anlayışı esas alınmıştır. Kültür varlığı tarihi yapıların korunmasına ve sürdürülebilirliğine dair bilincin artması ile beraber koruma ve onarım kavramları daha yaygınlaşmıştır [6]. Venedik Tüzüğüne [6]' ne göre, tarihi yapıların başarılı bir şekilde korunması ve onarılması için, yapıların özgün değerlerine en az müdahalelerin uygulanması gerekmektedir [6].

Geçmişten günümüze kadar olan süre boyunca, koruma kavramı üzerinde yapılan çalışmaların artması ile beraber koruma üzerine toplumsal düzeyde bilinç gelişme göstermektedir. Bu sayede tarihi çevre bilince duyulan önem artmakta, yasal ve örgütsel düzenlemelerin medya ile duyurulması yaygınlaşmaktadır. Günümüzde tarihi yapıların

korunma, onarım sürecinde geçerli olan ve 25-31 Mayıs 1964 yılında onaylanan Venedik Tüzüğü Türkiye’ de mimarlık mirasının temel taşlarını oluşturmaktadır [6].

Günümüzde halen geçerli olarak kullanılan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu 21.07.1983 tarihinde 2863 sayılı kanun ile yürütülmeye başlanmış, korunması gereken kültür mirası nesnelerin ve koruma dâhilinde bulunması gereken mallar ile ilgili konulara ilişkin süreçleri kapsamaktadır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun amacı; koruma sınırları içerisinde bulunması gereken taşınır ve taşınması kültür varlıklarını belirlemek ve her biri için kendi özelinde uygun olan süreci düzenlemek ve süreci gerçekleştirecek kurum ve kuruluşların üzerlerine düşen sorumluluklarını analiz etmektir [80].

2.1.1. Koruma Ölçütleri

Unesco gibi uluslararası kuruluşlar bazı koruma ölçütleri belirlemişlerdir. Yapının yaratıcı ve özgün bir ürün olması, bir dönem içerisinde kültürel ve insanlar arasında alışverişi sağlamış olması, bir medeniyete tanıklık etmiş olması ve bir dönemi belgeler nitelikte olması oluşturulan koruma ölçütlerinin bir kısmıdır [12].

UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu), ICCROM (Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi), ICOMOS (Uluslararası Anıtlar Sitler Konseyi) gibi uluslararası kuruluş ve örgütlerin koruma eylemleri üzerine yapılan çalışmalarında kültür varlıklarına en uygun işlevin seçilmesine yönelik değer ölçütleri yer almaktadır. Bu konuda değer verilen en önemli konu, tarihi yapıların özgün mimari ve kültürel değerlerine, yapının tarihi karakterine zarar vermeden koruma ve yeniden yapılan sürecine gidilmesidir.

Koruma kavramında öncelikle düşünülmesi gereken neyin korunacağıdır. Eski tarihlerden beri günümüze kadar ulaşan dini yapılar, anıtsal mezar yapıları ve bazı işlevsel niteliklere sahip kamusal yapılar dünya mimari miras öğeleri olarak korunmaya değer görülmektedir. Aynı zamanda anıtsallıktan uzak, gündelik yaşama ait olan bazı yapılarda toplumun bir bileşeni olmaya başlar ve teknolojik gelişmeler ile beraber belli aşamalardan geçmektedirler. Bu yapılarda teknoloji tarihi açısından önemli bir yere sahip olmakla beraber korunmaya değer görülen yapılar arasında yer almaktadır. Ahunbay [4], korunması gerekli

olan anıtların seçimine yardımcı olacak koruma ölçütünü 3 temel başlıkta toplamaktadır. Bu ölçütler; tarihi belge niteliği, eskilik özelliği ve estetik değerdir [4].

Anıtsal değer taşıyan yapılar, tarihsel belge niteliğinde tarihi bir olayı yansıtmaları ve tarihi bir süreç ile ilişkili olması sebebi ile sahip olmaktadır. Bu kapsamda, tarihsel döneme ait yapılar teknikleri, malzeme dokusu, strüktür düzeni bir belge niteliği taşır ve bize dönem hakkında ipuçları vermektedir.

Ahunbay [4]'e göre, kendine özgü bir yaşama biçimi olan yapı ve yerler tarihsel belge niteliğindedir ve korunmalıdır. Farklı toplumsal gruplardan oluşan köy, kasaba ve değişik yerleşim yerleri birer tarihi belgedirler. Bu yerleşim yerleri kendi dönemine özgü olan bir yaşam düzenine ve gereksinimlerine sahip olmak ile beraber daha geleneksel bir doku ve mekan özellikler sayesinde koruma altına alınması gereken tarihsel değerlerdir [4].

Omay Polat'ın anlatımına göre anıt, belli bir amaç doğrultusunda gelecek nesillere aktarılması amacı ile üretilen sanat eserleridir. Sanat değeri ve tarihi belge niteliği arasındaki ilişkiyi Omay Polat [6, s. 38] şu şekilde ifade edilmektedir: “Sanat değeri taşıyan her eser tarihi belge niteliğine sahiptir çünkü belli bir zamanda var olmuş ve bulunduğu dönem içerisinde etkileşimde bulunmuştur. Aynı zamanda her tarihi belge de sanat değeri taşımaktadır” .

Omay Polat [6]'a göre, tarihi belge niteliğini taşıyan eserlerin eskime sebebi ile izlerini korumasından ziyade, mümkün oldukça kendi benliğini koruyarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Bir tarihi eser, anıt eseri olarak nitelendirildikten sonra artık tarihi belge değeri taşıyan bir eser olduğu anlamına gelmektedir. Anıtların kalıcılığını devam ettirebilmesi ve günümüz değerlerine aktarılabilmesi için hasar görebileceği dış etkenlere karşı korunmaları gerekmektedir [6].

Zaman içerisinde tarihi yapılar yıpranır ve hasar görebilirler. Bu yapılar içinde bulundukları dönemin izlerini taşımaları sebebi ile korunmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bir eserin tarihi eser niteliği taşıması ve koruma altına alınması ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Türkiye’ de ise 2863 sayılı yasanın 6. Maddesine göre 1900 yılından önce yapılan yapılar koruma kapsamına alınmaktadır. 20.yy yapılarının koruma altına alınması ve tarihsel belge niteliği taşıması için önemli bir mimari akımın temsilcisi ve mimari bir dönemin

parçası olması gerekmektedir. Ahunbay [4]'e göre, bir yapının koruma altına alınması için kesin zaman sınırlarının konulması yerine, farklı bir sanat ve mimari akımın temsilcisi olunması, farklı yaşam biçimi ve sosyal yapı gruplarının yansıtılması daha öncelikli bir ilke olarak benimsenmesi gerekmektedir [4].

Bilinçli bir toplumsal beğeni olmayan durumlarda, korunması gereken kültür varlığı tarihi yapıların “güzellik” kavramı özelinde kararının sanat tarihçileri ve estetik değer uzmanlarının yönlendirmesi sonucunda yapılması gerekmektedir. Tarihsel süreç içerisinde hasara uğramış yapıların dönem içerisinde var olan güzelliğini değerlendirmek bu alan üzerinde uzmanlık kazanan arkeolog ve mimarlık tarihi uzmanlarına ait olmaktadır [4].

2.1.2. Koruma Sorunları ve Kültür Varlığı Tarihi Yapılarda Bozulmaya Neden Olan Etkenler

Malzeme, strüktür, rekonstrüksiyon ve yeniden işlevlendirme sonucu oluşan sorunlar 20.yy mimarlık kapsamında yer alan temel koruma sorunları arasındadır. Omay Polat, temel koruma sorunlarında sıklıkla karşılaşılan konstrüksiyon ve malzeme sorunları arasında ise; ses ve yalıtım yetersizliği, teras çatı detay problemleri, malzemenin dayanımından kaynaklanan problemlerin koruma sorunları arasında yer aldığını belirtmiştir [13].

Kuban [7]' e göre, koruma sorunlarının başında tanım problemi gelmektedir. Mimari açıdan bakıldığında 20.yy mimarisinin tanımı korunması gereken yapının konumuna göre belirlenmelidir [7], [14].

Tarihi yapıların ciddi derecede hasar görmesine neden olan etkileri belirlerken birtakım teknik ve gözlem incelemelerin yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu incelemeler neticesinde eser üzerinde çalışan mimar, ancak yapıyı tanıır hale gelir ve yapının iyileşmesi için gerekli çalışmaları o zaman gerçekleştirebilmektedir. Yapıya uygulanacak müdahalenin derinliğine karar verebilmek ve nasıl bir yol izlenmesini belirlemek amacı ile yapının iyi bir şekilde tanınması oldukça önem taşımaktadır. İyileştirmek için belirlenen tanının yanlış konulması durumu yapıda daha ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Tarihi yapılarda bozulmaya sebep olsan etkenler iç ve dış nedenler olmak üzere iki ayrı kümede toparlanmıştır. Yapının konumu, bulunduğu bölgenin iklimsel ve zemin özellikleri; taşıyıcı

sistem yüzünden oluşan ve yapıyı temelden etkileyen hasarlar; kullanılan malzemelerin yapının bulunduğu bölgeye ve ihtiyaçlarına uygun olmayışı yapı özelinde çatlaklara, bozulmalara ve ayrılmalara sebebiyet veren iç nedenlerdendir. Yapının kendi özelinde oluşan hasarları haricinde kullanıcılar tarafından yapıyı etkileyen kötü kullanım ve kötü onarım çalışmaları, hava kirliliği gibi nedenlerse, yapıyı ciddi oranda etkileyen dış etkenlerdendir.

2.1.3. Koruma Yaklaşımı ve Teknikleri

Unesco, Docomomo, Icomos gibi bazı uluslararası kuruluşlar 20.yy mimari yapıları korumak için çalışmalar sürdürmüşlerdir. Tarihi açıdan önemli bir yere sahip olan yapılar için koruma planı hazırlanırken öncelikle yapının kontrollü bir şekilde tanınması gerekmektedir. İyi bir şekilde tanınan yapı için bilimsel olarak doğru teknikler belirlenmeli ve yapıya uygun bir yaklaşım benimsenmelidir Uygulama aşamasına geçmeden önce yapının tarihi analizi, rölövesi hazırlanmalı, bozulmaları tespit edilmelidir [4].

Bir yapının koruma yaklaşımı için restorasyon uygulamasından önce bazı araştırmalar ve belgeleme çalışmaları yapılması gerekmektedir. Yapı için uygun tekniğin belirlenmesinden önce yapılacak ön araştırma sonucu, yapıda oluşabilecek hasarlar en aza indirilebilmektedir.

Tarihi yapılarda onarım için kullanılan restorasyon teknikleri; sağlamlaştırma, bütünlendirme, yeniden yapma, temizleme, taşıma gibi kategorilere ayrılmaktadır. Bu bölümde tezin temel konularından birisi olması sebebi ile restorasyon teknikleri içinden yeniden kullanım ve yeni işleve uyarlama tekniği üzerinde durulmuştur. Tezin ilerleyen bölümlerinde bu konu daha detaylı olarak incelenecek ve ayrı bir bölümde verilecektir.

Zaman içerisinde çağın değişen koşulları ile beraber, tarihi yapılar günümüze ayak uydurmak amacı ile özgün işlevini geride bırakmak ve farklı işlevler üstlenmek durumunda kalmaktadırlar. Gazi ve Boduroğlu [15, s. 57-69] işlev değişikliklerini şu şekilde ifade etmiştir: “Tarihi yapıların kendilerine özgü olan mimari, kültürel, sosyal değerlerini koruyarak yeni kullanıcı gereksinimlerine cevap verecek şekilde müdahaleler içermesidir” .

Tarihsel süreçte önemli bir yere sahip olan yapıları korumak ve potansiyellerine uygun olacak yeni işlevler kazandırmak, gelecek nesillerin geçmişlerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Ancak gelecek nesillere yanlış bir bilgi aktarılmaması için, getirilecek yeni işlevin yapının özgünlüğüne ve mimari karakterine karşı gelmemesi gerekmektedir [1].

Yeniden işlevlendirme sonucu mevcut olan yapı erişilebilir ve kullanılabilir yerlere dönüşebilmektedir. Böylece yeniden işlevlendirme sayesinde kentin çevresel, sosyal ve ekonomik maliyetleri azaltılabilmekte ve genişletilebilmektedir. Böylece var olan bir yapıyı yeniden inşa etmektense, yapıya bir işlev kazandırarak günümüze kullanılır hale getirmek ekonomik açıdan daha olumlu bir çözümdür [16], [18], [17].

Kültür varlığı tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi sürecinde bir yapı gerekli kullanım değişikliğini üstelenecek şekilde dönüştürülmelidir. Kullanım değişikliğine bağlı olarak yapı için gerekli görülen mevcut kısımların yenilenmesi olabileceği gibi yapının tamamen yenilenmesi de istenebilmektedir [19], [20].

Yeniden bir işleve uyarlanması istenilen yapılarda esas alınan temel hedefler şu şekilde açıklanabilmektedir:

- Yerel kimliği, çeşitliliği korumak ve yaşam kalitesini artırmak,
- Tarihi yapıların yıkım sürecine girmesini ve tükenmesini engellemek,
- Tarihi yapılar özelinde işlevlerinin devamlılığını sağlamak adına sorumluluk geliştirmek,
- Koruma ve yeniden işlev kazandırma hedeflerine toplumsal bir katılım sağlamak.

Bir yapının orijinal kullanımını artık yerine getiremediğinde yapının uygun görülen yeni bir işlev ile kullanıma devam etmesi sürecinde, yapı çevresel performans açısından yeni yapıların gösterdiği standartlara ulaşmayabilmektedir [20], [21].

Tarihi yapıların kültürel açıdan devamlılığını sağlamak ve önemini vurgulamak için bağlam içinde yapıya en uygun işlevi bulmak dikkat edilmesi gereken bir konudur. Yapıya en uygun işlevin karar verilmesi sürecinde fiziksel ve potansiyel özelliklerin bütüncül bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Yeniden işlev sürecinde karşılaşılan en ciddi hatalardan birisi

yapı özelinde uygulanan yeni kullanım kararının derin bir analizinin yapılmadan ve bilimsel bir yönetime dayanmadan seçilmesidir [1].

Ahunbay [4]'e göre, yapıların yeniden kullanımı aşamasında iç düzenlemelerde daha esnek uygulamalara gidilmelidir. Harap olmuş ve ciddi hasar görmüş yapılarda iç düzenleme sırasında en baştan yeni bir düzenlemeye gidilebilir ancak ilk tasarımdan ipuçları barındıran yapılarda yapının tarihsel kültürünü devam ettiren bir düzenlemeye gidilmesi daha uygun olmaktadır [4].

Bazı kaynaklar ise yeniden işlevlendirme özelinde farklı yaklaşımlar sunmaktadır. Bu yaklaşımlardan birisi şu şekildedir: Endüstriyel binalar, geniş hacimli yapılar olmaları sebebi ile yeniden işlev kazanma ve yeni bir yapıya uyarlanmak için daha uygun yapılardır. Endüstriyel açıdan önemli bir yere sahip bazı sanayi yapıları Albert Kahn gibi dönemin önde gelen mimarları tarafından tasarlanmıştır. 19.yy sonunda çelik çerçeve konstrüksiyonu, 20.yy başında ise yapıların dış cephesinde iskelet ön plana çıkmaktadır. Oldukça yaygın olan dönüşümlerden bazıları ise endüstriyel yapıların müze yapısı olarak dönüşümüdür [22].

2.2. Koruma Yaklaşımı Çerçevesinde Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Kavramı

Tarihi değer taşıyan yapıların direkt olarak yıkılması yerine düzgün bir şekilde dönüşümünün yapılarak korunması önemli derecede ekonomik, sosyal ve kültürel faydalar sağlamaktadır [27]. Erder [5]'e göre, bir tarihi yapıyı yeniden kullanım süreci kararları çerçevesinde uyarlamak ve restore etmek demek, sadece yapıyı korumak, yeniden yapmak, onarmak değil, belli bir zaman sürecinde daha önce var olmadığı şekli ile tamamlanmış bir yapı haline getirmektir [5].

Bir yapının uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ile yeni bir işlev kazanması, geçmişte var olan hali ile korunması değil, hem özgün halinin korunduğu hem de günümüz de var olan değişimlere ayak uyduran bir anlayışın benimsenmesi gerektiğidir [28]. Bir tarihi yapıya yeniden işlev kazandırmak ve uyarlamak, tarihi yapıları yeniden erişilebilir mekânlar haline dönüştürmektedir. Böylece geçmişe ait değerler gelecek nesillere aktarılabilir. Bu

aşamada önemli olan ve dikkat edilmesi gereken konu, tarihi aktarımın doğru bir şekilde yapılması ve gelecek nesillere yanlış bilgi aktarımında bulunulmaması gerektiğidir.

Latham [19]'a göre, uyarlanabilir yeniden kullanım, tarihi yapının sahip olduğu yeni ve mevcut şartlara uyumu için gerekli kullanım değişikliğini üstlenecek şekilde dönüştürülmesidir. Bu dönüşüm ve uygulanan müdahaleler yapının kullanım gerekliliğine göre kimi zaman küçük müdahaleler ile yapılırken, kimi zaman ise ciddi değişiklikleri beraberinde getirmektedir [19].

2.2.1. Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Kavramı Tanımı

Cantell [22]'e göre, uyarlanabilir yeniden kullanım, tarihi ve işlevini yerine getiremeyen ve ekonomik kullanım ömrünü tamamlayan yapılar için yeni bir kullanım bulma eylemidir. Cantell, uyarlanabilir yeniden kullanım tanımına şunu da eklemiştir; “Yapısal olarak eski ve sağlam binaların ekonomik olarak geliştirme sürecidir” [22].

Kültür varlığı yapıların yapılanmasını sağlamak ve korumak, yıkım aşamasından daha ekonomik bir yöntemdir [39], [40]. Bu yapılara uygulanacak yeni işlevler, yapının ekonomik açıdan yaşamasını sağlarken aynı zamanda yapıya ait tarihi ve kültürel değerlerini de gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır [22].

19. yüzyılın ortalarından günümüze kadar olan zaman diliminde, tarihi yapıların sürdürülebilir olması ve devamlılığının sağlanması yaygınlaştırılmıştır. Böylece tarihi yapıların kültürel kimliğinin devam ettirilmesi ve yeni çevreye adaptasyonu oldukça tercih edilen bir yöntem olmuştur [18], [32].

Endüstriyel yapılar hem büyük olmaları sebebi ile hem de geçmiş ile olan yerel bağlarının güçlü olması sebebi ile uyarlanarak kullanım için oldukça tercih edilen yaygın yapı gruplarındandır. Bu yapılar için oldukça fazla dönüşüm seçeneği bulunmakla beraber en yaygın dönüşüm, endüstriyel yapıların müze işlevi olarak yeniden kullanılmasıdır [22].

Günçe ve Mısırlısoy [1]' e göre, kültürel kimliğin gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılması önemli bir değer taşımaktadır. Tarihi yapıların orijinal işlevini yerine getiremediği

bir durumda, yeni bir işlev kazandırılarak günümüze aktarılması miras yapıları için olması gereken bir süreçtir [1].

Yeniden kullanım projeleri, bir yapının önemine saygı duyan, yapıyı korumak için bir adım atılan ve yapıyı çağdaş bir gelecek için hazırlayan süreçlerdir. Yeniden kullanım ile bir tarihi yapının ömrünün uzatılması yapıya ait malzeme, enerji tüketimi, kirlilik gibi diğer etkenlere de katkı sağlayarak daha sürdürülebilir bir yol izlenmesini sağlamaktadır [21].

Mısırlısoy ve Günçe, [1, s. 91-98] tarafından yeniden kullanım kavramı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kültür varlığı tarihi yapılar zaman içerisinde ilgili bulundukları dönemi simgeledikleri ve onlara bakış açısı kazandırdıkları için önemli bir yere sahiptirler. Tarihi yapıları artık eski işlevlerini yerine getiremedikleri için yok etmek yerine, içinde veya çevresinde yaşayan insanların yaşam tarzının, kültürünün ve kimliğinin kanıtı oldukları için yaşatılmaları gerekmektedir. Bu yapıların korunması, boyutlarına ve potansiyellerine göre yeni işlevler kazandırılması gelecek nesillerin geçmişlerini tanımaları açısından değerli bir yaklaşımdır. Ancak tarihi yapı için uygun görülen işlevin ve yeni kullanım önerisinin yapının özgün mimari karakterini bozmadan seçilmesi büyük önem taşımaktadır.”

Tarihi yapıların yeniden kullanım süreci ile birlikte;

- Çevresi ve kullanıcı kitlesi ile beraber yaşam kalitesinin artması,
- Yerel kimliğin ve çeşitliliğin artması,
- Eski işlevini yerine getiremediği için yok olmaktan kurtulması,
- Tarihi yapılar için koruma sürecine ait topluluk eylemlerinin artması

Yaygın olarak gerçekleşmektedir [21].

Tarihi yapıların yeniden kullanımı sırasında uygun işleve karar verme stratejileri, yapıyı çevrenin daha sürdürülebilir olmasına destek vermektedir [31]. Bullen ve Love [21]’e göre tarihi yapının mimari ve kültürel kimliğinin korunması kenti ekonomik, çevresel, kültürel ve

sosyal açıdan ileri seviyeye taşımaktadır. Ayrıca bir yapıyı direkt olarak yıkmak yerine yeni bir kullanıma uyarlamak daha az enerji ve atık gerektirmektedir [21].

Ahunbay [4]'e göre ise, tarihi bir yapının belge niteliği taşımasında ki en önemli unsurlar yapıların içinde bulundukları döneme ait kentsel ve mimari üslubu ve bulundukları döneme ait kültürel, ekonomik, sosyal birikimleri yansıtmaıdır. Bu kapsamda tarihi yapının özgünlüğünü kaybetmeden devam etmesi için korunması sürecinde en uygun görülen yöntem, yapıya yeni bir işlevin verilmesidir. Uyarlanabilir yeniden kullanım süreci çağdaş koruma anlayışını destekleyen bir süreçtir [4].

Icomos [8, s. 7] Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi' ne göre yeniden kullanım ve yeni işleve uyarlama tanımı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kültür varlığının özgün işlevi dışında başka bir işlev için kullanılması yönünde alınan kararın gerektirdiği müdahalelerin, restorasyon / koruma projesi kapsamında uygulanmasıdır. Bu yeniden kullanım sürecinde yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, özgünlüğü, bütünlüğü ve anlamı saygı görmelidir.”

Ahunbay [4]' e göre, tarihi bir yapının korunmasında temel amaç, kültürel kimliğe sahip tarihi yapıların gelecek nesillerde çevresi ile birlikte yaşamasıdır. Yapıların yok olmaması için uyarlanabilir yeniden kullanım bir araç olarak kullanılabilir [4].

Uyarlanabilir yeniden kullanım, yapıya yeni bir işlev vererek ömrünü uzatmak isteyen tasarımcılara belirli zorluklar çıkarmaktadır. Tarihi yapının yeni kullanımına karar verme sürecinde birçok faktörün birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Tarihi yapıya uygun olan işlevin verilmesi sürecinde yapının fiziksel ve potansiyel tüm özellikleri bütüncül bir şekilde analiz edilmelidir [1].

Tarihi yapının kendi bünyesinde oluşan değişiklikler ile beraber yakın çevresinde ki değişiklikler ile de uyumlu olması gerekmektedir. Yakın çevrede oluşan değişiklikler, tarihi yapıya verilecek yeni işlevi de belirleyen faktörler arasında yer almaktadır [29].

Yeniden kullanım kavramı, tarihsel süreçte ilk olarak İtalyan mimar Giovannoni tarafından bilimsel ilkelere dayanarak uygulanmaya başlamıştır. Tarihi yapıları çevresi ile birlikte korumak ve onarılmasının doğru bir yaklaşım olduğunu düşünen mimarın belirlediği temel ilkeler, 1931 yılında Atina’ da gerçekleştirilen “Tarihi Anıtların Korunması İle İlgili Mimar ve Teknisyen Konferansı’nda” kabul edilmiştir. Atina’ da gerçekleştirilen konferansın ardından kabul edilen ilkeler, 1932 yılında İtalya’da yapılan Carta Del Restauro tüzüğü ile beraber yasal düzeyde onaylanmıştır [4]. Uluslararası ülkeler tarafından onaylanan belgelere göre yeniden kullanım kavramının başlıca temel prensipleri:

- Tarihi eserler koruma ve onarım sürecinde, çevresinde bulunan yapılar ile beraber ele alınarak değerlendirilmelidir.
- Yapıların yeni bir işlev ile dönüşümü sırasında, tarihi kimliklerine, estetik ölçütlerine ve mimari değerlerine saygı duyulması gerekmektedir.
- Yapının dönüşümü sırasında bulunduğu dönemin çağdaş yenileme teknikleri uzmanlar tarafından ele alınmalıdır.

Şeklindedir.

Venedik Tüzüğü’ nün 4. Maddesine göre Ahunbay [4, s. 150]:

“Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğin sağlanmasıdır.”

Venedik Tüzüğü’ nün 5. Maddesinde bu konu kapsamında şu ifade kullanılmıştır Ahunbay [4, s. 150]:

“Anıtların korunması, herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanılabilir. Bu çeşit bir kullanım arzu edildiğinde, yapının planı, süslemeleri ve cephe özellikleri gibi yapıya özgü tarihi ve mimari kimlikleri zarar görmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni bir işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.”

Venedik Tüzüğü’ nün 12. Maddesine göre Ahunbay [4, s. 150]:

“Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde de uygulanması gerekmektedir.”

Tarihsel süreç boyunca mevcut işlevlerini yerine getiremeyerek kullanılamaz bir duruma gelen yapılar, bulunduğu dönemin potansiyellerine bağlı bir şekilde koruma kapsamında ele alınmışlardır. Günümüzde uygulanan koruma ve onarım çalışmalarının, tarih boyunca yapılan uygulamalardan farklı olmasının temel nedeni arasında, teknolojik gelişmelerin yaygınlaşması ve yapıların daha uzun ömürlü bir dönüşüm geçirmesi yer almaktadır. Geçmiş zamanlardan bu yana farklılaşan yeniden kullanım kavramı günümüzde belirli ilkelere ve bilimsel değerlere bağlı olarak yapılması ve kişisel görüşlere yer vermemesi sebebi ile daha yasal bir temele dayanmaktadır [4].

2.2.2.Uyarlanabilir Yeniden Kullanımda Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler

Bu bölümde, kültür varlığı tarihi yapıların uyarlanabilir yeniden kullanımını etkileyen ve yeniden kullanım için karar verme aşamasına dair faktörler ile değerlendirilecektir. Tarihi yapıların uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ile birlikte uygun işlevine karar verme süreci literatür taraması ışığında incelenmektedir.

Tarihi yapılar artan bakım maliyeti, ekonomik ve demografik değişimler, endüstriyel uygulamalar gibi sebeplerden dolayı özgün işlevleri ile kullanılamaz hale gelmektedirler [30], [22]. Mısırlısoy ve Günçe [1]’e göre, tarihi yapıların sosyal, ekonomik, fiziksel olarak sürdürülebilmesi için uyarlanabilir yeniden kullanım ile günümüzde yaşatılması ve canlandırılması gerekmektedir. Tarihi yapıya uygun görülecek işlev için karar verme ve yöntem belirleme aşamasında eksiklikler olmakla beraber yapının daha çok çevresel, fiziksel ve işlevsel yönlerine odaklanılmakta ancak yapının sosyo-kültürel yönlerine daha az destek verilmektedir [1].

Mısırlısoy ve Günçe [1, s. 91-98] tarafından uyarlanabilir yeniden kullanım karar verme aşamasını etkileyen faktörler üzerine bir literatür araştırması yapılmış ve şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Aktörler: Direkt temaslı kullanıcılar, bağlantılı kullanıcılar; Üreticiler; Yatırımcılar; Finansman
2. Tarihi yapının mevcut analizi: Yapının özgün işlevi; Yapının fiziksel karakteri; Kültürel kimliği, miras değerleri; Bölge ihtiyaçları
3. Koruma eylemleri
4. Tarihi yapıya ait uyarlanabilir kullanım potansiyelleri
5. Fonksiyonel ve işlevsel değişiklikler

Mısırlısoy ve Günçe [1]'e göre, sürecin başarılı bir şekilde ilerleyebilmesi karar verme sürecinde bütünsel bir yaklaşıma ve tüm faktörlerin birbiri ile bağlantılı olarak ilerlemesine bağlıdır. Öncelikle aktörlerin tanımlanması gerekmektedir. Aktörler, uyarlanabilir kullanım sürecinde uygun işleve karar verme aşamasında yer alan tüm paydaşlar olarak tanımlanabilmektedir. Daha sonra mevcut yapıya olan yapının özgün işlevi, fiziksel karakteri, kültürel kimliği ve bölgenin ihtiyaçları ile birlikte derinlemesine bir analizin yapılması gerekmektedir. Böylece tarihi yapının özgün işlevi ve arkasında yatan tarihin bir analizi yapılacaktır. Ardından yapının çevresi ve kullanıcıları ile birlikte bölgenin ihtiyacı belirlenmelidir. Üçüncü olarak belirlenen madde koruma eylemleridir. Koruma eylemleri de kendi içerisinde alt başlıklara ayrılarak kategorize edilmektedir. Bu alt başlıklar; yapıya acil bir durumda alınması gereken önlemler, yapının eksik kısımlarının tamamlanması, tam restorasyon geçirmesi ve ek yapılmasıdır. Dördüncü olarak yapının yeni kullanım için uyarlanabilir yeniden kullanım potansiyelleri değerlendirilmelidir. Potansiyeller ise kendi içerisinde; fiziksel, çevresel, politik, sosyal ve kültürel olarak ayrılmaktadır. Son olarak ise yapının işlevsel değişikliğine ve yeni kullanımı ile olan ilişkisine karar vermek gerekmektedir [1].

Uyarlanabilir yeniden kullanım projelerinde, yeni kullanım için yapının geçireceği müdahale ve değişikliklerin tümü yapı özelinde hem iç hem de dış olarak ayrı ayrı değerlendirmeye alınmalıdır. Başarılı bir uyarlanabilir yeniden kullanım projesi için karar verme faktörlerinin tümü ele alınarak kapsamlı ve bilimsel bir yöntem seçilmelidir [33].

2.2.3.Eski Yapı-Yeni İşlev Bağlamında Uyarlanabilir Yeniden Kullanım İlişkisi

Kültür varlığı tarihi yapılara uygulanan koruma yöntemlerinin yapıya ait olan tüm iç ve dış mekânsal özelliklerinin incelenerek yapılması gerekmektedir. Yapı bütünsel bir yaklaşım ile incelenmeden korunur ya da değişikliğe maruz kalırsa özgün olan niteliklerini kaybedebilmektedir.

Altınoluk [34]'e göre, yapılar koruma ve yeni bir işleve dönüşüm sürecinde dört gruba ayrılarak incelenir;

- İç mekân ve mobilyalar ile birlikte değişikliğe uğramadan kullanılabilecek yapılar,
- Aynen korunacak ve yeni işlev verilecek yapılar,
- Taşıyıcı sistemi değişiklik görmeden, duvar değişiklikleri ile işlev verilecek yapılar,
- Yeni bir ek olarak kullanılacak yapılar.

Altınoluk [34, s. 15].

Kültür varlığı tarihi yapılar kendi işlevlerini yerine getiremediklerinde ya da kültürel kimliklerini devam ettiremediklerinde yıkım ile karşı karşıya kalmaktadır [35]. Eskilik değeri kazanan bu yapılar yeni bir işlev olarak farklı bir kullanım ile uyarlandığında, performans açısından tam eşleşemese bile sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan kattığı kazanımlar ile bir denge sağlamaktadır [36]. Tarihi yapıların bulunduğu dönem içerisinde geçirdiği fiziksel ve işlevsel müdahaleler, her yapı özelinde farklılık göstermektedir. Ekonomik, sosyal ve zaman kısıtlamaları göz önünde bulundurularak uygulanacak müdahaleler, bazı hususlar incelenerek yapılmalıdır [37], [38], [27].

- Tarihi yapının yapısal ve fonksiyonel özellikleri,
- Yapıya ait duvar, kapı, pencere gibi mimari elemanlarının karakteri,
- Tarihi yapının güvenlik ve erişilebilir olması yönünden potansiyelleri,
- Tarihi yapının özgün durumuna ait mekanik, tesisat ve elektrik sistemlerinin kapasitesi,
- Tarihi yapının konumu, bulunduğu bölgenin ihtiyaçları,

Dikkate alınarak incelenmelidir.

3. TÜRKİYE’ DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIK MİRASI VE KORUMA SORUNLARI

Türkiye’ de modern mimarlık anlayışı, hem Batı’ dan gelen teknikleri izleyerek hem de Cumhuriyet’ in ilanı ile yeni bir ulusun kimliğini oluşturma çabalarından oluşmaktadır. Erken Cumhuriyet Dönemi ile beraber, yapılarda Batı’nın yapım teknikleri izlense de Osmanlı Mimarlığı’ na ait izleri yaygın olarak gözlemlemek mümkün olmuştur.

Cumhuriyet’ in kurulması ile birlikte modern bir kent olması hedeflenen başkent Ankara’ ya dönem içerisinde birçok yerli ve yabancı mimarlar getirilmiştir. Döneme damga vuran başlıca mimarlardan olan Mimar Vedat Tek Ankara-Ulus Bölgesi’ nde Meclis Binası’nın ve Ankara Palas’ ın tasarımını yapmıştır. Ankara Palas’ın yarım kalan çalışmalarını tamamlayan ve dönem içerisinde etkili olan başka bir mimarda, Mimar Kemalettin Bey’dir. 1920’li yıllarda Arif Hikmet Koyunoğlu ve Giulio Mongeri Ankara’ya gelerek döneme damgasını vuran birçok kamusal yapının tasarımını üstlenmişlerdir. Bu yapılar arasında Giulio Mongeri tarafından Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası ve İş Bankası, Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından ise Türk Ocağı, Etnografya Müzesi ve Eski Dışişleri Bakanlığı binaları yapılmıştır. Bu yapıların hepsinin ortak özelliği ise I. Ulusal Mimarlık Akımı’ na ait izler taşıyan yapılar olunmasıdır.

1920’ li yıllarda ulusal bilincin etkisi ile beraber yapılarda I. Ulusal Mimarlık Akımı’ nın izlerini görmek mümkündür. Ancak 1930’lu yıllara gelindiğinde bu akım terk edilerek daha modern bir dil birliğine gidilmiştir. Bu dönemde Türkiye’ ye gelen ve eserleri ile önemli bir yere sahip olan mimarlar arasında Ernst Egli, Bruno Taut, Clemens Holzmeister bulunmaktadır. Clemens Holzmeister dönem içerisinde birçok kamu yapısının tasarımını yapmıştır. Bu binalar arasında; Milli Savunma Bakanlığı, Yargıtay Binası, İçişleri Bakanlığı Binası, Ankara Merkez Bankası ve Emlak ve Eytam Bankası bulunmaktadır. Eski adı ile Belediyeler Bankası, yeni adı ile İller Bankası olan ve Seyfi Arkan tarafından tasarlanan yapı da aynı üslup kullanılarak inşa edilmiştir.

1940’lı yıllarda ise II. Ulusal Mimarlık dönemi başlamaktadır. Bu döneme damga vuran mimarlar Sedat Hakkı Eldem, Orhan Arda ve Emin Onat’tır. Bu mimarlar tasarımlarında geleneksel mimari kimliği, modern mimarlık anlayışı ile sentezleyerek kullanmışlardır. Daha önce sergi evi olarak kullanılan Opera Binası, Anıtkabir ve Saraçoğlu Evleri bu dönemde

tasarlanan yapılardandır. Emin Onat'ın tasarımı olan Anıtkabir dönemin ulusçuluk anlayışını benimseyen en önemli yapılardandır [23].

3.1. Ankara-Ulus Bölgesi Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Mirası

Ankara' nın 13 Ekim 1923'te başkent ilan edilmesi ile beraber, modern bir yaklaşım çerçevesinde uluslararası bir üslup benimsenmiş ve yapıların inşasına başlanmıştır. 20. yy' da inşa edilen yapılar modern mimarlığın öncüsü olması sebebi ile döneme damga vuran yapılardandır. Birinci Ulusal Mimarlık akımı ile birlikte modern bir üslup benimsenerek inşa edilen yapıların öncü mimarları arasında Mimar Kemalettin ve Mimar Vedat başta olmak üzere, Arif Hikmet Koyunoğlu, Seyfi Arkan gibi yerli mimarlar ile birlikte, Guilio Mongeri, Clemens Holzmeister, Bruno Taut, Hermann Jansen, Ernst Arnold Egli gibi yabancı mimarlar da döneme damga vurmuşlardır. Dönemin öncü mimarlarının temel amacı bu akım ile beraber ulusal bilinci oluşturmak ve ulusal bilinci esas alarak modern bir üslup ile yapılar inşa etmektir. Ancak ulusal bilinci esas alarak oluşturulan bu mimari üslup, batıda ortaya çıkan modernizm hareketleri ile birlikte ülkemizde de yavaş yavaş terk edilmeye başlamıştır [24].

Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, II. Meşrutiyetin ilan edilmesi ile başlayan ve 1930 yılları arasında ortaya çıkan temelinde milli bilinci esas alan mimari bir akımdır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlayan bu akım Cumhuriyet' in kurulması ile birlikte etkisini yitirmemiş bu dönemde ortaya çıkan tüm gelişmeler yapılar üzerinden okunmaktadır. Bu dönem yapılarına ait mimari üslupta birlik olması ve aynı mimari dilin kullanılması dikkat çekici özelliklerdendir. Dönem yapılarında Batı'nın yapım tekniği kullanılarak Osmanlı ve Selçuklu dönemine ait mimari üslup yorumlanmıştır. 20. yy.' da yeni bir ulus oluşturma çabası ile birlikte Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarına baktığımız zaman, kamuya ait yapıların oldukça fazla olması dikkat çekicidir. Bu yapılar arasında banka, eğitim, bakanlık binaları ve konut yapılarını yaygın olarak görülmektedir.

Birinci Ulusal Mimarlık dönemine ait Ankara özelinde yaygın olarak karşılaşılan kamu yapıları arasında; tasarımı Giulio Mongeri tarafından yapılan Ankara Ziraat Bankası İdare Binası ve Türkiye İş Bankası İdare Merkezi, Mimar Vedat Tek' in tasarladığı II. TBMM binası, Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından tasarımı yapılan Hariciye Vekâleti Binası, Ankara Türk Ocağı Binası ve Ankara Etnografya Müzesi, Tahsin Bey tarafından tasarlanan Adliye

Binası, Giulio Mongeri'nin tasarladığı Ankara Tekel Başmüdürlük Binası, tasarımı Mimar Mukbil Kemal Taş tarafından yapılan Gazi ve Latife Okulları gibi kamusal yapılar yer almaktadır.

Osmanlı ve Selçuklu Dönemine ait olan yapılardan esinlenerek inşası gerçekleştirilen bu yapıların cephelerinde kubbe, kemer, taç kapı gibi oldukça ağır mimari öğeleri görmek mümkündür. Eğimli çatıların kullanılması ve yükseltilmiş geniş saçaklı girişler de yine Birinci Ulusal Mimarlık Akım'ına ait olan mimari bir dildir.

Ankara' da Ulus-Anafartalar bölgesi, kamusal yapılar arasından çoğunlukla bankaların inşa edildiği bir bölgedir. Bu bölge de inşası yapılan ilk banka yapıları, Mimar Giulio Mongeri tarafından inşa edilen Osmanlı Bankası, TC. Ziraat Bankası ve Türkiye İş Bankası hizmet binalarıdır. Bu üç banka yapısının ortak özelliği, Birinci Ulusal Mimarlık akımına ait bir üslup ile tasarlanmış olmalarıdır. Bu bölümde, müze işlevi ile uyarlanarak hizmet veren TC. Ziraat Bankası Binası ve Türkiye İş Bankası Binası örnek olarak seçilmiştir.

Şekil 3.1. TC. Ziraat Bankası Merkezi Genel Müdürlük Binası, Ankara, [25].

TC. Ziraat Bankası Merkezi İdare Binası, 1926 yılında İtalyan Mimar Giulio Mongeri tarafından Birinci Ulusal Mimarlık akımının üslubu ile tasarlanan Erken Cumhuriyet Dönemi yapısıdır. Yapının eskiden bankacılık işlerinin yapıldığı Şeref Salonu bölümü günümüzde banka müzesi olarak kullanılmaya devam ederken, diğer bölümleri banka yapısı olarak hizmet vermeye devam etmektedir (Şekil 2.1.).Cumhuriyetin ilanı ile beraber her aşamaya tanıklık eden Ziraat Bankası Binası, geçmişte tanıklık ettiği köklü süreçleri aktarmak için 1981 yılından itibaren banka müzesi olarak hizmet veren Türkiye'nin ilk bankacılık müzesidir.

Tarihi yapıda 2017 yılında başlanan restorasyon çalışmaları ile beraber, zemin kata bodrum katta dahil edilerek müze genişletilmiştir. Tarihi yapı dikdörtgen ve simetrik bir plan şemasına sahip ve üç katlı bir yapıdır. Yükseltilmiş köşe kuleler, kullanılan kemerler, yükseltilmiş tavan ve cephelerde ön plana çıkarılan süslemeler ile birlikte Ziraat Bankası yapısı dönem içinde anıtsallık kazanan ve önemli bir yere sahip olan bir banka yapısıdır.

Şekil 3.2. Türkiye İş Bankası İdare Merkezi, Ankara, (Gizem Demiran).

Mongeri tarafından tasarlanan dönemin ilk özel banka yapısı olan Türkiye İş Bankası İdare merkezi, iki katlı bir banka yapısıdır. Yapı günümüzde müze işlevi olarak kullanılmaya devam etmektedir. 1956 ve 1973 yıllarında yapıya uygulanan müdahaleler ve ekler ile birlikte yapı özgün formunu koruyamamıştır. Oval plan şemasına sahip olan yapıda üst katta devam eden vitraylar sayesinde koridorların ve iç hacmin daha aydınlık olması sağlanmıştır. Yapı Birinci Ulusal Mimarlık Akımına ait bir üslup ile yapılmış olsa da, Neo Rönesans ve Art Nouveau Akım'ına ait izler de görmek mümkündür (Şekil 2.2.) [26].

3.2. Erken Cumhuriyet Dönemi Uyarlanabilir Yeniden Kullanıma Örnek Yapılar

Bir yapının yeniden işlev kazanması yapı özelinde birçok farklı faktörün bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Bu faktörler incelendiğinde bazı alt gruplardan oluşan yeniden kullanım yöntemlerinden bahsetmek mümkündür. Bu yöntemler arasında:

- Özgün tarihi yapı ile sergilenen nesnelerin ilişkisi,
- Özgün tarihi yapı ile müze işlevinin ilişkisi,
- Yapının koruma kriterleri özelinde değerlendirilmesi,
- Yapının müze kriterleri kapsamında değerlendirilmesi,
- Özgün işlevinin tamamen değiştiği ya da özgün işlevini devam ettirerek yeni ek işlevler alan tarihi yapılar,

gibi sınıflandırmalar kullanılarak özgün işlevi banka yapısı olup müze işlevi ile değişime uğrayan Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarından örnekler verilmiştir.

Tablo 3.1. Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Uyarlanabilir Yeniden Kullanım Süreci İle Banka İşlevinden Müze İşlevine Dönüştürülen Yapılara Örnekler (Gizem Demiran).

UYARLANABİLİR YENİDEN KULLANIM SÜRECİ İLE BANKA İŞLEVİNDEN MÜZE İŞLEVİNE DÖNÜŞTÜRÜLEN YAPILARA ÖRNEKLER					
YAPI ADI	YAPI GÖRSELİ / KONUMU	ÖZGÜN İŞLEV/ YAPIM TARİHİ / MİMARİ	RESTORASYON TARİHİ	MÜZE TÜRÜ	ÖRNEK DEĞERLENDİRMESİ
ZİRAAT BANKASI MÜZESİ	ULUS-ANKARA Görsel Kaynakça= https://www.ziraatbank.com.tr/tr/bankamiz/kultur-sanat/ziraat-bankasi-muzesi	ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI / 1926 Mimar: Giulio Mongeri	ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASI VE MÜZE YAPISI / 2017 - Hem özgün işlevini devam ettiren hem de yeni bir işlev ile uyarlanan -	BANKA MÜZESİ	Koruma Kriterleri Açısından Değerlendirme: Tasarımda Özgünlük Malzemede Özgünlük İşçilikte Özgünlük Müze Kriterleri Açısından Değerlendirme: Yönlendirme Yaklaşım / Çeşitlilik / Esneklik / Erişilebilirlik
TÜRKİYE İŞ BANKASI İKTİSADİ BAĞIMSIZLIK MÜZESİ	ULUS-ANKARA Görsel Kaynakça= https://www.arkitera.com/haber/gecmisin-modern-mimarisi-ankara-2/	TÜRKİYE İŞ BANKASI / 1929 Mimar: Giulio Mongeri	TÜRKİYE İŞ BANKASI MÜZE YAPISI / 2019 - Özgün işlevi tamamen değişen yeni bir işlev ile uyarlanan -	BANKA MÜZESİ	Koruma Kriterleri Açısından Değerlendirme: Tasarımda Özgünlük Malzemede Özgünlük İşçilikte Özgünlük Müze Kriterleri Açısından Değerlendirme: Öneri Yaklaşım / Çeşitlilik / Esneklik / Erişilebilirlik
PTT PUL MÜZESİ	ULUS-ANKARA Görsel Kaynakça= https://www.arkitera.com/haber/gecmisin-modern-mimarisi-ankara-1/	ULUS EMLAK EYTAM BANKASI / 1933-1934 Mimar: Clemens Holzmeister	PTT PUL MÜZESİ / 2013 - Özgün işlevi tamamen değişen yeni bir işlev ile uyarlanan -	TARİH MÜZESİ	Koruma Kriterleri Açısından Değerlendirme: Tasarımda Özgünlük Müze Kriterleri Açısından Değerlendirme: Serbest Yaklaşım / Çeşitlilik / Esneklik / Erişilebilirlik
ÖZGÜN TARİHİ YAPI İLE SERGİLENEN NESNE İLİŞKİSİ					
	YAPININ ÖZGÜN İŞLEVİNE AİT NESNELERİN SERGİLENDİĞİ MÜZELER				
	YAPININ ÖZGÜN İŞLEVİ İLE İLİŞKİSİ OLMAYAN NESNELERİN SERGİLENDİĞİ MÜZELER				
ÖZGÜN TARİHİ YAPI İLE MÜZE İŞLEVİ İLİŞKİSİ					
	ÖZGÜN MİMARİ NİTELİKLERİNİ, MEKANSAL ÖZELLİKLERİNİ KAYBEDEREK DEĞİŞEN MÜZELER				
	ÖZGÜN MİMARİ NİTELİKLERİNİ, MEKANSAL ÖZELLİKLERİNİ SÜRDÜREREK DEĞİŞEN MÜZELER				
	SERGİLENEN NESNELERİN ÖN PLANA ÇIKMASI SEBEBİ İLE TARİHSEL DEĞERİ GERİDE KALAN MÜZELER				

4. UYARLANABİLİR YENİDEN KULLANIM SÜRECİNİN MÜZE İŞLEVİ ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Uyarlanabilir yeniden kullanım çalışmalarında işlev olarak müze, tarihi değer taşıyan yapıların kültürel ve mimari kimliğini gelecek nesillere aktarmak için yaygın olarak tercih edilen bir işlevdir. Bu işlev aracılığı ile tarihi yapının sahip olduğu kültürel ve mimari değerler gelecek nesillere aktarılmaktadır. Kültür varlıklarının kendisine özgü var olan değerlerinin ve özgün niteliklerinin bozulmadan sergilenmesi için geniş kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Tarihi yapıların, müze işlevi ile yeniden yapılanması hem içerisinde bulunan nesneler ile hem de dolaylı ve doğrudan bağlantılı olduğu kullanıcılar ile ilişkili olmaktadır.

Fitch'in tanımına göre, yapının ait olduğu dönem ve geçirdiği tarihsel süreç ile birlikte kendisi de sergilenecek bir nesne olmaktadır. Bu yüzden müze işlevi, tarihi bir yapıya verilebilecek uygun bir işlev olmaktadır [39].

Fitch'in görüşüne aksi olarak Eldem, müze işlevinin kullanım ömrünü kaybeden tarihi yapılara verilmesinde, uygun bir işlev olmadığını öngörerek müze kavramının tarihi yapının mimari ve kültürel değerlerinin önüne geçtiğini ifade ederek, uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinde müze işlevi olarak yeniden kullanılan yapılarda, müze işlevine ait mimari gerekliliklerin sağlanmasının tarihi yapılara zarar verdiğini öngörmektedir [41].

İşlev olarak müze, tarihi yapıların içinde bulundukları dönem ile beraber bir bütün olarak sergilenmesine yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda yapının yaşadığı dönemin kültürel, sosyal, ekonomik ve mimari değerleri hakkında da bilgi sahibi olmak mümkündür. Ancak uyarlanabilir yeniden kullanım ölçütleri her tarihi yapı için kendi özelinde değerlendirilmelidir. Bazı durumlarda müze işlevinin yapının özgün niteliklerinin önüne geçmesi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Tarihi yapıların uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinde ilk akla gelen işlev müze olsa da, her tarihi yapıya müze işlevi verilebilir gibi genel bir yaklaşımda bulunmak doğru olmamaktadır. Her tarihi yapının kendi içerisinde değerlendirilerek özgün mimari kimliğine göre bir işlev alması daha doğru bir yaklaşımdır. Dördüncü bölümde, işlev olarak müze kavramı, müze işlevinin tasarım kriterleri, ve kültür varlıkları ile ilişkilendirilmesi detaylı olarak incelenecektir.

4.1. İşlev Olarak Müze Kavramı

“Müze” kelimesi latince “mouision” kelimesinden türemiştir. Yunan mitolojisinde “musalar” adı verilen tanrıçalara adanan tapınak vb. mekânlara müze denilmektedir [42]. Müze kavramının sözlükte yer alan anlamına göre; “Kazılarda bulunan yapıtların, sanat ve bilim yapıtlarının vb. nesnelerin sergilendiği, korunduğu yapı” demektir [43].

Tarihi değer taşıyan mimari yapıların kendi özelinde niteliklerinin olması, yapıların sahip oldukları özellikler ve müze işlevinin tasarım gereklilikleri bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Uluslararası Müzecilik Konseyi’nin tanımına göre (ICOM.<http://www.icom.org>) müze:

“Sürekli bir kuruluş olarak, kazanç amacı gütmeyen, toplumun gelişmesine hizmet eden, topluma açık, insanın ve çevresinin görgü tanıkları olan malzemeler üzerinde araştırma yapan, bunları toplayan, saklayan, işleten, aynı zamanda eğitim ve inceleme amacıyla sergileyen bir kuruluştur” [44].

TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın tanımına göre (<https://pgm.ktb.gov.tr/>) müze şu şekilde ifade edilmektedir:

“Tarihi eserleri tespit eden, bilimsel yöntemler ile açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sergileyen, eğitim programları aracılığı ile tarihi eserler konusunda halkı bilinçlendirerek toplumun kültür düzeyini yükseltmeyi amaçlayan eğitim, bilim ve sanat kurumlarıdır” [45].

Müze eleştirmeni Stephen Weil [46] “müze” hakkında şu görüşü ifade etmiştir:

“Bir müzeyi neyin oluşturduğuna yönelik geleneksel anlayış, fonksiyona yönelik terimlerle ifade edilmektedir. Bu yüzden müzelerin amaçları, tarihsel olarak müzelerin odak noktası olan maddi delil’ in özüne paralel olan somut ve elle tutulur nitelikte algılanmaktadır” [46], [42].

Müze fonksiyonu nedir? Sorusuna ICOM (Milletlerarası Müzeler Konseyi) şu yanıtı vermektedir: “Müzeler musealisation¹ işlemi olarak tanımlanabilecek aktiviteyi ve görselleştirmeyi gerçekleştirmektedir” [42].

Schubert [47]’ e göre, müzeler açıklığı, esnekliği, çok yönlülüğü ve saydamlığı ile son derece gelişmeye açık bir kültürel yapıdır. Müze’nin en değerli özelliği, zamanın değişmesi ile beraber sürekli yenilenen ve değişen bir yapısının olmasıdır [47].

Her müze biçim ve fonksiyonel özellikleri ile birlikte birbirlerinden farklıdır. Sergilenecek nesneler, müzenin işleyiş biçimi, müzenin yönetim şekli çeşitlilik gösteren özelliklerdendir. Farklı kullanıcıları ve ziyaretçileri bir araya getiren müze yapıları sayesinde farklı kişisel deneyimlerin ve bilgi paylaşımlarının ortaya çıkmasını gözlemlemek mümkündür. Böylelikle müze yapıları sadece kültürel verileri sergilenmek ile kalmaz aynı zamanda kullanıcılar ve tarihin geçmiş değerleri arasında da bir ağ oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Bu kapsamda, müze yapıları içinde sergilenen nesneler ile birlikte dönemsel bir kayıt oluşturmaktadır.

4.2. Müze İşlevinin Tasarım Kriterleri ve Temel Bileşenleri

ICOM müze tanımını; belirlenen müze tasarım girdileri ile birlikte sergileme-gösterim, koruma, yönetim, çalışma ve kullanıcıların ziyareti ile bir mekân tasarlama ve inşa etme sanatı olarak tanımlamaktadır [48]. Lehmbruck [49]’a göre, yeniden uyarlanan ve müze yapısı olarak işlev verilen yapılarda en önem verilen faktör, müze yapısı ile doğrudan ya da dolaylı yoldan bağlantılı olan kullanıcıların müzelere olan ilgisini çekmektir [49].

Falk ve Dierking [50]’e göre, müze yapılarının temel hedefi ve tasarım amacı ziyaretçinin görsel, işitsel ve sosyal yönlerden ilgisini çekebilmek, hem içinde sergilenen objelere hem de müze yapısının kendisine olan merakı artırmaktır [50].

Çağdaş müze mekânlarının tasarım girdilerine göre, müze mekânlarının mimari kurgusu, ziyaretçiye vermek istediği deneyim ve ziyaretçinin o mesajı doğru algılayabilmesi müze mekânlarının temel ihtiyaçlarının doğru bir şekilde karşılanması ile doğrudan ilişkilidir.

¹ Musealisation: Müzeleştirme biçimi olarak açıklanmaktadır [61].

Wallach ve Duncan [52], [51]'e göre; müze yapıları ziyaretçilerine yakın çevresi ile birlikte bir deneyim sunmaktadır. Ziyaretçiler bir müzeyi ziyaret ederken yalnızca sergilenen nesneleri ve müze yapısını değil, bununla birlikte yakın çevreyi, yapının fiziksel ve sosyal potansiyellerini, müze mekânının konumu gibi tüm girdileri ile beraber deneyimlemektedirler [52], [51].

Müze yapıları, elde edilen kültürel birikimin, verinin ve bilgi kaynaklarının bir araya gelerek sınıflandırıldığı mekânlardır. Müze mekânlarında sergilenecek nesneler kadar sergi mekânlarının tasarım ve kurgu planları da önem taşımaktadır [53].

Müze ziyaretçilerinin mekânı deneyimleme algısı birçok faktöre bağlı olarak değişebilmektedir. Sergilenen nesnelerin ziyaretçilerin ilgisini çekmesi, müze kapsamında yapılan etkinliklerin farklı farklı alanlarda olabilmesi bunlardan sadece birkaçıdır. Brawne [54]' e göre; müze mekânlarında ziyaretçilerin deneyimini etkileyen en temel faktörler; sergi mekânlarının organizasyonları ve müze mekânlarının dolaşım şemasıdır [54].

4.2.1. Sergi Mekânlarının Tasarım Organizasyonu

Sergi mekânlarının tasarım organizasyonu, müze yapılarının en temel bileşenlerindendir. Müze yapılarında nesnelerin sergilenmesi, algılanabilir olması ve iletmek istediği mesajı doğru bir şekilde ziyaretçiye aktarabilmesi gibi faktörler sergi mekânlarının tasarım organizasyonunun önemini ortaya çıkarmaktadır [55].

Sergi mekânlarının tasarım organizasyonlarında sergilenecek nesnelerin içeriğinin belirlenmesi kadar serginin nasıl ilerleyeceği ve tasarımının nasıl olacağı da önemli unsurlardandır. Müze yapılarında sergilenecek nesnelerin içeriğinin belirlenmesi, sergi mekânlarının tasarım organizasyonu için ilk belirleyici unsurdur. Müzenin kendi içerisinde mekânsal ilişkileri ve mekânların tasarım ölçütleri sergilenecek nesneler ile ilişkilidir [56].

Sergi mekânlarında, sergilenecek nesnelerin kültürel, mimari ve tarihi kimliğini hem korumak hem de ziyaretçilere aktarılacak istenilen bilginin doğru bir şekilde aktarılmasını sağlamak sergi düzenleyicilerin yani küratörlerin görevidir [57].

Sergilenecek nesnelerin içeriğine karar verdikten sonra bir sonraki aşama nesnelerin nasıl sergileneceğidir. Yapılan sergilerde ki asıl amaç nesnelerin içeriğini ziyaretçilere doğru bir şekilde aktarmaktır, yani ziyaretçileri bilgilendirmektir. Nesnelerin her birisinin nitelik açısından farklı olması iklimlendirme, aydınlatma gibi teknik ölçütleri içeren farklı ortam koşullarına ihtiyaç duymaları anlamına gelmektedir [58].

Her serginin birbirinden farklı olarak bir işleyiş şeması ve sergi hikâyesi olmaktadır. Sergi hikâyelerini kurgulamak ve sürdürülebilirliğini sağlamak küratörlerin görevidir. Küratörler öncelikle her müze özelinde ayrı ayrı sergi teması belirlemektedirler. Sergi teması belirlenirken nesnelerin birbiri ile olan ilişkisi ve temanın müze mekânı ile olan ilişkisi ziyaretçilerin doğru bir görsel deneyim sağlayabileceği yönde olmalıdır [59].

Anıtsal kültür varlıklarının müze işlevi ile yeniden uyarlanması sürecinde, sergilenecek nesnelerin tarihi yapının kültürel, mimari ve tarihi açıdan belirgin olan karakteristik özelliklerinin önüne geçmemesi gerekmektedir.

4.2.2. Müze Yapılarında Dolaşım Şemasının Kurgulanması

Müze yapılarında dolaşım kurgusu tasarım organizasyonunu doğrudan etkileyen diğer temel bileşendir. Parlak' a göre müze yapılarında dolaşım kurgusu planlanırken 4 ana faktöre dikkat edilmesi gereklidir. Bu faktörler:

- Dolaşım kurgusunun genel müze işlevi ile örtüşmesine,
- Dolaşım kurgusunun sergi yerinin mekânsal nitelikleri ile uygun olmasına,
- Dolaşım kurgusunun sergilenmesi planlanan nesneler ile ilişkisine,
- Dolaşım kurgusunun ziyaretçiye aktarma istediği mesaj ile ilişkisine

Göre ele alınmalıdır [55].

Dean' e göre ise sergi mekânlarının dolaşım kurgusunda 3 temel yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar şu şekilde ifade edilmektedir:

- Serbest Yaklaşım: Müze ziyaretçisinin herhangi bir hareket ile yönlendirilmediği ve belirli bir yolun izlenmeden müzenin gezildiği yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre ziyaretçi önce hangi nesneyi inceleyeceğine kendisi karar vermektedir.
- Öneri Yaklaşım: Ziyaretçinin dijital görseller, aydınlatmalar ya da hareketli modeller aracılığı ile yönlendirildiği dolaşım kurgusu yaklaşımıdır. Ziyaretçi onu zorunlu kılan herhangi bir engel ile karşılaşmadığı için yine hangi nesneyi ilk olarak inceleyeceğine kendisi karar verebilmektedir.
- Yönlendirme Yaklaşımı: Ziyaretçi için keskin bir şekilde sergi gezme rotası sunulan dolaşım kurgusu yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre ziyaretçinin müze içerisinde hangi nesneyi inceleyerek başlayacağı ve nasıl bitireceği önceden belirlenmiştir. Bu yaklaşım belirgin bir sergi hikâyesi olan müze mekânları için oldukça uygundur [60].

MacLeod [61]'e göre, yeniden yapılanan ve müze olarak tasarlanan birçok yapı müze işlevine ait tasarım gerekliliklerinden ve müze yapısının ihtiyaçlarından uzak kalarak tasarlanmaktadır. Bu kapsamda müze mekânlarına ait başarılı bir tasarımın olabilmesi için ön plana alınması gereken başlıca faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler; yönlendirme, erişilebilirlik, çeşitlilik, esneklik gibi tasarımsal girdilerdir. Bu faktörlere dikkat çekilerek tasarım sürecine gidilmesi daha başarılı müze mekânlarının oluşmasına yardımcı olmaktadır [61].

Müze Mekânlarında Yönlendirme: Müze yapıları kendilerine özgü mimari kurguları ile beraber, ziyaretçilerine bir deneyim sunmaktadır. Ziyaretçinin müze içerisinde kendisini rahat hissetmemesi ve yön bulma konusu ile ilgili kendisini bir belirsizlik içerisinde hissetmesi bu deneyimin yanlış algılanmasına sebep olmaktadır [62].

Bu bağlamda, Lehmburck [49]'a göre, müze mekânlarının tasarımı için olması gereken en temel özellik, müze mekânlarının bir izlenme güzergâhı çerçevesinde düzenlenmesi ve ziyaretçiyi yapıya davet eden bir kurgusunun olmasıdır [49]. Müze mekânlarının tasarımında ziyaretçiyi yönlendirmeye yönelik başlıca iletişim araçları; haritalar, işaretler, planlar, renkler ve kullanılan benzeri araçlardır. Geleneksel sergileme yöntemleri yerine, dijital medya kullanımı ile gerçekleştirilen sergi düzenlemeleri ziyaretçide merak uyandırarak obje ve onu izleyen kullanıcı arasında etkileşim oluşturmaktadır [59]. Sanal gerçeklik sunan ve izleyiciyi de kurgunun içerisine taşıyan sergileme yöntemleri, ziyaretçinin müze mekânının da yönelimini de etkilemektedir [63].

Bir müze mekânına ait dolaşım kurgusu, ziyaretçinin mekânı deneyimlemesini doğrudan etkilemektedir. Dolaşım kurgusu ziyaretçinin müze içerisinde hangi eserlere yoğunlaşacağını, nelere dikkat edeceğini ve neleri öğreneceğini etkileyen önemli bir faktördür.

Hein ise bu noktada farklı bir bakış açısı daha sunarak, müze ziyaretinde bulunan kullanıcıların içinde bulundukları mekânı deneyimleme ve yönüne karar verme ile ilgili konuda, ziyaretçilerin kendi ihtiyaçlarına göre yönelimde bulunmalarını ve kullanıcılara bu özgürlüğü sunacak mimari planların kurgulanmasını savunmaktadır [62].

Müze Mekânlarında Erişilebilirlik: Erişilebilirlik, kullanıcıların müze ziyaretinde fiziksel ve zihinsel açıdan her türlü ulaşılabilirlik olanaklarını içermektedir. Müzeler; sergi mekânları, etkinlik alanları ve mekân kurgusu ile birlikte bütüncül bir yaklaşım ile tasarlanarak toplumun her kesimine eşit derecede ulaşılabilir olmalıdır.

Kandemir ise erişilebilirlik kavramını 3 ana başlıkta toplamaktadır. Bu başlıkları; fiziksel, zihinsel ve olanaklara erişim olarak tanımlamaktadır. Fiziksel olarak erişimde, kullanıcı ile müze arasında fiziksel etkileşimden söz edilmektedir. İkinci olarak kullanılan zihinsel erişim kavramı, müze içerisinde sergilenen objelerin ve müze koleksiyonlarının uzman olmayan kişiler tarafından da eşit derecede algılanabilmesini içermektedir. Olanaklara erişim kavramı ise, hiç müze ziyaretinde bulunmayan insanların müzeye gitmelerine engel olan düşüncelerini analiz etmektir [64].

Müze Mekânlarında Çeşitlilik: Fleming ve Gurian'ın ifadelerine göre, günümüzde müze mekânlarının hizmet çeşitliliğinde sergi mekânları, etkinlik alanları, kafe, restoran gibi çok katmanlı bir kurgunun planlandığını görmek mümkündür. Müze yapılarının çok katmanlı ve çeşitli bir yapısının olması, farklı kullanıcı kitlelerinin de gereksinimlerinin karşılanmasına olanak sağlamaktadır [65], [66]. Schubert [47]' e göre, hizmet çeşitliliği bakımından büyük olan müzeler, fiziksel ölçekte büyük olan müzelerden daha başarılıdır [47].

Müze Mekânlarında Esneklik: MacLeod [61]'e göre, müze mekânları belirli işlevleri yerine getirmenin haricinde sosyal ve kültürel mimari bir ürün olarak değerlendirilirse,

müzenin kullanım yolu farklılaştıkça kazandığı işlevde farklı biçimlenebilmektedir [61]. MacLeod [61] müze mekânlarında esneklik konusunda şu görüşü ifade etmektedir:

“Hem mimar, hem de kullanıcı mimariyi üretmektedir; mimari, tasarım tarafından biçimlendirilir, kullanım tarafından sonlandırılır. Çünkü mimari, mimar kadar kullanıcı tarafından da deneyimlenir. Bu iki terim karşılıklı olarak ayrıcalıklı değildir. Birbirleri içinde var olmaktadır. Nasıl ki, mimar aynı zamanda bir kullanıcı, kullanıcı ise illegal bir mimar olabilmektedir.” Bu bağlamda müze mimarisinin kullanıcı tarafından ve tercih edilen kullanım şekli ile de esnek olması gerektiğini söylemek mümkündür.

4.2.3. Müze Yapılarında Sergi Mekânı- Nesne ve Ziyaretçi İlişkisinin Kurgulanması

Müze yapılarında mekânların birbiri ile ilişkisi, sergilenen nesnenin mekân ile olan ilişkisi ve ziyaretçilerin hem mekân hem de sergilenen nesne ile olan ilişkisi birbirleri ile bağlantılı ve bütüncüdür. Bu kapsamda mekânın sahip olduğu fiziksel ve teknik ölçütler sergilenecek nesneyi doğrudan etkilemektedir. Nesnelerin sergi mekânında konumu ve iletmek istediği bilgiyi anlatım şekli de ziyaretçiler üzerinde farklı etkiler yaratabilmektedir [67], [68].

Modern müze yapılarına baktığımızda, kullanılan mimari elemanlarda ve yapısal elemanlarda sade bir dil kullanılmaktadır. Bunun asıl sebebi yapının geri planda bırakılarak, sergilenecek nesneleri daha görünür kılmaya çalışmaktır. Müzeciliğin daha eski zamanlarında ise, ziyaretçilerin belirli grafiksel anlatımlar, hareketli araçlar, renkler vb. iletişim araçları ile müze sergisine dâhil edilmesi sağlanmaktadır [59].

Günümüz müzecilik anlayışında ise, müze mekânlarında bulunan sergilerin ziyaretçilerin de katılımı ile ilerlemesi sağlanarak sergi nesnelerinin ziyaretçi ile kurduğu iletişime dikkat çekilmektedir [68]. Atagök’e göre bu yaklaşım aracılığı ile nesnelerin boyutu, türü, tarihi, kullanılan malzemesi gibi farklı özellikleri hem kendi içerisinde ilişki kurmakta hem de ziyaretçi ile etkileşime geçmektedir [53]. Böylelikle günümüz müzecilik anlayışında hem nesnelerin ilişkisinin hem de ziyaretçilerin sergi mekânı ve sergi nesnesi ile etkileşim içinde olduğu mekânsal deneyimler ortaya çıkmaktadır [69], [70].

4.3. Müze Tasarımının Kültür Varlığı Yapıları İle İlişkilendirilmesi

Müze işlevi olarak yeniden yorumlanan yapılar, tarihi yapıların bulundukları dönem ile birlikte anlaşılmasını ve yorumlanmasını sağlayarak geçmiş değerlerin gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olmaktadır [42]. Tarihi yapıların müze yapısı olarak işlev kazandırılmasında hem yapının özgün niteliklerinin sergilenmesi hem de yeni işlev ile kullanımına yönelik yaklaşımı önem taşımaktadır. Bu bağlamda, tarihi yapının kullanıcıları ve kullanıcıların izlenimleri yapı özeline değer katan faktörlerdendir. Müze olarak işlev verilen tarihi yapının kullanıcıları tarafından ziyareti sırasında özgün değerlerinin fark edilir olması ve uygulanan ek müdahalelerin ayırt edilebilir olması gerekmektedir.

Bu bağlamda, tarihi yapıların müze işlevi ile uyarlanarak yeniden kullanılmasında yapıya ait özgün mimari değerlerinden hangilerinin müze kavramının gerisinde kaldığını müze ile doğrudan bağlantılı kullanıcılardan ve tarihi yapının yeniden yapılanmasında rol alan uzmanlardan öğrenmek mümkündür. Müze işlevinin tasarım gereklilikleri yapının kullanıcıları ve çevresi ile olan ilişkisi bu tartışma için önemli girdilerdir.

Tarihi açıdan önemli bir yere sahip olan yapılar, dönem içerisinde yaşadıkları olayları, sahip olduğu kültürel, mimari değerler aracılığı ile gelecek nesillere aktarabilecek çok fazla veriyi içinde barındırmaktadır. Tarihi yapılar içinde bulundukları dönemden geçmişe ait izler taşımaktadır [71].

Tarihi yapıların içerisinde bulundukları dönem ile birlikte sahip oldukları tüm özgün nitelikler, müze mekânının şekillenmesi, mimari kurgunun oluşturulması ve müze ziyaretçilerine ileteceği mesajlar ile doğrudan bağlantılı niteliklerdir. Müze işlevi verilerek yeniden uyarlanan yapıların, içinde sergilenecek olan tarihi eserler ile birlikte, yapının kendisi de o serginin parçasıdır. Bu kapsamda, tarihi yapıya ait mimari, kültürel ve sosyal değerler müze işlevinde gerisinde kalmamalıdır. Tarihi yapıya ait mimari, kültürel, sosyal ve tarihi değerlere verilen önem artırılmalı, yapıya ait tarihi izler yok edilmemeli, ek olarak yapılan tüm müdahaleler fark edilir olmalıdır. Bu bağlamda müze işlevi olarak yeniden uyarlanan yapının, tarihi yapının özgün kumaşına saygılı davranması beklenmektedir.

Tarihi yapıların müze yapısı olarak dönüşümünde, müzelerin türüne göre mimari ve mekânsal kurgu, sergilenecek koleksiyonlar ve sergileme yöntemleri farklılık göstermektedir.

Tarihi yapıya uygun, yapının özgün değerini bozmayan müze türü ve müze programı belirlenmelidir. Sergilenecek eserlerin belirlenmesi tarihi yapıların müze işlevi olarak uyarlanmasında dikkat edilmesi gereken diğer önemli bir husustur. Tarihi yapı ile doğrudan ilişkisi olan objeler sergilenebileceği gibi, tarihi yapıdan bağımsız eserlerde sergilenebilmektedir.

Tarihi yapılar kendi başlarına belli bir dönemi temsil ettikleri için, tüm geçmişleri ile birlikte sergilenen bir obje niteliğindedirler. Bu yapıların kendi içerisinde sergilenen eserlerinin, hem ait oldukları dönem hem de tarihi yapı ile beraber nasıl bir ilişki kurduğu anlaşılır olmalıdır. Tarihi yapılara yeni bir işlev verilirken uygulanan müdahalenin mümkün olduğu kadar az olması için, sergilenecek nesnelerin tarihi yapının özgün değerlerini bozmayacak şekilde seçilmesine özen gösterilmelidir.

Müze işlevi verilen tarihi yapılarda dolaşım kurgusunun tasarlanması da dikkat edilmesi gereken önemli özelliklerdendir. Yapının mekânsal niteliklerine uygun bir dolaşım kurgusunun olması bu bağlamda önemli bir faktördür. Yapı özelinde yer alan mekânsal kurgu hem tarihi yapının özgün değerlerinin önüne geçmemeli hem de yapıda yer alan tüm mekânlar deneyimlenebilecek nitelikte olmalıdır.

5. ZİRAAT BANKASI GENEL MÜDÜRLÜK BİNASININ MİMARİ ÖZELLİKLERİ VE ANALİZİ

Ülkemizde Ziraat Bankası' nın temelini oluşturan kooperatif 1883-1888 yılları arasında Menafi Sandıkları olarak bilinen Memleket Sandıkları olarak kabul edilen sistemin ad değiştirmesi ile oluşturulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, banka yapısı olarak ismini 1888 yılında Menafi Sandıklarının görevi devralarak çalışmaya başladığı zaman almıştır [72]. Araştırmacı Nurettin Hazar' a göre; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası kurucusu Mithat Paşa' nın Memleket Sandıklarını kurarken, Türk gelenek ve göreneklerinde yaygın olan yardımlaşma esasına dayalı bir süreçten örnek almaktadır [72]. Hazar' ın ifadesine göre; Çiftçilerin yüklü faizli krediler altında ezilmesi dönem içerisinde “teşkilatlı zirai kredi sistemi” nin oluşması gerektiği ortaya çıkmış ve bunun üzerine 1863 tarihinde Mithat Paşa' nın atılımı ile “Teşkilatlı Kredi Sistemi” dönemi başlamıştır [73].

Memleket Sandıklarında en az 200 liranın toplanmış olması, sandığın çalışabilmesi için yeterli bir miktardır. Sandıklar sadece kendi bulundukları bölgedeki üreten kişiler tarafından kullanılabilir. Memleket Sandıklarının işlevinde çıkan problemler, belirli bir düzende kontrol sisteminin uygulanamamış olması 1867 tarihinde geniş ölçekte bir düzenlemeye gidilmesine sebep olmuştur. Yapılan tüm düzenlemelere ve müdahalelere rağmen sandıklar Ticaret ve Nafia Nezareti tarafından kontrol dahi edilemeyecek şekilde memleketin farklı noktalarına dağılmıştır. Bu durum ile beraber şikâyetlerin devam etmesi ve artması kaçınılmaz bir noktaya gelmiştir [73].

Ziraat alanında kredi ihtiyacının artması ve sandıkların işleyişinin bu gereksinime yanıt verememesi sonucunda, 1888 senesinde Menafi Sandıkları kaldırılmış yerine Ziraat Bankası kurulmuştur [73]. Ziraat Bankası yapısı 15 Ağustos 1888 tarihinde yayınladığı 42 maddelik bir nizamname ile Menafi Sandıklarının kaldırıldığını vurgulamıştır. Banka bu tarihten itibaren Ticaret ve Nafia Nezareti bünyesinde “Devlet Müessesesi” unvanını almıştır.

Cumhuriyet' in ilanı ile birlikte 1923 tarihinde, bankanın ekonomi kalkınmasında daha etkin rol oynamasını sağlamak amacı ile mevzuatta bazı değişikliklere ve yeniliklere gidilmiştir. Bu kapsamda banka yalnızca zirai kredi işleri ile uğraşan bir müessese olmaktan çıkarak, bir banka yapısının yapabileceği tüm işleri yerine getirebilen bir şirket yapısı olarak

hizmet vermeye devam etmiştir [73]. Nurettin Hazar bu kararın verilmesinde 3 adet gerekçe olduğunu savunmaktadır. Hazar [72]' e göre, ilk olarak; Hükümetlerin siyasi olarak müdahalelerinden Banka'nın maruz kalmasını engellemek, banka yapısını gerçekten var eden ve sahipleri olan köylülere verebilmek, bankanın yalnızca zirai işlemleri yapmaması ve bankacılık ile ilgili her türlü alana girebilmesini sağlamak böylece içinde bulunan ekonomik düzene de daha fayda sağlamaktır [72].

Bankaya getirilen yeni düzenlemeler ile beraber 111 maddeden oluşan banka yapısına özgü esaslar, 28 Temmuz 1926 tarihinde onaylanmıştır ve banka yapısı "Türkiye Ziraat Bankası Anonim Şirketi" adını almıştır [73]. Banka özelinde araştırılan kaynaklarda, Ziraat Bankası yapısına ait tarihi olaylardan en önemli gelişme olarak; 12 Haziran 1937 tarihinde bankanın tekrardan anonim bir şirket olmaktan çıkartılması ve yeniden bir "Devlet Müessesesi" yapısı olarak hizmet vererek, zirai kredinin sistemleştirilmesi olduğu vurgulanmaktadır [73].

Ziraat Bankası yapısında bankanın Genel Müdür yardımcısı olarak görev almış olan Nurettin Hazar'ın, T.C. Ziraat Bankası 1863-1983 başlığı adı altında yayınladığı yayını banka yapısının 1888 yılından itibaren yaşadığı tüm süreçleri ayrıntılı olarak ifade eden bir kaynaktır. Kitap kaynağının "Umum Müdürlük Binaları" başlıklı bölümünde verilen bilgiye göre; Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın ilk hizmet verdiği yer, İstanbul Cağaloğlu semtinin "Ticaret ve Nafia Nezareti" binasının üst katı olduğu belirtilmektedir. 1888-1891 yılları arasında ise, halen müstakil bir binaya yerleşememiş ve günümüzde "İstanbul Vilayeti Milli Eğitim Müdürlüğü" olarak hizmet veren binada kaldığı belirtilmektedir. Daha Ziraat Bankası yapısının bağımsız bir binaya taşınması kararı ile 1891 yılında inşası tamamlanmış olan günümüzün İstanbul Emniyet Sandığına ait olan binasına taşınmıştır. 7 Kasım 1922 tarihinde faaliyetine son verilen Umum Müdürlük Binası, 1927 yılında Ankara' da hizmet vermeye başlamıştır [72].

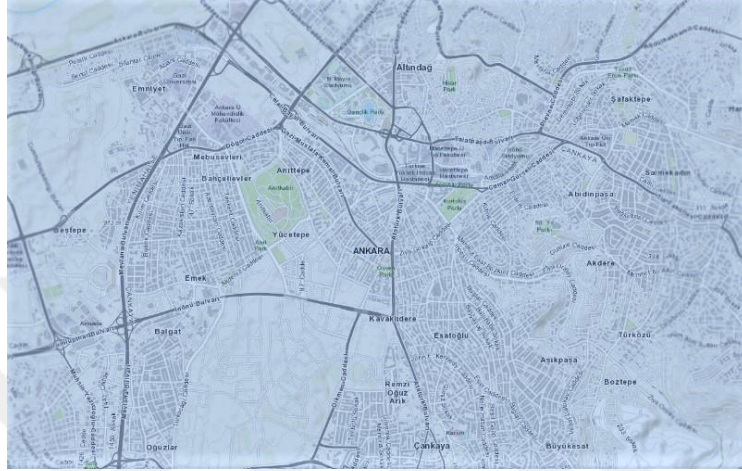
25 Nisan 1920' de, Ziraat Bankası'nın çalışmalarına Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin zemin katında devam edilmiştir. Ardından eski Darülmualimin binasına ait yatak katına, daha sonra ise Denizciler caddesinde yer alan Hacı Süleyman Efendi konağına taşınmıştır. Ziraat Bankası'nın bu binada ki hizmeti Ağustos 1921 tarihine kadar devam etmiştir.

Ziraat Bankası'nın Kurtuluş Savaşı sonucunda karşı karşıya kaldığı tehdit ile beraber, Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü Kayseri' ye taşınmak zorunda kalmıştır. Bir yıla yakın bir süre Kayseri' de kalan Umum Müdürlüğü Temmuz 1922 tarihinde tekrardan Ankara' ya taşınmıştır. Ankara' ya taşınan Umum Müdürlük tarihsel sıralamaya göre öncelikle Ankara Matbaası müdürü olan Nihat Bey' e ait özel bir eve, Yozgatlı Münir Bey' e ait bir eve ardından da Anafartalar caddesinde yer alan Karabiber apartmanına taşınarak hizmet vermiştir. Yapının içerisinde çalışan kadrosunun artması ile birlikte apartman dairesinde hizmet vermek zorlaşmaya başlamaktadır. Bu yüzden 1928 tarihinde Çocuk Sarayı yapısına taşınmıştır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait inşaat çalışmaları tamamlanıp mevcut binaya taşınıldıktan sonra bile bazı servisler Çocuk Sarayı'nda hizmet vermeye devam etmiştir [72].

Cumhuriyet' in kurulması ile birlikte başkent Ankara' da hızlı bir yapılaşma faaliyeti başlamış olup bu çerçevede Ulus merkez olmak üzere birçok kamu yapısının inşasına başlanmıştır. Bu süreçte Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi olarak adlandırılan ve Osmanlı' nın son yıllarından itibaren yoğun bir biçimde örneklerine rastlanan, mimari üslubun etkisinde kalan birçok kamu yapısı toplumun hizmetine sunulmuştur. Başlangıçta bu mimari üslup Cumhuriyet' in bir ulusal bilinç oluşturma çabaları ile de örtüşmüş ancak zaman içerisinde Avrupa' da ortaya çıkan bauhaus ekolü ve modernizm hareketlerinin ülkemizde de benimsenmeye başlanması ile giderek terk edilmiştir. Bununla birlikte bu yıllarda inşa edilen kamu yapılarından olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, ulusal bilinçlenmeye hizmet eden Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi' nin en önemli sembolik temsilcileri arasında yer almaktadır [2].

5.1. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası ve Yapının Konumu

Yapı Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı Ulus semtinin bankalar caddesinde 8 numaralı parselde konumlanmış olup, kuzey yönünden Ulus Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne batı yönünden Ziraat Bankası Merkez Ankara Şubesine komşudur.

Şekil 5.1. Ankara Şehir Planı [78].

Şekil 5.2. Güncel Uydu Görüntüsü (Gizem Demiran).

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, içerisinde bulunduğu dönem boyunca diğer önemli kamusal yapılar ile birlikte Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı Ulus semtinin Anafartalar mahallesinde yer almaktadır. Tarihi yapının yakın çevresinde bulunan diğer önemli kamusal ve tarihi yapılar:

- Ziraat Bankası Müzesi
- Garanti BBVA Ulus Ankara Şubesi
- PTT Pul Müzesi
- Yunus Emre Vakfı
- Ulus Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Ziraat Bankası Merkez Ankara Şubesi

5.2. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın Tarihçesi

Kurtuluş Savaşı'nın etkisi ile beraber Eylül 1922 yılına kadar devam eden sürede İzmir'de yer alan Umum Müdürlük ve İdare Meclisi'nin hizmeti tamamen son bulmuştur. 1922 senesinin son zamanlarında İstanbul'da yer alan idare meclisinin hizmeti de son bulmuştur. Ziraat Bankası'na ait tüm şubeler ve sandıklar Ankara'da yer alan Umum Müdürlük Binası'na bağlanmıştır. Banka İdare Merkezi'nin Ankara'da kesin olarak kalacağı 13 Ekim 1923 tarihinde Ankara'nın "Türkiye Devletine ait İdare Merkezi" olduğunu açıklayan bir kanunun kabul edilmesi ile kesinleşmiştir. Böylece Ziraat Bankası'na ait İdare Binası'nın da Ankara'da hizmet vermeye devam edeceği kesinleşmiş olmaktadır [72].

Kızılcabey Vakfı'na ait olan arsa, 9 Haziran 1925 tarihinde Evkaf Umum Müdürlüğü tarafından Banka'ya satılmıştır. Arsaya yapılacak inşaat için Giulio Mongeri'nin projenin yapım aşamasında ve kontrol mühendisliği adı altında görev alacak mimar olması kararı uygun görülmüştür [72].

Giulio Mongeri 1900-1930 yılları arasında Ankara’ da dönemsel Ulusal Mimarlık Akımı’ na ait yapılar tasarlamıştır. Bu yapılar arasında 1926 yılında Osmanlı Bankası, 1928 yılında Tekel Başmüdürlüğü, 1929 yılında Türkiye İş Bankası ve 26 Kasım 1929 tarihinde ise Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Ulus Bankalar Caddesi’nde ki Taşhan semtinde yerini almıştır.

Cumhuriyet’ in ilk yıllarında yapılan kamusal yapılar, “milli mimarlık” anlayışı benimsenerek tasarlanmıştır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası da İtalyan Mimar Giulio Mongeri tarafından tasarlanan ve içinde bulunduğu dönem süresince, Birinci Ulusal Mimarlık Akım’ını temsil eden, kendine özgün mimarisi ile dönemin karakteristik yapıları arasındadır. 1924 yılında, Ziraat Bankası yönetiminin vermiş olduğu bir karar ile, bankaya ait merkez idare binası ihtiyacının olması yapının inşa sürecini hızlandıran bir karar olmuştur. Yapının temeli Haziran 1925 tarihinde atılmış, 26 Şubat 1926 tarihinde inşaat çalışmalarına başlanmış ve 26 Kasım 1929’ da ise bina hizmet vermeye başlamıştır. Türkiye’ de ilk bankacılık müzesi olma niteliğini taşıyan yapının banka bölümüne ait şeref salonu, 1981 yılında müze olarak hizmet vermeye başlamıştır [72].

Yapının inşa sürecinde, dönemin diğer yapılarında da sıklıkla karşılaşıldığı gibi yabancı yüklenici firmalar görev almıştır. Yapının inşasında kullanılan kâgir, ahşap malzemeler ve iç-dış sıva uygulamaları Philip Holzmann yüklenici firmasına aittir. Elektrik ve aydınlatma için kullanılan malzemeler Koçzade Ticarethanesi’ ne, kasa dairesinde kullanılan malzemeler Fichet yüklenici firmasına, Elektrik donatıları Zeiss firmasına, ısınma için kullanılan sistemler Brückner firmasına, yapıda sıklıkla karşılaşılan demir parmaklıklar ise Simak firmasına aittir [72].

Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarında kullanılan malzemelerin yurtdışından ithal edilmesi o dönemde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Ziraat Bankası’nda kullanılan malzemelerin de birçoğu yurtdışından ithal edilmiştir. Yapıda kullanılan ahşap malzemeler Romanya’dan, çimento ve alçı malzemeleri ise Almanya’ dan ithal edilmiştir. Kullanılan malzemelerin yurtdışından ithal edilmesi durumu, yapının inşa sürecinde yerli mimarlar ile birlikte yabancı mimarlarında çalıştığını göstermektedir [72].

Şekil 5.3. Ankara Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası [25].

Tarihi yapının mimari nitelikleri özelinde Nurettin Hazar [72, s. 307-308] şu ifadeyi kullanmıştır:

“Giulio Mongeri’ nin öğrencileri olan Yüksek Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu ve Burhan Ongun yapıya ait bezeme, süsleme ve benzer mimari desen işlerini yaparken, kasa dairesine ait demir parmaklıkların üzerindeki monogramları hattat İsmail Hakkı, yapının zemin katında bulunan alçı desenleri Vahan Bey ve yapının en özel kısımlarından birisi olan saçak altlarında bulunan çizimleri ve boyamaları Yüksek Mimar Arkeolog Mahmut Akok üstlenmiştir.”

Tarihi binanın dış cephesinde bulunan suni taşların imalatı İtalyan Başusta Salvatore Genovesi tarafından yapılmıştır. Yüksek Mimar ve Arkeolog Mahmut Akok, yapının saçak altında yer alan Selçuklu motiflerine sahip süslemelerin çizimlerini ve boyamalarını yapmıştır. Selahattin Refik ahşap doğramalara ait marangoz işlerini gerçekleştirmiştir.

Nurettin Hazar’ın ifadesine göre; tarihi yapı zemin katta 1654 metrekare alan doldurmaktadır. Yapıda bir bodrum kat, bir asma kat, iki adet normal kat ve bir de çatı katı olmak üzere toplam 5 adet kat bulunmaktadır. Proje kapsamında bir büyük bina ve gelecekte kullanım için ihtiyaç olması dâhilinde büyük binanın yanlarında iki adet küçük bina olarak tasarlanmıştır. Küçük binaların inşasına ihtiyaç dâhilinde başlanması planlandığından ilk olarak merkezde yer alan büyük binanın inşası tamamlanmıştır [72]. Tarihi yapının açılmasından kısa bir süre sonra, yapının batı cephesine ait temelinde çöküntü meydana gelmiştir. Temele destek verebilmek adına batı cephesine iki katlı bina daha yapılmıştır [72]. Hazar [72]’ e göre; 1950’li yıllarda Genel Müdürlük binası ihtiyaçlar doğrultusunda yetersiz kalmıştır ve ek olarak başka binaların kiralanma sürecine gidilmiştir. Böylelikle Genel Müdürlük Binası’na ait banka için hizmet vermeye devam yeni binalar yapılmıştır. Bu

kapsamda bir proje yarışması gerçekleştirilerek proje sahipleri Güner Acar, Yılmaz Tuncer ve Yılmaz Sanlı' ya ait olan proje yarışma kapsamında uygun görülmüştür [72].

Şekil 5.4. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, Ankara [25].

Şekil 5.5. Cumhuriyet' in İlk Yıllarında Bankalar Caddesi [75].

Şekil 5.6. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası [75].

Şekil 5.7. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Arsası, Kızılbaş Camii ve Türbesi, 1926 Öncesi [72].

Şekil 5.8. Temel Atma Töreni-1926 [74].

Şekil 5.9. Tarihi Genel Müdürlük Binası İnşaat Aşaması-Aralık,1927 [74].

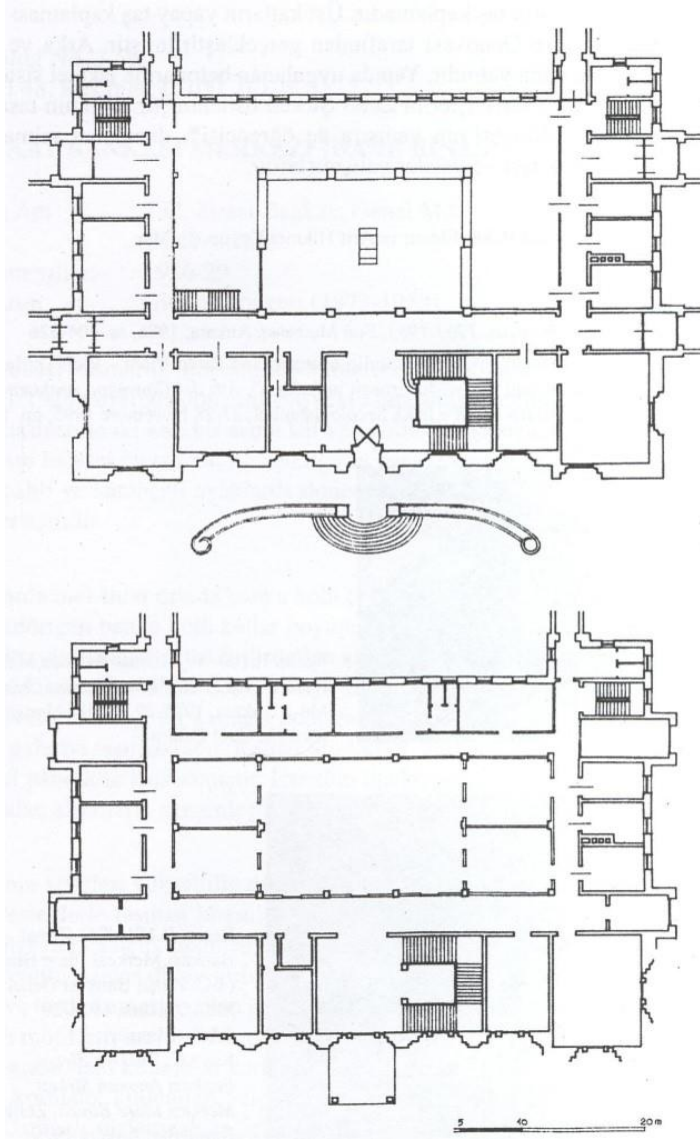
Şekil 5.10. 1955 Yılına Ait Hava Fotoğrafi [25], [75].

Şekil 5.11. 1950' ler Ziraat Bankası ve Gençlik Parkı [25], [75].

5.3. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın Mimari Özellikleri

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Birinci Ulusal Mimarlık dönemine ait ve içerisinde bulunduğu dönemin mimari özelliklerini vurgulayan karakteristik bir yapıdır. Tarihi yapı bodrum kat, yüksek bir zemin üzerine oturan iki kat, bir asma kat ve çatı katından oluşan 5 katlı bir yapıdır [79]. Yapının plan şemasına bakıldığında, merkezde bulunan dikdörtgen planlı banka holü ve etrafında sıralanan mekânlardan oluşmaktadır. Vitray ile süslenen üst örtü, yapının katlar boyunca ışık almasını sağlamaktadır (Şekil 5.12.).

Şekil 5.12. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Mimari Zemin ve Birinci Kat Planları [75].

Yapının köşe hatları sivri bir şekilde dışarı taşırılarak daha anıtsal bir görünüm elde edilmiştir. Köşede bulunan kulelerin üzeri destekler ile taşınan eğimli çatılar ile örtülmektedir. Yapının simetrik bir plana sahip olması Birinci Ulusal Mimarlık dönemi yapılarında sıkça rastlanılan bir özelliktir.

Yapı cephelerine bakıldığında, her kat için belirlenen farklı açıklıkların olduğu sivri kemerli pencerelere sahiptir. Kat hizalarını daha belirgin yapabilmek için yatay silmeler dikey hatlar ile bölünmüştür. Tarihi yapının hem iç mekânlarında hem de dış cephelerinde Osmanlı ve Selçuklu mimarisine ait izler net bir şekilde okunabilmektedir. Saçaklarda geometrik motiflerin kullanılması, taş rozetler, kabartmalı Osmanlı ve Selçuklu dönemine ait motifler, sütun başlıklarının baklavalı olması, balkon bölümünde yer alan korkuluklar ve mukarnaslı² kornişler Birinci Ulusal Mimarlık dönemine ait bir üsluptur. Tarihi yapının anıtsal görünümü neoklasik³ ve Rönesans dönemine ait izler taşısa da, yapıda kullanılan malzemeler ve yapım tekniğine göre Batı mimarisine ait yapım teknolojileri içermektedir.

Yapıya ait olan yüksek tavanlar, mermer holler, kemerler, ayna ve kristal camlar, çini süslemeler gibi yapının estetik anlamda gelişmesine yardımcı olan yaklaşımlar inşa sürecinin yüksek bir bütçe ayrılarak geçtiğini göstermektedir.

Şekil 5.13. Zemin Kat Müze Holü (Eski Banka Holü) [74].

² Mukarnas: İslam sanatına ait mimari eserlerde yaygın olarak kullanılan bezeme sanatıdır [83].

³ Neoklasik Akımı: Antik Yunan ve Antik Roma dönemine ait mimari üslubun yeniden ortaya çıkması ile oluşan mimari akımdır [84].

Şekil 5.14. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven [74].

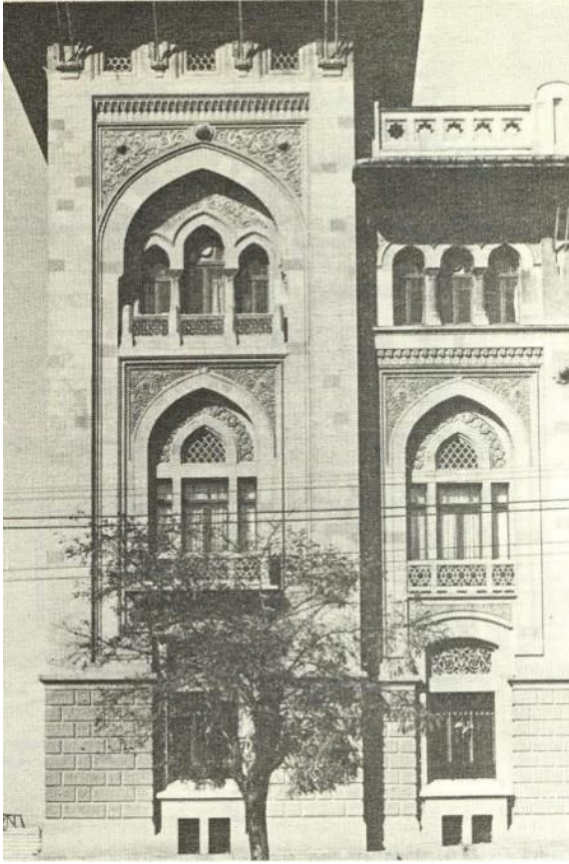
Şekil 5.15. Birinci Kat- Doğu Koridoru [74].

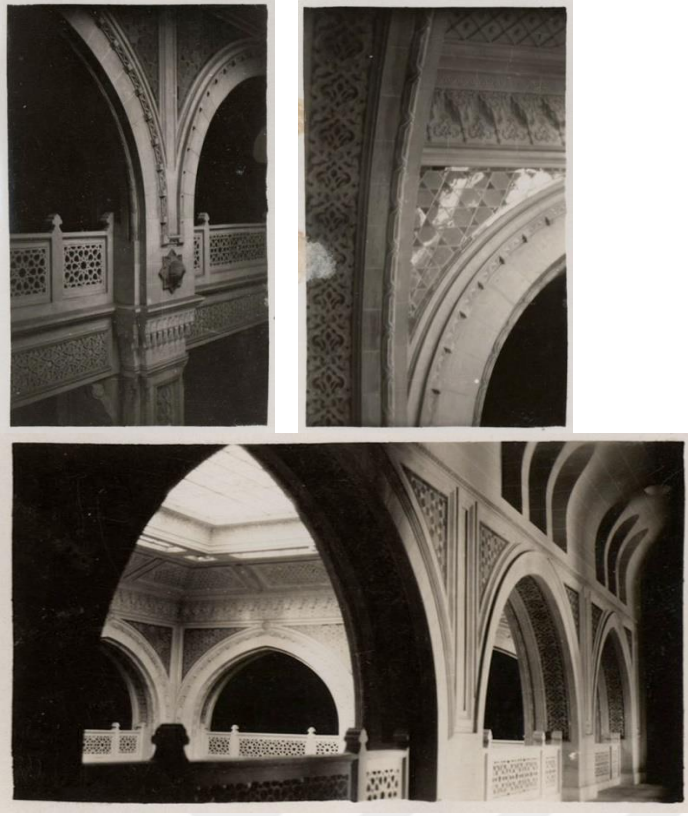
Şekil 5.16. Birinci Kat- Yönetim Kurulu Toplantı Salonu [74].

Şekil 5.17. Bodrum Kat- Kiralık Kasa Dairesi [74].

Şekil 5.18. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası – Cephe Fotoğrafı [75].

Şekil 5.19. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası – İç Mekan Fotoğrafı [75].

Şekil 5.20. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, Aydınlik Vitrayı [75].

5.4. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın Korunma ve Yeniden İşlev Kazandırılma Gerekliği

Neo-klasik akımı, yalnızca Avrupa' da etkisini gösteren bir akım olmakla kalmamış, Osmanlı İmparatorluğu gibi farklı ülkelere yayılan mimari bir akım olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu zaman içerisinde gerçekleşen tüm gelişmelere ve yeniliklere ayak uydurmak

için mimarlık alanında gerçekleştirilen çalışmaları hızlandırmıştır. Zaman içerisinde gerçekleşen yeniliklere bağlı olarak, Batı etkisinin yaygın olarak görüldüğü ve yabancı mimarların öncü olduğu mimari eserler yaygınlaştırılmıştır. Yenilenen çağın gereksinimlerine bağlı olarak her ne kadar Osmanlı ve Selçuklu yapılarından izlerle karşılaşılrsa da, mimari alanda yapım tekniği olarak Batının izinden gidilmiştir. Bu kapsamda yapılarda Osmanlı ve Selçuklu dönemine ait mimari kimliğin devam etmesi, ulusal bilincin oluşmasını desteklemektedir. Bu dönem yapılarında; plan şemalarının dikdörtgen ve simetrik tasarımının olması, ana girişin orta akstan yapılması, yapıların cephelerinde dikkat çekici bir şekilde anıtsallığın vurgulanması yaygındır. Yapıların cephelerinde karşılaşılan Selçuklu motiflerine ait süslemeler, bezemeler, kemerli pencereler, geniş saçak kullanımı, kubbe kullanımı ve cephelerde ince kesme taş kullanımları ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Bu dönem yapılarının iç mekânlarında kullanılan mimari elemanlar, yapının işlevine göre farklılık gösterir niteliktedir. Banka yapısı olarak kullanılan kamu binalarının iç mekânlarında daha fazla süslemeli ve bezemeli mimari elemanlar ile karşılaşılırken, eğitim yapısı olarak kullanılan kamu binalarında daha sade mimari elemanlar kullanılmıştır [81].

Erken Cumhuriyet Dönemi' ne ve Giulio Mongeri'nin tasarımına ait olan Osmanlı Bankası (1926), Tekel Başmüdürlüğü (1928), Türkiye İş Bankası (1929) ve Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası (1929), içinde bulunduğu dönem ile birlikte tarihsel bir belge niteliği taşıyan yapılardır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası 26 Kasım 1929 tarihinde Ankara'nın Ulus semtine ait Bankalar caddesinde açılmıştır [75].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait olan binanın bankacılık işlerinin yürütüldüğü zemin katında bulunan şeref salonuna 1981 yılında müze işlevinin verilmesi ile bankanın tarihsel ve kültürel açıdan birikimleri geleceğe aktarılacak istenmiştir. Ana binanın diğer katlarında banka yapısı için uygun görülen özgün işlev devam etmektedir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının Erken Cumhuriyet dönemine ait olan ilk tasarım sürecinde çalışmalarının büyük bir dikkat ve özveri ile yapılması, tarihi yapının var olan işlevinin günümüzde de kullanılabilmesini sağlamıştır [75].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasında inşa edildiği dönem itibari ile değerli ve farklı niteliklere sahip mimari elemanlar kullanılmıştır. Tarihi yapı dikdörtgen ve simetrik olarak kullanılan plan şeması ile Birinci Ulusal Mimarlık akımında yaygın olarak kullanılan plan tasarımı ile örtüşmektedir. Tarihi binanın plan tasarımına göre, ortada bir galeri boşluğu

ve bu boşluğu çevreleyen U şeklinde bir koridor bulunmaktadır. Yapının galeri üzerinde bulunan vitraydan oluşan ışıklık bölümü, tüm holleri ve katları aydınlatmaktadır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası bulunduğu konum içerisinde, anıtsallığı ile dikkat çeken bir banka yapısıdır. Düşey sirkülasyonda yer alan geniş saçaklı, sivri ve yükseltilmiş köşe birimler yapının anıtsallığını vurgulayan mimari elemanlardır. Yükseltilmiş köşe aksların kırma çatı ile örtülmesi ve saçakların alt kısımlarında işlenen süslemeler yine bu dönem mimari nitelikleri ile örtüşen özelliklerdendir. Tarihi yapının cephe özelliklerinde, her katın kendi içerisinde farklılaşan bir mimari dili bulunmaktadır. Zemin katta basık kemerli pencereler kullanılırken, birinci katta sivri kemerli pencereler kullanılmış ve bir üst katta ise üçlü gruplardan oluşan pencereler kullanılmıştır. Bu özellikleri ile yapı düşeyde her katta farklılaşarak, dönemin cephe bazında mimari özellikleri ile de örtüşmektedir. Tarihi yapının cephe kısımlarında dikkat çeken diğer özellikleri ise, balkonlarda bulunan işlemeli korkuluk duvarları, kabartmalı cephe detaylarıdır. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası, hem dış cephe tasarımı ile hem de iç mekânda bulunan nitelikli ve özenli mekân tasarımları ile yeniden işlev kazandırılarak korunmaya değer döneminin önemli tarihi yapılarından [82].

Tarihi yapıya ait olan duvar ve tavanlarda kullanılan işlemler, yapının sahip olduğu dış cephelerde uygulanan süsleme ve bezemeler örnek verilebileceği gibi iç mekânlarda kullanılan aydınlatma elemanları, mobilyalar ve mekân tasarımlarında kullanılan özel el sanatı çizimler de yapının kendine özgü bir karakteri olduğunu vurgulamaktadır. Ek olarak yapıda kullanılan suni taş kaplamalar da kendi özelinde korunması gereken yapıya ait mimari değerlerdendir. Tarihi yapıya ait olan bu mimari değerler yapının korunması gerekliliğini ortaya koymaktadır. İç mekânlarda bulunan yer döşemelerinde, binanın ana hol kısımlarında yer alan duvar ve tavanlarında, cephe duvarlarında, pencere detaylarında, balkon korkuluklarında, giriş saçağına ait tavan bölümünde bulunan suni taşlar, 1930' lu yıllardan sonra yok olmuş ancak sonrasında yeni ve özel bir teknoloji ile üretilmiş korunmaya ihtiyacı olan değerli mimari elemanlardır [82], [24].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın tarihsel süreçte geçirdiği tüm aşamaların sergilendiği Ziraat Bankası müze yapısı, Türkiye'nin ilk açılan bankacılık müzesi olması yönü ile dikkatli bir şekilde korunmalı ve gerekli görüldüğü takdirde geliştirilip onarılmalıdır. Müze yapısı bünyesinde bulunan, bankanın tarihsel sürecine tanıklık etmiş birçok sanat eseri, orijinal belgeler, antika nesneler, Türkiye'nin bankacılık sistemine ait evraklar, banka

teknolojisine ait örnekler, Türk resim sanatı için önemli bir yere ait tablolar geçmişten bugüne kadar taşınan, korunmaya ve geliştirilmeye ihtiyacı olan önemli değerlerdendir [75].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası yapım tekniği, mimari tasarımı, kullanılan mimari elemanları, süsleme öğeleri, malzeme özellikleri işe Birinci Ulusal Mimarlık akımı ile uyumlu bir şekilde örtüşen, özgün niteliklerinin korunması gereken tarihi bir yapıdır. Burada temel dikkate alınması gereken husus, yapının günümüz koşullarına ayak uyduracak şekilde yenilenirken ve işlev kazandırılırken mimari tasarımın, mekânsal niteliklerin, özgün kimliğin bozulmadan yeniden işlev kazandırılmasıdır [75].

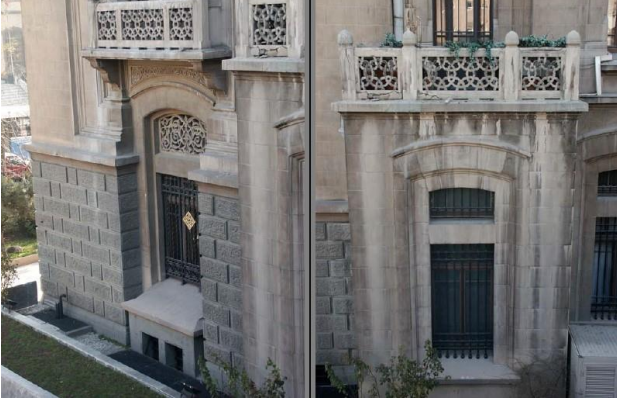
Aşağıda Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın hem işlev öncesine ait hem de günümüzde ki güncel durumunu gösteren fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 5.21. Işığı Katlar Boyunca İleten Aydınlık Vitrayı (a) [75] (b) (Gizem Demiran).

Şekil 5.22. Saçak Altı Detayları (a) [75] (b) (Gizem Demiran).

Şekil 5.23. Birinci Kat Balkon Altı- Pencere, Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları – Renklenme, Birikimler ve Balkon Parametrelerinde Oluşan Bozulmalar [75].

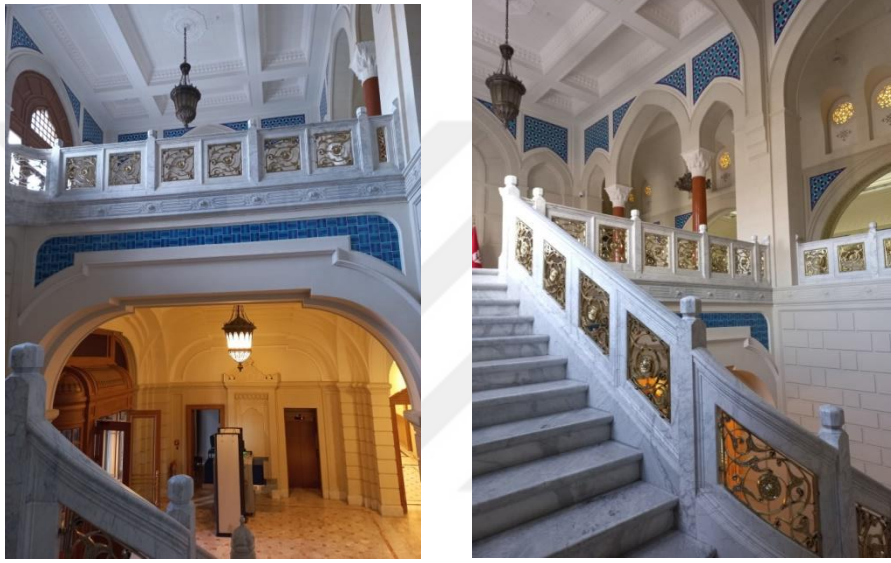
Şekil5.24. Birinci Kat Balkon Altı- Pencere, Suni Taş Kaplama, Balkon Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları [75].

Şekil 5.25. Zemin Kat Seviyesi- Pencere, Yağmur Suyu İniş Borusu Detayları (Gizem Demiran).

Şekil 5.26. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven Detayları [75].

Şekil 5.27. Giriş Holünden Birinci Kata Ulaşan Merdiven Detayları (Gizem Demiran).

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası inşasının ardından yapının Batı bölümünde temele ait bazı çöküntüler oluşmuştur. Bununla beraber yapının bodrum kat seviyesinde döşeme, duvar ve tavan gibi mimari elemanlarda hasarlar meydana gelse de yapı ciddi bir müdahale süreci geçirmemiştir. Meydana gelen hasarlar sebebi ile 2009 ve 2010 yılları arasında bakım ve onarım çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu onarımlar arasında; saçak altı detaylarında yer alan boyalar, çatının bazı bölümleri, yağmur suyu iniş boruları ve balkona ait parametreler örnek olarak verilebilmektedir [75].

Tarihi yapıya zaman içerisinde uygulanan müdahalelerin, bakım ve onarım çalışmalarının net bir şekilde anlaşılır olmasına, geri döndürülebilir ve düzeltilebilir müdahaleler olmasına özellikle dikkat edilmiştir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının çevresinde bulunan ve 1967 yılında eklenen yeni bloklar, ana binanın bodrum kat seviyesi için bazı büyük problemlere sebep olmuştur. Yeni blokların eklenmesi ile ana binanın çevre kotlar ile ilişkisi ve mimari açıklıklar ile olan bağlantısı ciddi boyutta etkilenmiştir. Bu durum tarihi binanın bodrum kat seviyesinin oluşan yeni kotların altında kalmasına neden olmuştur. Ek olarak tarihi yapının bodrum katında bulunan duvar ve döşemelerde meydana gelen bozulmalar da bu süreç doğrultusunda meydana gelen hasarlardandır [75].

Yapının tarihsel süreci içerisinde yaşadığı bir diğer problem ise; yapısal sistemden ve yapı tekniğinden kaynaklanan problemlerdir. Bu problemler tarihi yapının cephelerinde çatlaklar oluşmasına, pencerelerde kırılma ve kopmalara neden olmuştur [75].

Tarihi yapının yeniden korunması, bakım ve onarım geçirmesine 2016 yılında tekrardan başlanmıştır. Yeni Koruma Projesi kapsamında, yapının tarihsel süreç içerisinde zemininin ciddi hasarlar görmesi ile birlikte temele bir müdahalenin uygun olunacağına karar verilmiştir. Tarihi yapının zemin yapısına uygulanacak müdahalelerin gerekliliğine yapı özelinde uygulanan statik incelemeler, alan özelinde araştırma ve analizler, yapısal sistem izleme çalışmaları sonucunda karar verilmiştir [75].

5.5. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binasında Ziraat Bankası Müzesi'nin Mimari Analizi:

2016 Tarihinde Karar Verilen Yeni Koruma Projesi Kapsamında: Tarihi ve kültür varlığı yapıların zaman içerisinde çağın değişen ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenerek uyarlanmasında dikkate alınması gereken asıl problem; hem yapının dönemi ile birlikte kültürel ve mimari bütünlüğünü koruyabilmek hem de yeni ihtiyaçlara cevap verirken tarihi yapının özgün mimari kimliğini bozmadan tasarlamaktır [75].

Yeniden işlevlendirme ve onarım projelerini çalışmalarını hazırlayan yüklenici firmanın raporuna göre Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası inşa sürecinden itibaren yapıyı etkileyen büyük müdahaleler geçirmeden basit düzeyde üretilen çözümler ile birlikte kullanılmaya devam etmiştir. Ancak zamanla tarihi yapının yangın güvenliği, yapısal güvenlik sorunları ve konfor problemlerinin tam olarak çözülmemiş olması yapıyı tehlikeye attığı saptanmış olup

yapının artan problemleri ile birlikte günümüz ihtiyaçlarına ayak uydurması ancak yapıya uygun bir koruma-onarım gerekliliği ile mümkün olacağı konusu gündeme gelmiştir [75].

Yukarıda zikredilen raporun devamında tarihi yapı için öngörülen koruma projesinde ilk olarak, yapıda bulunan başlıca problemlerin sebebi olan bodrum kat mahalleri ile başlamış olduğu belirtilmektedir. Bu metinde bodrum kat mahallerinde karşılaşılan başlıca problemlerin; yapısal ve statik problemler, ulaşılabilirlik, alt yapı problemleri, yangın güvenliği ile ilgili sorunlar ve konfor sorunları şeklinde sıralanabileceği ifade edilmektedir. Raporda öncelikle bodrum katta bulunan ve banka yapısı için önemli bir yere sahip olan tarihi kasa mekânlarına sadece ziyaretçinin ulaşabileceği başka bir ulaşım tasarlayarak yapının ziyaretçilere kolay erişilebilir olması sağlanmak istendiği belirtilmektedir [75].

Tarihi yapı için yeniden hazırlanan koruma yaklaşımına göre; yapı ile birebir ilişkisi olan yönetim birimleri çalışmaya devam ederken, yapıyı ziyaret etmek için gelen kullanıcıların ana binadan bağımsız olarak bodrum kat kasa dairelerine ve zemin kat ana hole ulaşım müzeyi kullanabilir olması hem tarihi yapıyı etkin tutan bir özellik olmak ile beraber hem de **“Genel Müdürlük binası ile müze yapısının birlikte yaşadığı”** bir kültür varlığına dönüştürmektedir [75]. Böylelikle müze ziyaretçileri hem özgün işlevini devam ettiren tarihi yapıyı yakından takip edebilecek, hem de eş zamanlı olarak müzeyi deneyimleyebileceklerdir.

Tarihi yapı için kararlaştırılan yeni koruma projesine göre; yapı için gerekli olan konfor ve altyapı ihtiyaçlarının karşılanması, bununla birlikte yapının özgün kimliğini koruyarak mekânsal gerekliliklerin karşılanması hedeflenmektedir. Bu yönde karar verilen koruma projesinde incelenen konular şu şekildedir:

- Yeniden belgeleme çizimlerinin güncellenmesi,
- Yapı içinde bulunan mekânlara ait mimari elemanların güncellenmesi, çizime eklenmesi,
- Temel yapım sistemlerinin araştırılması,
- Duvar yapım sistemlerinin araştırılması,
- Yapısal model analizlerinin yapılması,
- Taşıyıcı sistem ve hasar tespitlerinin belirlenmesi,
- Yapıya ait kullanılan malzemelere koruma önerilerinin getirilmesi,

- Yangın güvenliği ve mekanik gibi altyapı problemlerinin incelenmesi

Gibi konularda araştırma, analiz çalışmaları gerçekleştirilmiştir [75].

Bu bölüm özelinde kullanılan çizimler, görseller, vb. çalışmalar da olduğu gibi tarihi yapının yeniden kullanım kararları, dönüşüm yaklaşımları, yeniden kullanım tasarım süreci, dönüşüm sonrası yapının mimari analizi, yapıya uygulanan müdahaleler, işlev değişikliği ve müdahale derinliği 2016 yılına ait Promet Proje tarafından hazırlanan Koruma Projesi Raporuna göre derlenmiştir. Bu raporlara ve yapı özelinde elde edilen tüm görsellere Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası İnşaat Dairesi Başkanlığı'nın izni ile ulaşılmıştır.

5.5.1. Mevcut Yapının Müze İşlevine Dönüşümünde Mekânların Yeniden Kullanım Kararları

Yüklenici firmanın raporunda yer alan ve Prof. Dr. Kıymet Giray tarafından kaleme alınan bölümde aşağıdaki ifade yer almaktadır:

Tarihi Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası Ankara' da inşa edilen ilk resmi bina olması yönü ile Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları arasında önemli bir yere sahiptir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası ilk olarak Düyun-u Umumiye binası olarak yapılmıştır. İç ve dış borçları denetleyen bir kurum olarak hizmet verdiği dönemde yapıya Tuz Nazırlığı adı verilmiştir. Daha sonra bu binanın yerini tasarımı Giulio Mongeri'ye ait olan 1925 senesinde projesine başlanılan Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası almıştır. Tarihi binanın inşa süreci 1929 yılında bitmiştir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası Erken Cumhuriyet dönemine ait bir yapı olması ile beraber dönemin önemli yapıları ile birlikte Bankalar Caddesinde yer alması da yapıyı değerli kılan başka bir niteliktir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası Giulio Mongeri'ye ait olan ilk tasarımıdır. Banka yapısı bu özelliği ile aynı dönemde inşa edilen diğer kamusal binalar için yol gösterici olmuştur. Giulio Mongeri'nin Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının ardından tasarladığı kamusal binalar; İş Bankası, Osmanlı Bankası, Tekel Baş Müdürlüğü şeklinde devam etmektedir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının Birinci Ulusal Mimarlık dönemine ait mimari üslubu net bir şekilde ifade ediyor olması aynı dönemde inşa edilen diğer binalara göre daha öncü bir yapı olmasını sağlamaktadır. Tarihi yapının Ankara' da bankacılığa ait ilk kurum olması ve binaya ait bir banka müzesi

bölümünün bulunması Erken Cumhuriyet dönemi açısından oldukça önemli bir tarihi geçmiş değerindedir. Tüm bu önemli nitelikler değerlendirildiğinde bu yapının koruma ve onarım projesi altında öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir [75].

Mevcut olan müze yapısı Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının Şeref Salonu'nda 1981 yılında açılmıştır. Bankanın kuruluşundan bu yana tarihsel süreçte geçirdiği önemli gelişmeleri sergileyen ve geleceğe aktarmayı hedefleyen müze yapısı Türkiye' de açılan ilk bankacılık müzesi olması yönü ile koruma altına alınmalıdır [75].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının Şeref Salonuna açılan banka müzesi Türkiye'nin ilk banka müzesidir ve bankanın kuruluşundan bu yana tarihsel sürecini sergileyen objelere, belgelere ve benzeri sanat eserlerine sahip olması bankanın içerisinde yer alan müze objeleri ile birlikte kendi tarihini de sergilemesini sağlamaktadır [75].

Tarihi Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının zemin katında yer alan ve Giulio Mongeri'nin tasarımı olan kasa dairesinin, kasa dairesi müzesi olarak projelendirilmesi tarihi yapının bankacılık müzesi olmasını önemli bir ölçüde etkilemekte olduğu kabul edilmiştir [75]. Özetle kurgulanacak müzenin Kasa Dairesi Müzesi olarak bu mekânda oluşturulmasına karar verilmiştir.

Yeni Konsept ve Projenin Mekânları – Bodrum Kat / Kasa Müze

Uygulanan yeni müze yapısının konseptine göre; mevcut olan banka yapısının haricinde yalnızca müze bölümünü ziyaret etmek isteyen kullanıcılar için müze bölümü özelinde bodrum kat mahalli ile bağlantılı olacak şekilde yeni bir karşılama mekânı eklenmiştir. Böylece yalnızca müze ziyaretinde bulunan kullanıcılar mevcut yapının müze bölümüne doğrudan ulaşabileceklerdir. Bodrum kat mahallinde bulunan kasa dairesinin müze işlevine dâhil olması ile beraber bu mekân “kasa müze” olarak adlandırılmıştır. Yüklenici firma tarafından yapılan incelemeler sonucunda; mevcut yapının tarihi süreç içerisinde ve özellikle 1967 yılı sonrasında yapılmış olan yanlış uygulamalar ile birlikte bodrum kat mahalline ait olan mekânlarda yapıya özgü olan dolaşım kurgusunun bozulduğu ve yapıya ait mevcut izlerin kaybolduğu saptanmıştır. Özgün mekânların kullanım amacını artırmak için ek duvarlar ile bölünmesi ya da var olan açıklıklara müdahale edilerek bu açıklıkların kapatılması mevcut yapının özgünlüğünü kaybetmesinin sebeplerinden bir kaçıdır. Bu

kapsamda yüklenici firma tarafından alınan kararlar doğrultusunda bodrum kat mahalline ait olan eski izlerden yola çıkılarak yapının özgün dolaşım şemasına ulaşmak için sonradan eklenen duvar elemanlar kaldırılmış ve sonradan müdahale edilen açıklıklar ise yapının özgün haline uygun bir şekilde yeniden uyarlanmıştır.

Yüklenici firma tarafından alınan kararlar doğrultusunda mevcut yapının müze işlevi ile uyarlanmasında; banka yönetiminde bulunan kullanıcıların ve yönetim haricinde bankayı ziyaret eden diğer kullanıcıların tarihi yapıya erişiminin ana giriş bölümünün haricinde, çevre ek bloklardan da ulaşılabilir olması sağlanmak istenmiştir. Bu ulaşımın tarihi yapıda bulunan tüm katlara hizmet edebilmesi için bodrum kat mahallinde bulunan bağlantı koridoru kullanılmış ve yapıya yeni bir servis asansörü eklenerek çözümlenmiştir. Yüklenici firma tarafından yeni tasarlanan müze konseptine göre, batı duvarına ait olan pencere açıklıkları kapı açıklığı olarak güncellenmiş ve kasa dairesi ana holüne ulaşım sağlanmıştır [75].

Yeni Konsept ve Projenin Mekânları – Zemin Kat ve Birinci Kat

Mevcut yapının zemin kat ve birinci kat mahallerinde bulunan mekânlar, bankanın yönetiminde bulunan birimler tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Tarihsel süreç içerisinde mevcut yapının zemin kat ve birinci kat mahallerinde yer alan mekânlarda bazı mimari elemanların eklenmesi ya da çıkarılması, var olan açıklıkların kapatılması, yönetim kuruluna ait odaların genişletilmek istenmesi sebebi ile kaydırılması ve mevcut yapının duvarlarında bulunan özgün suni taş kaplamaların beyaz boya ile örtülmesi gibi yapıya zarar veren müdahaleler gerçekleştirilmiştir. Bu değişikliklerin gerçekleşmesi ile beraber yapı özgün kimliğinden uzaklaşmaya başlamıştır. Yüklenici firmanın aldığı kararlar doğrultusunda, yapı özelinde mümkün olabilecek şekilde en eski izlere ulaşmak ve yapının orijinal haline en yakın şekilde uyarlanması başlıca hedefleri arasında yer almıştır [75].

Yüklenici firma tarafından alınan kararlar doğrultusunda; tarihi yapının yeniden kullanım konseptine göre, bankanın yönetim biriminde yer alan çalışanlarının hem zemin katı hem de birinci katı birlikte kullanabilmesi istenmektedir. Bu yüzden yapının Doğu cephesine ait olan büyük odaların Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde yapılacak toplantılar için kullanılması ana holün ise bu toplantılara katılacak kullanıcıların fuayesi olarak hizmet vermesi yönünde çalışılmıştır [75].

Şekil 5.28. Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı- Detayları [75].

Şekil 5.29. Doğu Cephesine Ait Büyük Odalar [75].

Şekil 5.30. Banka Holü (Müze Holü) [75].

Yüklenici firma tarafından hedeflenen yeni konseptte ve koruma onarım projesi raporuna göre; bodrum katta kiralık kasa dairelerinin bulunduğu ve yeni karara göre kasa müze olarak kullanılan bölümün holüne ait bir merdiven ile kullanıcılar bir üst katta bulunan zemin kata ulaşabilecektir. Zemin kat mekânı bünyesinde; yapının özgün kimliğine ait olan mobilyaları, aydınlatma elemanlarını, tabloları ve özgün mimari elemanları barındıran ve bu nesneleri ziyaretçilere açık bir şekilde sergileten bankaya ait yaşayan bir mekândır [75].

Şekil 5.31. Banka Holü (Müze Holü) [75].

Şekil 5.32. Kuzey Yönünden Mekâna Bakış-Kuzey Yönünden Müze Merdivenine Bakış [75].

Hem zemin kat hem de birinci kat mekânları tarihi yapı özelinde dikkatli bir şekilde korunmuş mekânlar olsa da zaman içerisinde yer yer uygulanan bazı değişiklikler ile yapı özgün kimliğinden uzaklaşmıştır. Mevcut yapının bulunduğu dönem içerisinde yer alan niteliklerine uygun olmayan yabancı elemanların kullanılması, suni taş kaplamalar gibi özgün malzemelerin üzerinin yabancı malzemeler ile örtülmesi, zemin döşemelerin halı ya da parke kullanımları ile kaplanması yapıya zarar veren değişiklikler arasında yer almaktadır.

Yeni Konsept ve Projenin Mekânları – İkinci Kat (Ara Kat) ve Üçüncü Kat

Alınan kararlar doğrultusunda yeni konsepte göre banka yönetiminde bulunan insan kaynakları, kurumsal iletişim birimi, hukuk yönetimine ait birimler bankanın ikinci ve üçüncü katında bulunan mekânlarda yer alacaktır. Bankanın zemin katına ve birinci katına ait olan ve özgün değerlerine zarar verdiği düşünülen tüm değişiklikler ikinci ve üçüncü katta yer alan mekânlarda da gerçekleşmiştir. Koruma onarım raporunda yer alan kararlara göre; bu katlar özelinde de üzeri örtülen zemin döşemelerin kaplama malzemeleri çıkartılmış ve yabancı elemanlar ile müdahale edilen mimari elemanların ilk dönem izlerine ulaşılması hedeflenmiştir. Bu iki kat özelinde koruma onarım raporuna göre verilmiş bir diğer önemli karar ise, yapıya ait olan ofis mekânlarının değiştirilmesi ancak mekanik altyapısının günümüz koşullarına uygun bir şekilde güncellemesi gerekliliğidir [75].

Yeni Konsept ve Projenin Mekânları – Çatı Katı

Yeniden kullanım kararları doğrultusunda mevcut yapının çatı kısmına ilişkin bir kullanım işlevi düşünülmemiştir. Ancak tarihi yapı için düşünülen ve yapının her katına hizmet veren servis asansörü çatı katında bulunan mekâna da hizmet vermektedir. Çatı katı özelinde; yangın güvenliğine ait testlerin yapılması, zaman içerisinde gereksiz eklerin ve müdahalelerin tespit edilmesi, çatıya ait mekanik ve elektrik altyapısının kontrolünün sağlanması hedeflenmiştir [75].

Yüklenici firma tarafından alınan kararlar doğrultusunda ve koruma onarım projesi kapsamında; öncelikle mevcut yapıya ait olan tüm kat mahallerinin günümüz koşullarına uygun olabilecek şekilde yangın güvenliğine, mekanik-elektrik altyapısına, ısıtma-havalandırma ve sıhhi tesisat altyapısına ait tüm bozulmaların uzun vadede çözüme kavuşturulması sağlanmıştır. Tarihi yapının mevcut hali ile kullanılamayan birçok mekânın hasarları, bozulmaları tespit edilerek yapısal sorunlara çözüm üretilmiş ve mekânlar işlev sahibi bir şekilde yeniden kullanıma uygun bir hale getirilmiştir. Bu kapsamda Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde gerçekleştirilen Koruma, Onarım ve Yeniden Kullanım Projesi aracılığı ile tarihi yapının mimari karakterine ve kendisine özgün değerlerine zarar vermeyerek ve ilk dönem izlerine ulaşarak bir süreç izlenmiştir.

5.5.2. Sergilenecek Eserlere İlişkin Kararlar

Müellife göre tarihi yapı özelinde kasa dairesi müzesinde sergilenmesi düşünülen tarihi yapıya özgü ve yapı ile doğrudan ilişkili olan evrak, proje, teknik belgeler bankanın tarihsel süreçte neler yaşadığını ve nasıl bir yol izlendiğini anlatacak önemli kaynaklardır [75].

Ziraat Bankası Müzesinde Sergilenecek Eserler:

- Tarihi yapı için oldukça büyük bir öneme sahip olan 1863 yılına ait “Memleket Sandığı” banka yapısının tarihi için önemli bir objedir.
- Altın alım satım için kullanılan kayıt defterleri, yevmiye defterleri, Ziraat Bankası’ nın tarihsel süreci hakkında resmi belgeler içeren dokümanlar bankacılık müzesi için önemli bir yere sahiptir.
- Ziraat Bankası’ nın günümüzde oluşan teknolojik gelişmeler ile beraber nasıl süreç izlediğini gösteren yazı makineleri, eski telefonlar, hesap makineleri, çeşitli teraziler, hokka takımlar ve benzeri eserlerde sergilenmektedir.
- Ziraat Bankası özelinde benzer kuruluşlar tarafından verilen ödüller ve madalyonlarda yine bankada sergilenen ve tarihi yapının kuruluşundan bu yana olan gelişimi gösteren eserlerdir.
- Haberleşme defterleri, resmi banka mühürleri, cüzdan-fiş-çek örnekleri, kasa defterleri ve raporlar banka yapısının tarihini belgeleyen değerli eserlerdendir.

- Bankanın mekanik teçhizatının ilk örneği olan “Çekiliş Aleti” banka yapısının ikramiye dağıttığı yıllara ait önemli bir belge niteliği taşımaktadır.
- Ziraat Bankası’nın kuruluş yıllarından günümüze kadar gelmiş olan para örnekleri ve tarihi yapının açılışı esnasında kullanılan altın orak, tepsi de banka için önemli bir değere sahip olan eserlerdir.
- Ziraat Bankası’nın kurulduğu yılları resmeden eserler banka tarihi için önemli bir yere sahiptir. İbrahim Çallı’nın eseri olan “Harman” (1928) ve Namık İsmail’ in eseri olan “Gazi Mustafa Çiftçiler Arasında” (1929) isimli tablolar Genel Müdürlük binasının banka müzesi bölümünde sergilenmektedir.

1981 yılında kurulan Ziraat Bankası müzesi, Şeref Salonu ve etrafında onu çevreleyen odalar ile birlikte T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı izni ile müze olarak tescillenmiştir. Ziraat Bankası müze yapısı, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Müzeleri Müdürlüğü’ nün denetimi ile beraber çalışmaktadır [75].

Şeref Salonu’nda Yer Alan Mevcut Müze Bölümünde Sergilenecek Eserler:

- Orijinal müze mobilyaları, Mithat Paşa ve Namık İsmail tarafından yapılan bankanın ilk kurulduğu tarih ile beraber süreci anlatan tablolar
- Elektronik tanıtım odası, Ziraat Bankası’ na ait orijinal reklam afişleri,
- Ziraat Bankası etkinliklerine ve çalışmalarına ait fotoğraflar,
- Arşive yer edinen banka özelinde filmler, damga, mühür, kumbaralar,
- Altın, para ve senetler,
- Saatler, tartılar ve kullanılan teknolojik aletler,
- Aydınlatma malzemeleri, perdeler ve orijinal mobilyalar

Sergilenecek eserler arasında yer almaktadır [75].

Kasa Müzede Sergilenecek Eserler:

- Giulio Mongeri’ye ait yapının kuruluşundan bu yana yapılan el çizimleri, gravür çalışmaları, proje ve detaylara ait çizimler,
- Genel Müdürlük binasının yapıldığı Kızılbaş arsasına ait belgeler,

- Yabancı inşaat firmalarının Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde yaptığı çizim çalışmaları,
- Bankaya ait olan aydınlatma projesi,
- Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası mimari maketi,
- Tarihi yapının cephelerinde yer alan karakteristik mimari öğelere ait çizimler,
- İç mekanda kullanılan bakaya ait orijinal mobilyaların görselleri,
- Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının resmi açılış törenine ait belgeler,
- Tarihi yapının kuruluşundan günümüze ulaşınca kadar geçirdiği süreci anlatan görseller,
- Banka özelinde verilen ödüller,
- Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası için yapılan resmi ziyaretlerin görselleri,
- Tasarruf Sandıkları
- Tarihi yapıda ikramiye çekilişi için kullanılan çekiliş aletleri

Sergilenecek eserler arasında yer almaktadır [75].

5.5.3. Farklı İşlevlerdeki Mekânlar Arasındaki Bağlantılar ve Sirkülasyon Kararları

Yüklenici firma tarafından alınan kararlar doğrultusunda, tarihi yapının yeniden kullanımı özelinde yönetimde bulunan ve banka ile birebir ilişkisi olan birimlerin temel kullanım kararları şu şekildedir:

a) Banka yönetimi ile birebir ilişkisi bulunan kullanıcıların tarihi binanın ana girişinden bankaya ulaşımının sağlanmasının yanında, zemin ve birinci katında kullanıcılar tarafından kolay bir şekilde erişilebilir olması istenmiştir [75].

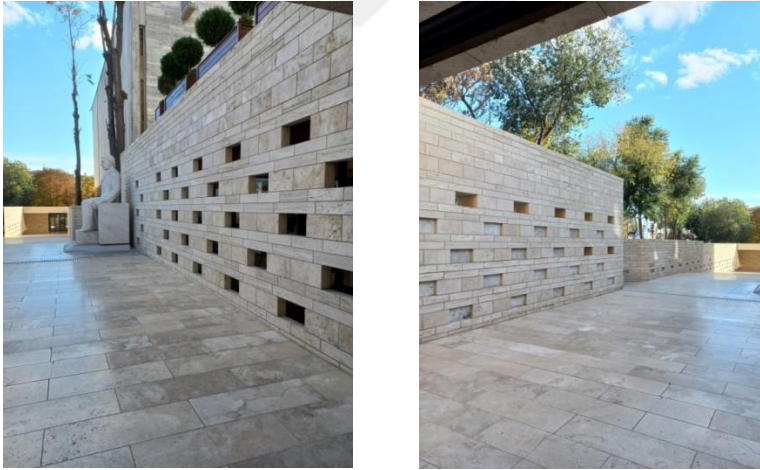
b) Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasına bağlantılı çalışanlar ve bankanın çalışanlarının tarihi yapıya ulaşımının ana giriş haricinde binanın çevresinde bulunan ek bloklardan da ulaşılabilir olması istenmiştir. Bu ulaşım için yemekhane' ye ait olan ve yapının bodrum katında yer alan bağlantı koridoru kullanılarak, yeni eklenen servis asansörünün yapılması sonucu tarihi yapıda bulunan tüm katlara ulaşımın çözümlenmesi istenmiştir [75].

c) Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının haricinde yalnız müze için gelen ziyaretçilerin müzeye ulaşımının, ana binanın güneydoğu kapısından alana girmeleri ve müze özelinde kararlaştırılan yeni karşılama mekânı aracılığı ziyaretçilerin bodrum katta kurgulanan yeni müze konseptine doğrudan ulaşabilmelerinin sağlanmasıdır [75].

Yeni Müze Senaryosunun Kurgulanması-Konsept Süreci

Yeni müze senaryosuna göre doğrudan müze ziyareti için gelen kullanıcıların, banka yapısının bulvar üzerinde yer alan güneydoğu kapısına yeni yapılan ve tek kattan oluşan güvenlik binası ile alımı sağlanacaktır. Böylece müze için gelen ziyaretçiler hem tarihi Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasını daha yakından algılama fırsatı yakalarken hem de doğrudan bodrum katta yer alan müze bölümüne ulaşabileceklerdir [75].

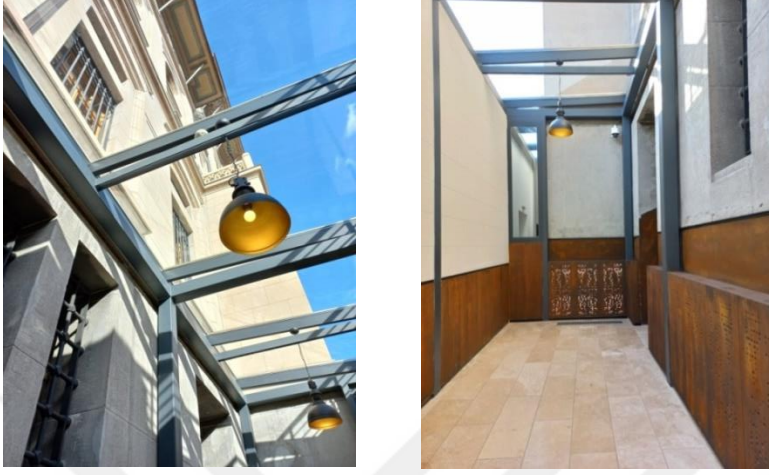
Müze için yeni karşılama mekânı yapılması ile beraber, mevcut olarak bulunan Mithat Paşa heykelinin de yeni giriş mekânına daha yakın bir konuma taşınması sağlanmıştır. Hediyeelik eşya salonu da yine yeni inşa edilen mekânlar arasında yer almaktadır.

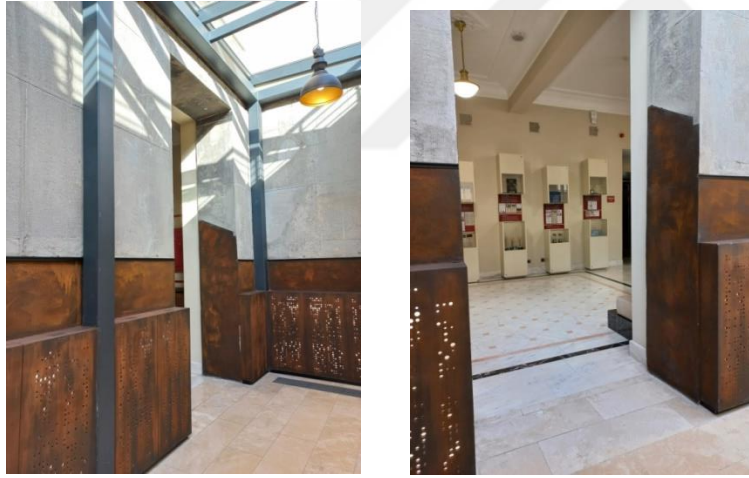
Şekil 5.33. Güneydoğu, Yeni Müze Karşılama Mekânı – Mithat Paşa Heykeli (Gizem Demiran).

Yeni tasarlanan karşılama merkezinin üzeri şeffaf bir malzeme kullanılarak tasarlanmıştır. Yeni müze tasarımı için kullanılan ulaşım koridorundan sonra ziyaretçilerin giriş yaptığı mekân kasa dairesinin ana hol kısmıdır [75].

Bu noktada uygulanan müdahale ile Batı duvarına ait olan pencere açıklıklarının kapı açıklıklarına dönüştürülerek kasa dairesi ana holüne ulaşımı daha rahatlamak hedeflenmiştir [75].

Şekil 5.34. Yeni Müze ve Mevcut Yapı Üzeri Şeffaf Geçiş Koridoru (Gizem Demiran).

Şekil 5.35. Kapı Açıklıklarının Kasa Ana Holüne Ulaşımı (Gizem Demiran).

Müze ziyaretçilerinin yapının batı bölümünde yer alan ana kasa dairesine ve doğu bölümünde yer alan mekanik bölümlere geçişlerde kapalı olan kapı açıklıklarının, yeniden açılması ile beraber bodrum katta yer alan müze mekânını deneyimlemeleri sağlanmıştır [75].

Tasarlanan yeni müze konseptine göre hedeflenen; Ziraat Bankası Genel Müdürlük tarihi binasını ziyaretçilere bir müzenin sergi nesnesi gibi hissettirmek ve yaşatmaktır. Ziyaretçiler müzeyi gezmeye geldiklerinde hem tarihi yapının kuruluşundan bu yana geçirdiği

süreçleri deneyimleyebilecek hem de yapının koruma kapsamında geçirdiği temel güçlendirme ve onarım sürecini gözlemleyebileceklerdir.

5.5.4. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesini Şekillendiren Koruma Kriterleri

Koruma Projesi'nde esas alınan en temel ilke tarihi kültür varlıklarına yeni bir işlev kazandırılırken özgün olan mimari, tarihi ve kültürel değerlerini kaybettirmeden çağın koşullarına uygun olacak şekilde hayatını sürdürmesi gerekliliğidir. Bu kapsamda kültür varlıklarına ait tüm dönemsel izlerin ortaya çıkartılması, koruma ve onarım çalışmalarının bu bağlamda açığa çıkarılan izlerden yola çıkılarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bilimsel çalışmalar sonucunda gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarında plan bazında gerçekleştirilen tüm müdahalelerin olabildiğince en az düzeyde tutularak yapılması önemlidir [75].

Yüklenici firma tarafından oluşturulan 2016 yılı koruma, onarım ve yeniden işlevlendirme projesinin raporuna göre proje “tasarımda özgünlük, malzemede özgünlük, işçilikte özgünlük” değerleri benimsenerek temel yaklaşım ve tasarım kriterlerine göre oluşturulmuştur [75]:

Tasarımda Özgünlük: Yüklenici firma tarafından oluşturulan rapora göre tasarımda özgünlük; tarihi yapının inşa edildiği ilk döneminden itibaren özgün tasarım ilkelerine, mimari niteliklerine, mekânsal düzenlemelerine aykırı olabilecek müdahalelerin yapılmaması gerekliliğidir. Bu kapsamda tarihi yapı için uygulanması planlanan yeniden işlev çalışmalarında, yapının ilk dönem izlerine bağlı kalınarak ilerlemesi ve yeni uygulanan müdahalelerin yapının özgün kimliğinden ayırt edilebilir nitelikte olması gerekmektedir. Tez kapsamında seçilmiş olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde belirlenen tasarımda özgünlük kriteri, yapının ilk dönem izlerinden yola çıkılarak ve özgün mimari kimliğine bağlı kalınarak yeniden dönüştürülmesi yönünde ilerlemiştir. Bu kapsamda yapı özelinde özgün kimliğine zarar veren muhdes müdahaleler tekrardan ele alınmış ve çalışılmıştır. Dönem içerisinde yapının kimliğine zarar veren, bölünerek değişikliğe uğrayan özgün mahaller, doldurulan kapı ve pencere açıklıkları gibi müdahaleler ilk dönem izlerine bağlı kalınarak yeniden dönüştürülmüştür. Tarihi yapının üzeri boyanan ve sıva ile kapatılan suni taş kaplama malzemelerin ise üzerinde yer alan katmanlar kaldırılarak özgün malzemenin

açığa çıkarılması sağlanmıştır. Yapının müdahaleye uğramış ve eski ile olan bağıını kaybetmiş yakın çevre ilişkileri yeniden ele alınarak yeni bir düzenlemeye gidilmiştir.

Malzemede Özgünlük: Yüklenici firma tarafından oluşturulan rapora göre malzemede özgünlük yapının inşa edildiği dönemden beri kullanılan malzemelerin özgün değerlerini koruması yönündedir. Ancak yapının zaman içerisinde maruz kaldığı olumsuz müdahalelere bağlı olarak bazı durumlarda tarihi yapıya ait olan özgün malzeme korunamamaktadır. Bu durumda yeniden kullanım kararları çerçevesinde tarihi yapıya özgü olan malzeme ile uyumlu, birçok açıdan benzer olan fakat aynı zamanda da eskiden ayırt edilebilir nitelikte olan yeni malzemeler kullanılabilir. Tez kapsamında seçilen Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde suni taş teknolojisi kullanılarak üretilen kaplamalar, mermer döşemeler, karo mozaik döşemeler, dönemin izlerini taşıyan ahşap malzemeler, aydınlık vitrayı ve benzeri donanımlar malzemede özgünlük kriterine bağlı kalınarak çalışılmış ve korunmuştur.

İşçilikte Özgünlük: Yüklenici firma tarafından oluşturulan rapora göre işçilikte özgünlük yapının içerisinde bulunduğu döneme ait olan ustaların bilgi, beceri ve tecrübelerine bağlı kalınarak korunmasına ait bir kriterdir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde, yapının ilk dönemlerine ait olan aydınlık vitrayı, bezemeler, süslemeler, mozaik kaplamalar, zemin döşemeleri, kapı ve pencereler işçilikte özgünlük kriterine bağlı kalınarak ele alınmıştır.

5.5.5. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesinin Koruma Onarım İlkeleri

Kültür varlığı yapılar üzerinde gerçekleştirilen koruma-onarım-yenileme çalışmalarında en temel ilke, gerçekleştirilecek yeniden kullanım çalışmalarında en az müdahalenin uygulanması, ayırt edilebilir olması ve yapının özgün olan değerlerine ait kriterlerin korunmasıdır. 2016 Koruma onarım ve yeniden işlevlendirme projesi raporuna göre Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde kararlaştırılan temel ilkeler şu şekildedir [75]:

- Koruma onarım çalışmalarında bilimler ilkelere bağı kalınarak tarihi yapının özgün niteliklerinden ve dönemsel izlerinden uzaklaşmayarak en az müdahalenin uygulanması ile koruma-onarım projesi gerçekleştirilmiştir.
- Yapıya uygun bir şekilde müdahale kararları verilerek geri dönülemez bir şekilde gerçekleşebilecek değişikliklerden kaçınılmış, aksine tarihi yapı özelinde hazırlanan bir program ve izleme süreçlerini içeren yaklaşımlar gerçekleştirilmiştir.
- Yapı özelinde kararlaştırılan koruma-onarım-yeniden kullanım projesi kapsamında öncelikle çözülmesi gereken en acil durumlar ele alınmıştır. Ardından yapının günümüz koşullarına uyumlu bir şekilde olmasını sağlayacak diğer çözülmesi gereken sorunlar üzerinde durulmuştur.
- Yapıya uygulanacak her onarım müdahalesinde yapının özgün olan değerlerine zarar gelmeyecek ve eskisinden ayırt edilebilecek düzeyde çalışmalar yapılmıştır.
- Belgeleme çalışmalarında yapı özelinde müdahale öncesine, sonrasına ve müdahale sırasına özgü tüm durumlar belgelenmiştir ve uygulamaya yönelik karar verilen tüm aşamalar uzman kişiler tarafından denetlenmiştir.

5.5.6. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesinin Müdahale Kararları

Bu bölümde, yüklenici firma tarafından kararı verilen yapıya uygulanması gerekli görülen güçlendirme ve iyileştirme çalışmaları başlıklar halinde genel bir kapsamda verilecektir. Tarihi yapının yeni müze katı özelinde gerçekleştirilmiş olan mekân ve mimari elemanlar üzerinde uygulanan müdahaleler bir sonraki başlıkta anlatılacaktır.

Kaldırılması Uygun Görülen Mimari Elemanlar: Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde; bodrum kat seviyesinde sonradan eklenen duvar elemanları, doldurulan kapı ve pencere açıklıkları, geç dönemlerde değiştirilmiş olan ve müdahale edilen suni taş kaplamaların üzerine geçilen boya ve sıva katmanları, zemin döşemeye uygulanan halı kaplamalar ve benzeri müdahalelerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Yapıya ait olan dış mekânlarda; taşıyıcı olması yönünden işlevini kaybeden ve tarihi yapı ile bir ilişkisi bulunmayan kömürlük bölümü, kuzey duvarına ait dolgular, tarihi yapının ek binalar ile arasında bulunan bodrum kat seviyesine ait toprak dolgular, yeni müzenin ziyaretçi karşılama

merkezi olarak tasarlanacak bölümünde bulunan basamaklar ve geç dönemlere ait mekanik tesisat eklentilerin kaldırılması uygun görülmüştür.

Konservasyonlar: Yapıya ait olan ve tarihsel süreçte ilk dönemlerden günümüze kadar özgün kimliğini koruması gereken boya malzemeler, mozaik ve mermer döşemeler, suni taş kaplamalar, aydınlatma elemanları, mobilyalar, kapı, pencere ve kasa dairesine ait olan kasalar gibi dönemsel izleri üzerinde taşıyan elemanların onarımı uygun görülmüştür. Dış mekânda yapının saçak altlarında bulunan mimari çizimler, bezemeler, boyalar ve sıvalar, dış mekâna ait olan kapı, pencere, korkuluk ve denizlik detayları gibi dönemsel izlerin onarımı uygun görülmüştür.

Yenilenecek Elemanlar: Bodrum kat mahallinde bulunan yapının zemin güçlendirme çalışmaları esnasında zarar gören zemin kaplamalar, mimari ögeler ve teknik altyapı gibi korunabilecek düzeyde bulunmayan elemanların en baştan yenilenmesi ve günümüz koşullarına uyumlu olması uygun görülmüştür. Dış mekânlarda işlevini yerine getiremeyen demir parmaklık, doğramalar, yağmur suyu iniş borusu gibi mimari elemanların yenilenmesi uygun görülmüştür.

Tamamlamalar: Kapı ve pencere gibi mimari elemanlara ait bozulan kısımların tamamlanması, zemine ait olan döşemelerde bozulan karo mozaik kaplamalar, mermer döşemelerin ve suni taş kaplama bölümüne ait bozulan kısımların tamamlanması uygun görülmüştür.

Deformasyonların Düzeltilmesi: Duvar ve tavanlarda çatlakların oluşması, zemin güçlendirme çalışmaları esnasında oluşabilecek mimari yapısal elemanların ayrılması, yapısal sağlık izleme çalışmaları esnasında takılacak cihazlar tarafından izlenerek hangi müdahalelere gerek duyulacağına karar verilmiştir.

Yabancı Mimari Elemanların Ayıklanması: Yapının geç dönemlerinde kullanılmış günümüzde uygulanan çalışmalarda gerek görülmeyen duvar, pencere, kapı, döşeme gibi mimari elemanların seçilerek ayıklanması uygun görülmüştür.

Yangın Önlemleri: Yangın yönetmenliğine göre hazırlanan yangından kaçış rotasının belirlenmesi, mekanik tesisatın, ahşap kapı ve pencerelerin, çatı kısmında kullanılan malzemelerin yangına dayanımlı olarak yeniden ele alınması uygun görülmüştür.

Nem Sorunlarının Çözümü: Yapının Kuzey ve Güney bodrum duvarlarına ait çevre drenajlarının yenilenmesi, binaya ait alt yapının ve drenaj sisteminin çalışır hale getirilmesi uygun görülmüştür.

Yeniden Yapım: Tarihi yapının yeni müze özelinde güneydoğu giriş kapısına yeni bir karşılama alanı, nizamiye ve güvenlik bölümü ek olarak yapılmıştır. Yapının bodrum kat seviyesine eklenen bağlantı koridorları, mekanik ve elektrik alt yapı tesisatı, yangın güvenliğine ait olan elemanlar, dış mekânda bulunan korunmasından ziyade yeniden kullanım kararları doğrultusunda kararlaştırılan düzenlemelerin ve benzeri çalışmaların yeniden yapılması uygun görülmüştür.

5.5.7. 2016 Yılı Koruma Onarım ve Yeniden Kullanım Projesi ile Ziraat Bankası Müze Binasında (Bodrum Kat ve Zemin Kat) Gerçekleştirilmiş Olan Müdahaleler

Bu bölüm, Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası için hazırlanan 2016 Koruma Projesi Raporu' na göre tarihi yapının yeniden işlev kazandırılarak “Yeni Müze” mekânı olarak dönüştürülen bodrum ve zemin kat mekânları esas alınarak hazırlanmıştır. Müdahale biçimi, fiziksel ve işlevsel müdahaleler olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenmiştir. Fiziksel ve işlevsel müdahaleler kendi özelinde alt gruplara ayrılarak mahaller üzerinden analiz edilmiştir.

Tarihi bina için uygulanan tüm restorasyonun temel prensibinde binanın her noktasında orijinal haline sadık kalarak ve eskiden gelen izleri kullanarak müdahaleler yapılması gerçekleşmiştir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın kullanım açısından ekonomik ömrünü tamamlaması, ciddi bir statik, mekanik ve elektrik problemlerinin olması tarihi yapıya uygulanması gereken müdahaleleri zorunlu kılmıştır. Restorasyon sürecine başlanmadan önce bodrum kat mahallerine ait olan depo, arşiv gibi mekanların işlevsiz olması ve hiçbir şekilde kullanılamaması, restorasyon süreci ile beraber hem müzenin büyümesi hem de atıl mekanların kullanılabilmesi sağlanarak bodrum kat mekanlarının tamamına müze işlevi verilmiştir. Tarihi yapılar yeniden işlevlendirme süreçleri ile beraber, çeşitli fiziksel

müdahalelere uğramaktadırlar. Örneğin; fiziksel hacmi büyük olan mekânların bölücü duvarlar kullanarak içerisinde bir mekân daha oluşturulması ya da yapının özgün durumuna erişebilmek için muhdes⁴ eklerin yok edilmesi örnek olarak verilebilmektedir. Aynı şekilde kapalı mekânlarda üst örtüsünün açılması ile birlikte açık bir mekân olarak kullanılması ya da açık mekânlara üst örtü yapılması ile beraber kapalı bir dolaşım koridoru olarak kullanılabilmesi de örnek olarak verilebilmektedir.

5.5.7.1. Mimari Elemanlara Uygulanan Müdahaleler

Bu bölümde 2016 Koruma Projesi Raporu kapsamında yapıya ait olan döşeme, duvar, tavan, merdiven, kapı ve pencereler gibi mimari elemanlara uygulanan fiziksel müdahalelerden bahsedilmiştir.

a) Döşemelere Yapılmış Olan Müdahaleler

Müdahale Gerekçesi: Tarihi yapının günümüze kadar geldiği süre boyunca teknik altyapı eksiklikleri ve yangın güvenliği gibi bazı uygulamalar sonucunda döşemede oluşan hasarların tespit edilmesidir.

Karo Mozaik Döşemeler: Bodrum katta bulunan ana kasa daireleri (B-33 – B33A, B-35, B-36, B-37, B-38, B-39) ve kiralık kasa dairelerinde bulunan (B-08A, B-09) mekânlarına ait karo mozaik döşeme malzemelerinin mevcut hali ile korunması esas alınmış ve genel temizlik çalışmaları ile günümüz şartlarına uyum sağlaması çalışılmıştır. Ancak yapısal çatlakların olduğu ve ciddi oranda zarar gören karo mozaiklere güçlendirme çalışmaları uygulanmıştır. Güçlendirme çalışmalarının gerekli olduğu bölümlerde, statik güçlendirme projesine uygun bir şekilde uygulamalar yapılarak gerekli teknik alt yapılar oluşturulmuştur. Hasar görmüş olan ve malzeme, renk, doku yönünden bakımının yapılması gereken karo mozaikler aslına uygun bir şekilde tamamlanmıştır. Bu kapsamda yapılan uygulamalarda, mevcut karo mozaik döşemeler dikkatli bir şekilde kaldırılmış ve hasar tespit çalışmaları yapılmıştır [75].

⁴ Muhdes; Yapının özgün bölümlerine ait olmayan, sonradan eklenen bölümler [75].

Şekil 5.36. B-36 ve B-38 Mekanı Karo Mozaiklerin Temizlenmesi [75].

Şekil 5.37. B-39 ve B-37 Mekanı Karo Mozaiklerin Temizliği [75].

Koruma-Onarım Uygulamaları neticesinde, karo mozaiklere uygulanacak müdahaleler malzemenin bezemeli ve düz olmasına göre farklılık göstermektedir. Bezemeli karo mozaik döşemelerde temizleme çalışmaları düşük basınca sahip buhar makineleri ile yapılmaktadır. Bezemeli karo mozaik döşemelerde derz açılması gibi hasarların olduğu durumlarda karo mozaik döşeme dikkatli bir şekilde çıkartılmalı aynı şekilde benzer bir harç kullanılarak malzeme yeniden yapıştırılmalıdır. Düz mozaik karolarda ise, malzemenin yüzeyine uygulanan ince zımparalama işlemleri ile beraber temizleme çalışmaları yapılmıştır [75].

Seramik Döşemeler: Tarihi yapıda bulunan tuvalet mahalleri birçok kez yenileme müdahaleleri geçirmiştir. Z-03, Z-13 mahallerine ait tuvalet mekânlarında, mevcut döşeme malzemesi kaldırılarak özgün malzemeye ulaşılacak hedeflenmiştir. Bu mahallerde bulunan tuvalet mekânlarında özgün döşeme malzemesine ulaşamamış ve Koruma-Onarım Uygulamalarına uygun olarak yeni bir uygulama gerçekleştirilmiştir [75].

Şekil 5.38. Z-03 ve Z-13 Tuvalet Mekanı [75].

Mermer Döşemeler: Tarihi yapının günümüze kadar geldiği süreç boyunca teknik altyapısal eksiklikler, yangın güvenliği gibi uygulamalardan oluşan hasarların tespiti hedeflenmiştir. Geç dönemlerde yapılan müdahaleler sonucunda, zemin kat mahallerinde bulunan koridor mekânlarının üzerleri halı ile kaplanmıştır. Uygulanan koruma onarım projesi kapsamında mermer döşemelerin üzerlerinde yer alan halı kaplamalar çıkartılarak döşeme malzemesi açığa çıkartılmıştır ve yapının eski dönem izlerine ulaşılmıştır (Z-19, Z-20, Z21A-B-C-D-E-F ve Z 22A-B-C-D-E-F) [75].

Şekil 5.39. Z-19 Mermer Kaplamaların Temizlenmesi [75].

Tarihi yapı özelinde mermer kaplama malzemeler müze bölümünün giriş kısmında, merdiven ve merdiven basamaklarında, salon ve salon bölümüne ait koridorlarda kullanılmıştır. Mermer kaplamaların yüzeylerinde uygulanan genel temizlik ve bakım çalışmalarında, düşük basınçlı buhar makinaları kullanılmıştır. Zemin kata ait döşemelerde meydana gelen hasarlar çoğunlukla derz açılması, malzemenin çatlaması ve döşemeye ait bazı malzemelerin kaybolması gibi sebeplerden dolayı oluşmaktadır. Döşemeye ait malzemelerin kaybı gibi durumlarda eksik malzemenin yerine geçebilecek özgün malzemeye benzeyen yenileme çalışmalarının yapılması uygun görülmüştür. Zemin kat mahallerine ait olan bazı mekânlarda (Z-23, Z-23A-B-C-D-F-G-H-J) mermer döşeme malzemesinde çatlak onarım, sağlamlaştırma ve temizleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir [75].

Şekil 5.40. Z-23 A-J Mermer Malzemenin Çatlak Onarım Çalışmaları [75].

ŞAP-Grobeton Döşeme: Bodrum kat mahallerinde kaplama malzemesi olarak şap ve grobeton malzeme yaygınca kullanılmıştır. Fakat bu malzemelerin kullanımında çatlaklara ve ciddi oranda hasarlara sıklıkla karşılaşmak mümkündür. Uygun görülen kararlar ile beraber bodrum kat mekânlarının müzeye dönüştürülmesi, döşeme malzemelerinin aslına uygun bir şekilde yenilenme çalışmaları yapılmıştır [75].

Ahşap Parke Döşeme: Doğal ahşap parke malzemeler, yapının ilk yapıldığı dönemden itibaren özgün hali ile korunmaktadır. Zemin kat mekânlarında (Z-01, Z-02, Z-04, Z-05, Z-06 Z-11, Z-12) yer alan ahşap parke kaplamalar aslına uygun olarak korunmuştur [75].

Şekil 5.41. Z-01 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Şekil 5.42. Z-04 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Şekil 5.43. Z-05 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Şekil 5.44. Z-06 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Şekil 5.45. Z-11 / Z-12 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Z-07 ve Z-16 mekânlarında bulunan doğal masif ahşap parke üzerinde bulunan halı kaplama malzeme sökülerek özgün olan malzeme aslına uygun bir şekilde korunmuştur.

Şekil 5.46. Z-07 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Şekil 5.47. Z-16 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Z-14 ve Z-15 mekânlarında bulunan doğal masif ahşap parke üzerinde bulunan laminant parke döşeme kaldırılarak özgün olan malzeme aslına uygun bir şekilde yenilenmiştir.

Şekil 5.48. Z-14 / Z-15 Doğal Masif Ahşap Parke Malzeme [75].

Z-16 mekânında eski yük asansörü için açılmış olan boşluk, hem bankanın kullanıcıları, servis ulaşımı hem de engelli kullanıcıların bodrum kattan başlayarak diğer katlara erişimi için mevcut olan asansör boşluğu büyütülmüş ve asansör shaftı oluşturulmuştur [75].

Şekil 5.49. Z-16 / Z-16A Asansör Boşluğu [75].

b) Mekânları Sınırlayan Duvarlara Yapılmış Olan Müdahaleler

Bu bölümde tarihi yapının bodrum ve zemin katında duvar mimari elemanına uygulanan müdahaleler anlatılmaktadır. Bu incelemeler bazı alt gruplara ayrılmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir: Muhdes duvarların kaldırılması, özgün mimari açıklıklarda bulunan dolguların kaldırılması ya da özgün duvarlarda yeni kullanım kararları doğrultusunda yeni mimari açıklıkların oluşturulması, ilk döneme ait duvar elemanlarına sıva ya da boya uygulanarak kapatılmış suni taş kaplama duvar yüzeylerin açığa çıkartılması şeklindedir [75].

Muhdes Duvarların Kaldırılması: Koruma onarım projesi kapsamında yapıda eski kullanımları sonucunda geç dönemlere ait olan yapının mekânlarında tarihsel bütünlüğü bozan ve yapının özgün kimliğine zarar veren muhdes duvarlar kaldırılmıştır [75].

Özgün Mimari Açıklıklarda Bulunan Dolguların Kaldırılması: Koruma onarım Projesi kapsamında bodrum kat mahallerine ait olan depo, arşiv gibi mekanların işlevsiz olması ve hiçbir şekilde kullanılamaması restorasyon süreci ile beraber hem müzenin büyümesi hem de atıl mekanların kullanılabilmesi adına bodrum kat mekanlarının tamamı müze katına dahil edilmiştir. Yeni kullanım için verilen kararlar doğrultusunda bodrum kat mahallinde doldurulan kapı açıklıkları yeniden boşaltılmış ve aslına uygun kapı mimari elemanı takılmıştır [75].

Özgün Duvarlarda Yeni Kullanım Kararları Doğrultusunda Yeni Mimari Açıklıkların Oluşturulması: Birçok mekân ile işlevsiz olan bodrum kat mahallinin yeni kullanım kararları doğrultusunda müze olarak kullanılmak istenilmesi sonucunda B06 mekânı yeni müze bölümü için ziyaretçi erişiminin sağlanabileceği uygun bir erişim noktasıdır. Mahallin güney duvarında yer alan 3 adet tepe penceresinden 2 tanesi kapı boşluğu olarak dönüştürülmüştür. Böylece yeni müze bölümü mevcut olan tarihi yapıdan bağımsız bir şekilde tamamen kendi kendine yaşayabilir bir hale gelmiştir [75].

Şekil 5.50. B-06 Kapı Boşluğu Olarak Dönüştürülen Açıklıklar [75].

Yeni kullanım kararları doğrultusunda servis asansörünün büyütülerek günümüz koşullarına uyum sağlayacak şekilde yenilenmesi ile beraber Z-16 ve Z-16A mekânlarına ana koridordan erişebilmek kesintiye uğramıştır. Böylece alınan kararlar ile birlikte hem asansör çift kapılı olarak tasarlanmıştır hem de ortak duvarlara açıklıklar oluşturularak geçiş sağlanmıştır [75].

Yapının Özgün Duvar Elemanlarına Sıva ya da Boya Uygulanarak Kapatılmış Suni Taş Kaplama Duvar Yüzeylerinin Açığa Çıkartılması: Tarihi yapıda özgün olan duvar ve tavan mimari elemanlarında üzeri boya ve sıva ile kapatılmış ve yapının özgün kimliğinden uzaklaşıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda yapının özgün olan haline ait suni taş kaplama malzeme açığa çıkartılarak sergilenmiştir. Yeni kullanım kararları doğrultusunda iç mekânda bulunan boya ve sıva malzemesinin temizlenmesi için önerilen yöntemler:

- İç mekânda bulunan çoğu duvarın üzeri alçıpen ile kaplanmıştır. Bu tür durumlarda tabakaya raspa işlemi uygulanarak temizlenmesi sağlanmıştır.
- Orta salon, makam odaları gibi mekânlarda kemer ve duvar gibi bezemeli ve kalıp olarak hazırlanmış bölümlerin temizliğini raspa yöntemi ile kullanarak yapmak yetersiz kalmaktadır. Bu durumlarda yüzeylerin temizliği mikro kumlama yöntemi⁵ kullanılarak yapılmıştır.
- Z-21 A-F ve Z-22 A-F mekânlarında yapının özgün duvar desenini açığa çıkarmak için, geç dönemlerde uygulanan kaplama malzemeleri kazınmıştır. Uygulama sonrası ortaya çıkan özgün duvar desenini sergilemek ve korumak için cam bir bölme yapılmıştır.

Şekil 5.51. Z-21 A-F Özgün Duvar Boya Deseninin Sergilenmesi [75].

⁵ Mikro Kumlama Temizliği Yöntemi: Tarihi yapılarda yüzey temizliği esnasında sıklıkla kullanılan farklı sertlikteki killerin basınç altında yüzeye püskürtülmesi ile uygulanan temizleme yöntemidir [85].

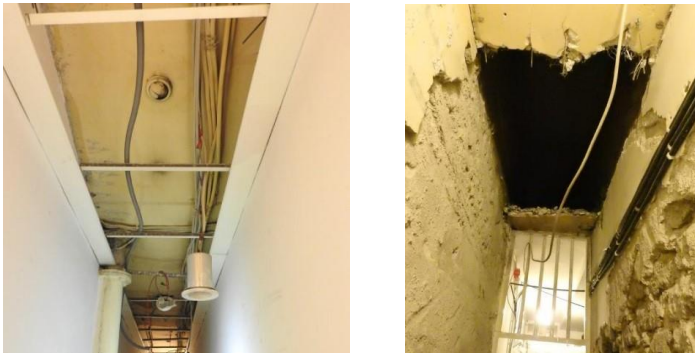

Şekil 5.52. Z-22 A-F Uygulanan Yeni Duvar Malzemesi [75].

Zemin kat müze katında bulunan Z-21 A-F ve Z-22 A-F koridor mekânlarının duvar malzemesi, 2016 Koruma Projesi Raporu sonuçlarına göre özgün boya tonlarına uygun yeni boya ve desenler kullanılarak yenilenmiştir. Ancak araştırma sırasında gözlemlenen sonuçlara göre yenilenen ve özgün hali ile kullanılamayan duvar malzemesinin yapının özgün malzemesi ile uyumlu olmadığı ve aslına uygun bir şekilde yenilenemediği sonucuna varılmıştır.

c) Tavanlara Yapılmış Olan Müdahaleler

Bodrum kat mahallinde bulunan kiralık kasa dairesine ait olan B-07A ve B-07B mekânlarında ki geç dönemlerde sonradan eklenen asma tavanların sökülüp yapının özgün olan tavan malzemesine ulaşarak korunması hedeflenmiştir.

Şekil 5.53. Özgün Asma Tavan Bilgisi [75].

Tarihi yapının giriş saçağında bulunan ve eski dönemlerde uygulanan beyaz boya ile kapatılmış saçak kısmının özgün durumuna ulaşmak için tavanda bulunan boya malzemesi raspa⁶ uygulanarak çıkartılmıştır. Koruma-Onarım Projesi kapsamında yeni verilen kararlar doğrultusunda önerilen tavan malzeme bilgisi şu şekildedir:

- Bodrum kat mekânında yeni verilen kararlar doğrultusunda oluşturulan yeni müze bölümünde ve müze karşılama merkezinde yeni asma tavanların yapılması,
- Bodrum kat mahallerinde bulunan ve ziyaretçilerin hizmetinde olan kasa dairesi bölümlerine yapılması uygun görülen mesh tavanlar önerilmektedir.

Bankanın müze bölümüne ait bazı mekânlarda yalnızca temizleme yöntemi ile müdahale yapılması uygun görülmüştür. Z-09B, Z-23 mekânlarına ait tavan müdahaleleri bu kapsamda ele alınmıştır [75].

Şekil 5.54. Z-09 Mekânı Tavan Müdahalesi [75].

Şekil 5.55. Z-23 Mekânı Tavan Müdahalesi [75].

⁶ Raspalama işlemi: Üzerleri sıva ya da boya ile kaplanan yüzeylerin kazınarak özgün malzemenin açığa çıkartılması işlemidir [75].

d) Kapı ve Pencere gibi Açıklıklara Yapılan Müdahaleler

Yürütücü firma tarafından uygulanan koruma onarım projesi kapsamında; tarihi yapı özelinde kapı, pencere gibi mimari elemanların ahşap doğrama, kasa ve kanat kısımlarında genel temizlik bakımları, koruyucu malzeme uygulanması ve yenilenemeyecek durumlarda aslına uygun bir şekilde çalışmaların yapılması önerilmiştir. Yeniden kullanım kararları doğrultusunda kapı ve pencerelerin müdahalelerinde mimari elemanların:

- Özgün durumu ile korunması
- Korunamayan bölümlerde aslına uygun yenileme çalışmalarının yapılması
- Geç dönemde uygulanan ve yapının özgünlüğüne zarar veren nitelsiz eklerin kaldırılması

Gibi kararlar doğrultusunda yenilenmesi hedeflenmiştir.

Bodrum kat mahallinde bulunan ve Kiralık Kasa Dairesi mekânına ait olan bölümlerdeki metal kapıların ve demir parmaklıkların yenilenmesine, malzeme koruma onarım raporunun önerileri doğrultusunda karar verilmiştir. Yapının cephe kısmında yer alan pencere ve kapı gibi mimari elemanlarda paslanma, oksitlenme ve benzeri çeşitli bozulmalar temizleme işlemi ve sonrasında da yüzey koruma yöntemleri ile yenilenmiştir [75].

e) Merdiven gibi Sirkülasyon Elemanlarına Yapılmış Olan Müdahaleler

Tarihi yapıda merdiven müdahaleleri özelinde genel kapsamda korkuluk ve küpeşte bölümlerine genel temizlik kapsamında müdahaleler uygulanmıştır. Yapıştırılmış halı bulunan merdiven basamaklarında ki halı kaplamalar çıkartılarak özgün mozaik basamakların açığa çıkarılması sağlanmıştır. Merdivenlerin ve basamakların yenilenme çalışmaları Koruma-Onarım Projesinde uygun görülen kararlar doğrultusunda belirlenmiştir [75].

Şekil 5.56. B-01 Mekânına Ait M-04 Merdiveni [75].

Şekil 5.57. M-04 Merdiveni Kazı Sırasında Güçlendirilmesi İçin Uygulanan Askıya Alma İşlemi [75].

f) Yapısal ve Çevresel Müdahaleler

Tarihi yapıların, günümüz koşullarına adapte olarak yeniden işlev kazanıp yaşayan bir mekân haline gelmesinde, yapıların statik / yapısal güçlendirilmesi gerekmektedir. 1967 yılında inşası biten Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na geç dönemlerde eklenen çevre bloklar ve bu blokların tarihi yapı ile kurduğu bağlantı koridorları tarihi yapının bodrum kat seviyesinde ciddi oranda kayma problemlerine neden olmuştur. Tarihi yapıya geç dönemlerde uygulanan bu ek binalar yapının Güney, Kuzey ve kısmen de Doğu cephesinde gömülmesine sebep olmuştur. Özellikle bodrum kat seviyesinde bulunan duvar ve döşeme malzemelerinde meydana gelen bozulmalar, yağmur ve drenaj sistemlerinde ortaya çıkan sorunlar çevresel eklerin yapıya uyguladığı olumsuz sonuçlardandır.

Güney Cephesi: Güney cephesinde bodrum kat seviyesinde mekânlara ulaşabilmek kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bodrum kat kasa dairelerine erişim için yapılmış olan B-

05 mahalline ait “demir kapı önünde bulunan dolgu kaldırılmıştır. Uygulama aşamasında gerçekleştirilen hasar tespit çakışmaları neticesinde demir kapı yenilenmiştir.

Şekil 5.58. Güney Cephesinde B-05 mahallinde bulunan kapı önündeki dolgunun kaldırılması [75].

Mevcut yemekhane binası ile yapı arasında oluşan toprak dolgu boşaltılarak yemekhaneye bağlantı sağlayan merdiven yıkılmıştır. Toprak dolgunun boşaltılıp, merdivenin kaldırılmasının ardından ortaya çıkan mevcut drenaj sistemi kontrol edilerek gerekli görüldüğü takdirde yenileme çalışmaları yapılmıştır [75].

Şekil 5.59. Güney Cephesinde Yemekhaneye Ulaşan Merdivenin Yıkılıp Etrafının Kazılması ve Mevcut Drenaj [75].

Şekil 5.60. Güney Cephesinde Merdiven Yıkıldıktan Sonra Ortaya Çıkan Özgün Tesisat Galerisi [75].

Şekil 5.61. Güney Cephesinde Yemekhaneye Ulaşan Yeni Merdiven Yapılması [75].

Yeni müze bölümüne Güney cepheden bağlantının sağlanabilmesi için tarihi yapının özgün pencereleri açılarak kapıya dönüştürülmüştür. Bağlantının sağlanabilmesi için oluşturulan müze holüne çelik sistem ile camlı bir bölüm yapılmıştır [75] .

Şekil 5.62. Bağlantı Koridoru İçin Pencere Boşluklarının Açılması / Döşemenin Yapım Aşaması [75].

Şekil 5.63. Bağlantının Sağlanması İçin Oluşturulan Müze Holünde Çelik Konstrüksiyon Malzeme Kullanımı [75].

Doğu Cephesi: Doğu cephesinde bulunan zemin kat seviyesine kadar yükseltile platform ve kullanılmış mermer kaplama kaldırılarak yapının özgün zemin kotu açığa çıkartılmıştır. Uygulanan müdahale doğrultusunda gerekli hasar tespit çalışmaları gerçekleştirilip yapının özgününe ait olan malzemeler aslına uygun bir şekilde korunmuştur [75] .

Şekil 5.64. Özgün Zemin Kotunun Açığa Çıkartılması / Özgün Zemin Kotuna Yeni Döşeme Yapılması [75].

Tarihi yapının Doğu cephesinde bulunan ve giriş saçağının kuzeyinde yer alan yürüyüş yoluna bağlantı sağlanabilmesi için basamaklar yapılmıştır. Zemin kat seviyesinde ki yolun tarihi bina ile arasında ki dolgular kaldırılmıştır. Kaldırılan dolgunun ardında yapının ilk dönemine ait özgün kaplama malzemeleri ve pencere açıklıkları ortaya çıkmıştır. Uygulanan müdahaleler doğrultusunda ortaya çıkan özgün malzemelere hasar tespit çalışmaları yapılmıştır [75].

Şekil 5.65. Doğu Cephesi Kuzeydeki Yürüyüş Yoluna Bağlantıyı Sağlamak İçin Basamakların Yapılması [75].

Kuzey Cephesi: Tarihi yapının Kuzey cephesinde bodrum kat seviyesinde bulunan dolgu boşaltılarak özgün tesisat galerileri açığa çıkartılmıştır. Fonksiyonel olarak işlevini yerine getiremeyen 1935 yılında eklenmiş olan kömürlük eki kaldırılarak, işlevini uygun bir şekilde yerine getirebilen yeni bina yapılmıştır [75].

Şekil 5.66. Tarihi Yapının Kuzey Cephesinde ki Batı Kısmının Kazılarak Özgün Tesisat Sisteminin Açığa Çıkarılması [75].

Batı Cephesi: Batı cephesinde yapının özgün kotuna ulaşabilmek için, 600 adet mini kazık çakılarak radye temel yapılmıştır. Dolgu kotunda çelik platform ve üzerine donatılı beton malzeme uygulanmıştır. Ardından donatılı beton üzeri aslına uygun olarak üretilen taş kaplama malzeme ile örtülmüştür [75].

Şekil 5.67. Batı Cephesinde Mini Kazık Çalışmaları / Radye Temel Yapılması [75].

Şekil 5.68. Batı Cephesinde Dolgu Kotunda Çelik Platform Yapılması [75].

g) Mekanik / Elektrik ve Teknik Donatı İle İlgili Uygulanmış Müdahaleler

Koruma onarım projesi verilen kararlar kapsamında mekanik, teknik ve altyapısal eksikliklerin kullanım açısından işlevini yitirmiş olması ve yangın güvenliği açısından yapıya uygulanmış olan geç dönem müdahaleleri sebebi ile Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının yeniden kullanım aşamasında bazı fiziksel müdahaleler geçirmesini gerekli kılmıştır. Zemin güçlendirme çalışmaları esnasında, tarihi yapının bodrum kat ve zemin kat seviyesinde bulunan ve işlevini kaybeden mekanik / elektrik, tesisat ve altyapısal birimlerinin yetersiz ve günümüz koşullarına uyum sağlayamaması sebebi ile tamamen yenilenerek, altyapısal ihtiyaçların kalıcı bir şekilde çözüme ulaştırılmasına karar verilmiştir [75].

Tarihi yapılarda mekanik / elektrik ve teknik müdahalelere dair sorunlar çözülürken yapının tarihi ve özgün kimliğine zarar vermeyecek şekilde, mümkün oldukça az müdahale de bulunarak mekanik alt yapının yenilenmesi gerekmektedir. Duvar, döşeme gibi yapının özgün dokusunu oluşturan mimari elemanların korunması gerektiği düşünülen durumlarda sıva altında yapılan delme ve şaft oluşturma gibi işlemler uygulanmamalıdır [76].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde ise, mekanik ve elektrik tesisatının yenilenmesi gereken birimlerde döşemede kullanılan malzeme numaralandırılarak dikkatli bir şekilde kaldırılmış, bir alt katın aydınlatma malzemeleri, yangın güvenliğine bağlı malzemeler vb. gereksinimler oluşturulmuş daha sonra döşeme malzemesi aslına uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Şekil 5.69. Bodrum Kat Açığa Çıkan Özgün Havalandırma Kanalı / Bodrum Kat Sıhhi Tesisat Borularının Uygulanması [75].

Kazı çalışmaları sırasında açığa çıkan özgün havalandırma kanallarında, sıhhi tesisat sistemlerinde, aydınlatma, ısıtma ve soğutma gibi sistemlerde aslına uygun bir şekilde yenileme çalışmaları yapılmıştır.

Yukarı bulunan anlatımlar sonucunda Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde uygulanan fiziksel müdahalelerin neler olduğu ve uygulanan müdahalelerin mekânları işlevsel ve hacimsel boyutta nasıl etkilediği anlatılmaktadır. Bu kapsamda 2016 yılı Koruma-Onarım Projesi tarafından verilen çizimlerden faydalanılarak hazırlanan planlarda açıklanan bölümlerin analizi mevcuttur (EK 2, EK 3).

5.5.7.2. Bodrum Kat ve Zemin Kata Uygulanan İşlevsel Müdahaleler ve Analizi

Yeniden işlev kazandırılan tarihi yapılarda hangi işlevin yapıya daha uygun olduğuna karar verilme aşamasından sonra, mevcut olan tarihi yapının potansiyelleri ve uygun görülen yeni işlevin fiziksel, mekânsal, altyapısal gereksinimlerinin birbiri ile uyumlu olmadığı durumlarda yapıya bazı müdahalelerde uygulanılabilir. Uygulanacak fiziksel veya işlevsel müdahaleler küçük boyutta olabileceği gibi daha büyük ölçekte de olabilmektedir. Bu müdahaleler gerçekleştirilirken tarihi yapının özgün kimliğinden uzaklaşılmasına, geri dönülemez müdahalelerin yapılmamasına, eklerinde mevcut yapıdan hem ayırt edilebilir nitelikte hem de mevcut yapının dokusuna uyumlu bir şekilde yapılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir [76].

Mevcut işlevini yerine getiremeyen tarihi yapılara, uygun görülen işlev yapının işlevsel, mekânsal, teknik ve mekanik altyapısal bölümlerde oluşabilecek gereksinimlerinden ortaya çıkmaktadır. İç ve dış mekânlarda uygulanan tüm müdahalelerde yapının özgün kimliğine zarar gelmeyecek şekilde yeni işlevlerin verilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Tarihi yapılara yeni bir işlev verilirken, mekânların kat yüksekliklerinin uygun olduğu durumlarda ara kat mekânları kullanılarak mekânsal kullanım alanlarını artırmak tercih edilen bir diğer yöntemlerdendir. Ara kat ya da asma kat kullanımına karar verilmesi durumunda yapı içerisinde tüm katlara hizmet edebilmesi için dolaşım elemanlarının da sayısında artışa sebep olabilmektedir [77], [29].

Araştırma kapsamında Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' na ait bodrum kat ve zemin kat mahallerinin işlevsel olarak yenilenmesi kapsamında uygulanan müdahaleler, işlevsel değişiklikler yapılırken mekânların hacimsel boyutlarında değişen nitelikler ya da mekânlara uygulanan fiziksel müdahalelerin işlevsel olarak nasıl etkilediği incelenmiştir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait olan müze bölümü tarihi yapıya uygulanan yenileme süreci ile başlamayan, 1980' li yıllara dayanan ve günümüze kadar uzanan bir banka yapısına ait müze bölümüdür. Ancak 2016 yılında uygulanan yenileme süreci ile beraber bankaya ait olan müze katı daha tanımlı bir hale getirilmek istenmiştir.

Tarihi yapıya ait çok fazla müzede sergilenebilecek ürün olması, giriş ve çıkışı özelleştirilerek gerçek bir müze kimliğini elde etme fikri ile “Yeni Müze” dönüşümü ortaya çıkmıştır. Aslında ilk olarak verilen müdahale kararlarında tarihi binanın ofis katlarının da tüm kapasite müze olarak gezilmesi hedeflense de, hem güvenlik açısından hem de diğer katların ofis mekânları olarak kullanılması açısından müze bölümünün sadece bodrum kat ve zemin kat mahalleri ile sınırlı kalması uygun görülmüştür.

Yeni müze dönüşümü kararları doğrultusunda mevcut olan tarihi binada bodrum kat mekânları zemin kat mekânlarına dâhil edilerek müze işlevine yönelik bölüm genişletilmiştir. Böylece bodrum kat mahallinde bulunan mekânlar eski fonksiyonunu korumayan sadece müze sergi alanı olarak kullanılmaya başlayan bunun içinde gerekli müdahaleleri gören bir bölüm olmuştur.

Öncesinde müze bölümüne sadece ana kapıdan giriş yapılabilmekte ve mesai saatleri dışında gezilememektedir. Ancak 2016 yılında karar verilen yenileme çalışmaları ile beraber

uygulanan ek sayesinde müze tamamen kendi kendine yaşayan ve tarihi binadan bağımsız olarak gezilebilen bir müzeye dönüşmüştür. Yapılan ek müze bölümü, çağdaş teknolojileri içinde barındıran hem müzecilik anlamında bütün fonksiyonları yerine getirebilen hem de bodrum kat mekânında bulunan yapının birebir özgün olan mekânlarına da erişilebilmeyi sağlayan bir müze gezi rotası elde edilmiştir. Elde edilen Yeni Müze bölümü ile beraber müzenin ziyaretçileri hem tarihi binayı bir müze eseri olarak gezebilmekte hem de diğer tarihi binaya ait diğer ürünleri inceleyebilmektedirler.

Fiziksel Müdahaleler ve Yeniden İşlev Sonucu Mekânsal Sınırları Değişen Mahaller

B-04 Mahalli mekân, dönüşüm öncesi kullanımında depo işlevinde kullanılmaktadır. Arşiv işlevi için kullanılan B-32 mahalli mekâna arasında bir kapı ile bağlantısı bulunmaktadır. Kazı işlemleri sırasında bu mekâna yapılmış olan geç dönem kapı ve duvar eklentisi 2017 uygulama çalışması sırasında kaldırılmıştır. Böylece mekânların fiziksel boyutta hacmi genişletilmiş ve yeni işlevinde Ziraat Bankası tanıtımının gerçekleştirildiği sergi odası olarak kullanılmıştır (Şekil 5.70.) (Şekil 5.71.).

Şekil 5.70. Uygulama sırasında muhdes duvar ve kapının kaldırılması [75].

Şekil 5.71. B-04 Mahalli Müdahale Sonrası Sergi Odası (Gizem Demiran).

Eski işlevinde depo olarak kullanılmış olan B-05 mahalli mekân artık tamamen kullanılamaz bir durumda olduğu için yenilenerek bazı fiziksel müdahalelerde bulunulmuştur. Uygulanan fiziksel müdahaleler ile dönüşüm sonucunda, mekânın fiziksel hacminde ve mekânsal sınırında bazı değişiklikler oluşmuştur. Eski kullanımı depo işlevi olan mekânda, bölücü camlı kapı ve duvar kaldırılmıştır. Depo mekânının hacmi küçültülerek güvenlik giriş holü olarak kullanımına karar verilmiştir. Ayrıca uygulanan müdahaleler doğrultusunda diğer katlara hizmet verebilmesi adına bir dolaşım elemanının gereksinimi sonucu yeni asansör kuyusu açılmıştır (Şekil 5.72.) (Şekil 5.73.).

Şekil 5.72. B-05 Mahalli Mekânda Camlı Kapının ve Duvarın Kaldırılması [75].

Şekil 5.73. B-05 Mahalli Mekânda Yeni Bir Dolaşım Elemanı Olan Asansör Boşluğunun Açılması / Uygulama Sonrası Asansör [75].

Eski kullanımında işlevi ile depo olan B-11 mahalli, sunucu odası olan B-12 mahalli ve hol olarak kullanılan B-13 mahalli mekânların, yeniden işlevlendirme kararları çerçevesinde birleştirilerek tek bir mekân olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Böylelikle, çalışma sonucunda mekânları bölen ve geç dönemlere ait olan muhdes duvar kullanımları kaldırılmıştır. Tek mekân olarak kullanılan mahallin yeni işlevi, müze de etkinlik alanlarının yapıldığı sergi odası olarak kullanılmaktadır (Şekil 5.74.) (Şekil 5.75.).

Şekil 5.74. Mekânları Bölen Muhdes Duvarların Kaldırılması [75].

Şekil 5.75. Müdahale Sonrası B-11 / B-12 / B-13 Mekânlarının Müze Etkinlik Alanı Olarak Kullanımı (Gizem Demiran).

Eski işlevinde oda olarak kullanılan B-25 mekânı, yeni verilen karar doğrultusunda yangın kaçış koridoru olarak tasarlanmıştır. Oda olarak kullanılan B-26 mekânının ise, fiziksel olarak hacmi küçültülerek mekâna duvar ve kapı eklenmesi sonucu ile depo ve koridor mekânı olarak kullanılmasına karar verilmiştir.

Şekil 5.76. B-25 Yangın Kaçış Koridoru Mekânı [75].

Eski kullanımına göre oda işlevi olarak kullanılan Z-16 mekânı, yeni kullanım kararları doğrultusunda ofis olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Ofis mekânına dönüşen yeni mekânın fiziksel olarak hacmi küçültülmüştür. Mekân içerisinde geç dönemde yapılan muhdes asma tavan malzeme sökülürken eski asansör boşluğu açığa çıkarılmıştır ve Z-16 mekânı ikiye bölünerek yeni tasarlanacak asansör için bir alan bırakılmıştır.

Şekil 5.77. Z-16 Mekânı İçerisinde Ortaya Çıkan Eski Asansör Boşluğu [75].

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde yeniden işlevlendirme süreci ile ilgili uygulanmış olan tüm işlevsel müdahaleler, mekânların mevcut işlevi ve dönüştüğü işlevleri anlatan çalışmalar, genel ölçekte değerlendirme sürecinin yapılabilmesi için Koruma-Onarım Projesi tarafından verilen çizimlerden faydalanılarak plan üzerinde gösterilmiştir (EK 4, EK 5, EK 6, EK 7, EK 8).

6. FİZİKSEL VE İŞLEVSEL MÜDAHALELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bir tarihi yapının ekonomik ömrünü tamamlaması ile beraber gerçekleştirilmesi gereken işlev kazandırma çalışmalarından önce, tarihi yapıya ait mevcut potansiyeller iyi bir şekilde analiz edilmeli ve yapının mevcut tarihi dokusu zarar görmeyecek şekilde yeni ve yapıya uygun bir işleve karar verilmelidir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın uzun yıllar boyunca banka yapısı olarak kullanılması ve Genel Müdürlüğün makam binası olması tarihi yapının inşasından bu yana sürekli kullanımda olan bir bina olarak günümüze kadar geldiğini göstermektedir. Makam binası olarak kullanılması dolayısıyla yapı uzun yıllar boyunca kesintisiz olarak hizmet vermeye devam etmiştir. Bunun sonucunda yapının zaman içinde gelişen gereksinimleri sürekli olarak devam etmiş olup örneğin elektrik sistemlerine ait teknik altyapı eksiklikleri sıva üstü ve döşeme üstü birçok eklentilerin uygulanması ve geçici çözümler ile günümüze kadar gelmiştir. Ancak tarihi yapıya zarar verme endişesi yapının eski özgün durumundan uzaklaştırılmasına yol açacak büyük değişiklikleri önlemiş olmalıdır. Bununla beraber tüm yaşam süresi boyunca yapıya uygulanan ve kesin çözüme ulaşılamayan eklentiler, kullanım açısından ciddi problemlere sebebiyet vererek, müdahale gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu bölüm kapsamında, yapının bir işlev doğrultusunda yeniden uyarlanması ve bu süreç boyunca geçirdiği fiziksel müdahaleler, işlevsel müdahaleler, bazı ek mekânların mevcut yapının kurgusu ile nasıl bağlantı kurduğu ve mevcut yapının mimari, tarihi özgün değerlerine ne derecede etkisi olduğunu sorgulayan saptamaları içermektedir.

6.1. Fiziksel Müdahalelerin Değerlendirilmesi

Bu bölüm, uyarlanabilir yeniden kullanım süreci kapsamında Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın yeni müze işlevi ile beraber iç mekânda uğradığı fiziksel müdahaleleri, bu müdahalelerin mevcut yapının özgünlük değerine ne derecede etkisi olduğunu içermektedir.

Yapı özelinde değerlendirmeler gerçekleştirilirken, müze işlevi ile yeniden uyarlanan her kat kendi içerisinde koruma kriterleri ve müze kriterleri kapsamında iki ayrı başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Koruma kriterleri kendi içerisinde; tasarımda özgünlük, malzemede özgünlük ve işçilikte özgünlük olmak üzere 3 alt gruba, müze kriterleri de kendi içerisinde; sergi mekanı tasarım organizasyonu, sirkülasyon / erişilebilirlik / yönlendirme, sergi mekanı / nesne kullanıcı ilişkisi olmak üzere 3 alt gruba ayrılarak başarılı, kısmen başarılı ve başarısız olarak tanımlanan kriterlere göre değerlendirilmiştir.

Tablo 6.1. Müdahale Derecelendirme Seviyeleri (Gizem Demiran).

BAŞARILI DERECELENDİRME SEVİYESİ • Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Yapının Özgün Kimliği İle Uyumlu
KISMEN BAŞARILI DERECELENDİRME SEVİYESİ • Yapının Özgün Kimliğini Yansıtan Faktörlerin Kısmen Korunduğu Müdahaleler
BAŞARISIZ DERECELENDİRME SEVİYESİ • Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Sonucunda Yapının Özgün Kimliğini Yansıtan Faktörlerin Korunamadığı Müdahaleler

Yukarıda verilen derecelendirme seviyelerine göre, dönüşüm süreci ile uygulanan fiziksel müdahalelerin mevcut yapıyı ne yönde etkilediği saptanmaya çalışılmıştır. Böylelikle uygulanan fiziksel müdahalelerin Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın özgün kimliğini koruması açısından zararlı bir işlem olup olmadığı veya bu işlemlerin yeniden özgün kimliğine döndürülme amaçlı olup olmadığı sorularına yanıt aranmaktadır.

Tablo 6.2. Uygulanan Müdahalelerin Başarılı Olarak Değerlendirilmesine Yönelik Strüktür Tablosu (Gizem Demiran).

Tarihi Yapıya Uygulanan Müdahalelerin Başarılı Olarak Değerlendirilmesi		
Tasarımda Özgün Olma Ölçütü	a. Mevcut yapıya ait özgün tasarım ilkelerinin, mimari niteliklerin, mekânsal düzenlemelerin korunması b. Yapının ilk dönem izlerine bağlı olarak yeni müdahalelerin gerçekleştirilmesi c. Yeni uygulanan müdahalelerin hem özgün kimlikte ayırt edilebilir nitelikte olması hem de mevcut yapı ile uyumlu ilişkide olması	Tarihi binanın ve içerisinde bulunduğu dönemin mimari elemanları, plan, cephe gibi yapıya ait özgün tasarım kriterlerinin tasarımda özgünlük değerlerine göre yansıtması
Malzemede Özgün Olma Ölçütü	a. Mevcut yapıya ait özgün malzemenin birebir korunması b. Korunamadığı durumlarda özgün malzemeye uyumlu olması c. Yeni kullanılan malzemelerin eskiden de ayırt edilebilir nitelikte olması	Müdahalelerin mevcut yapıya ait olan malzeme bilgisine zarar vermeden malzemede özgünlük değerlerine göre uygulanması
İşçilikte Özgün Olma Ölçütü	a. Mevcut yapının içinde bulunduğu döneme ait ustaların bilgi, beceri ve tecrübelerine bağlı kalınarak korunması	Yapıya ait olan süsleme, bezeme ve dekoratif nesnelerin özünü kaybetmeden işçilikte özgünlük değerleri kapsamında günümüze kadar ulaştırılması

6.1.1. Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme

Tarihi Genel Müdürlük Binası'nın en özgün halinde, çevresinde ek bir yapı bulunmamaktadır ve etrafı açık bir vaziyettedir. Zamanla mevcut yapının çevresinde ek binaların oluşması, tarihi yapının gömülmesine sebebiyet vermiştir. Dönüşümden önce bodrum kat mahallerinde yer alan mekânların toprak altında gömülmüş bir vaziyette ve atıl bir durumda olması bu kata yeniden işlev kazandırılmasını gerekli kılmıştır. Bodrum kat mahallerinde yer alan mekânlar, eski fonksiyonlarını koruyamayan ancak müzenin bir parçası olarak sergi alanı işlevi ile zemin kata dâhil edilen ve bu kapsamda gerekli fiziksel müdahaleleri gören bir bölümdür. Bodrum kat mahallerinde bulunan mekânların, yapının ilk dönemden kalma özgün mekânsal niteliklerini yansıtmaları yönü ile uygulanan tüm müdahalelerin eski izlerden yola çıkılarak uygulanmasına ayrıca dikkat edilmiştir.

Bodrum kat mahallinde, kullanım dışı olan kasa dairesi bölümü geç dönemlerde aldığı müdahaleler sonucu niteliksiz duvarların eklenmesi, özgün kapı ve pencere açıklıklarının kapatılması, mimari / tarihi izlerin kaybedilmesi ve ilk döneme ait dolaşım kurgusunun değişmesi gibi olumsuz durumlar ile karşılaşmıştır.

Analiz çalışmaları ile birlikte yapılan değerlendirmeler sonucunda bodrum kat mahalli özelinde uygulanan fiziksel müdahaleler, yapısal sorunların yeniden incelendiği ve atıl mekânların yeni bir işlev kazandırılıp kullanılabilir bir hale gelmesi için gerçekleştirilmiştir.

Bodrum kat mahalleri üzerinde yapılan çalışmalar koruma kriteri ve müze kriteri olarak iki ayrı başlıkta değerlendirilmiştir. Koruma kriterleri kapsamında bulunan değerlendirme sonucuna göre, müdahalelerin yapıyı özgün kimliğine ve ilk dönem mimari değerlerine yeniden ulaştırmaya yönelik çalışmalar olduğu ve büyük oranda yapının tarihi ile uyumlu olduğu saptanmıştır. Müze kriterleri kapsamında bulunan değerlendirme sonucuna göre ise, uygun görülen işlevin büyük oranda mevcut yapı ile uyumlu bir ilişkisi olduğu yönündedir.

Tablo 6.3. Bodrum Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi (Gizem Demiran).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	KORUMA KRİTERLERİ			MÜZE KRİTERLERİ		
	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	MALZEMEDE ÖZGÜNLÜK	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	SERĞİ MEKANI TASARIM ORGANİZASYONU	SİRKÜLASYON ERİŞİLEBİLİRLİK VE YÖNLENDİRME	SERĞİ MEANI- NESNE -KULLANICI İLİŞKİSİ
BAŞARILI						
KİSMEN BAŞARILI						
BAŞARISIZ						
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ						
B-01 MERDİVEN HOLÜ	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI			
B-02/03 BAY-BAYAN WC	BAŞARISIZ	BAŞARISIZ	BAŞARISIZ			
B-04 SERĞİ ODASI	KİSMEN BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-05 GÖREVLİ GİRİŞ HOLÜ	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI			
B-06 FUAYE	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI			
B-07 MÜZE	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARISIZ	BAŞARILI	BAŞARISIZ
B-08 MÜZE	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-09 MÜZE	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-10 SERĞİ ODASI:SPOR	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-11/12/13 SERĞİ ODASI:ETKİNLİK ALANI	KİSMEN BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-14 SERĞİ ODASI:PARA BİLGİLERİ ODASI	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-15 ELEKTRİK ODASI	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI			
B-16 SERĞİ ODASI:DİJİTAL MAPPING	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-17 SERĞİ ODASI: PROJEKSİYON ODASI	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-18 SERĞİ ODASI: RADYO DİNLEME ODASI	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-19 HOL	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI			
B-20 DEPO	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI			
B-21 OFİS	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI			
B-22 SERĞİ ODASI: MAKİNE SERĞİLEME ODASI	BAŞARILI	KİSMEN BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI	BAŞARILI
B-23 MEP	BAŞARILI	BAŞARISIZ	BAŞARILI			

Tablo 6.3. devam ediyor

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	KORUMA KRİTERLERİ			MÜZE KRİTERLERİ		
	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	MALZEME ÖZGÜNLÜK	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	SERGİ MEKANI TASARIM ORGANİZASYONU	SİRKÜLASYON ERİŞİLEBİLİRLİK VE YÖNLENDİRME	SERGİ MEANI- NESNE -KULLANICI İLİŞKİSİ
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ						
B-24 ELEKTRO MEKANİK ODASI	●	●	●			
B-25 YANGIN KAÇIŞ KORİDORU	●	●	●			
B-26 KORIDOR B-26A DEPO	●	●	●			
B-27 MERDİVEN HOLÜ	●	●	●			
B-28 BAY/BAYAN WC	●	●	●			
B-29 SERGİ ODASI: MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ ODASI	●	●	●	●	●	●
B-30 SERGİ ODASI: KURUMSAL KİMLİK ALANI	●	●	●	●	●	●
B-33/34 MÜZE	●	●	●	●	●	●
B-35 MÜZE	●	●	●	●	●	●
B-36 HOL	●	●	●			
B-37 MÜZE	●	●	●	●	●	●
B-38 MÜZE	●	●	●	●	●	●
B-39 MÜZE	●	●	●	●	●	●

6.1.2. Zemin Kat Özelinde Yapılan Değerlendirme

Ziraat Bankası Müze bölümü tarihi binanın zemin katında ayrılmış bir mekân olarak değil, bir katın bir bölümünde müze olarak hizmet vermeye 1980’li yıllarda başlamıştır. Ancak yapılan yenileme süreçleri ile beraber, yapının müze işlevi gören bölümü daha tanımlı ve nitelikli bir hale getirilmek istenmiştir. Zaten var olan müze bölümünü yenileme kararları ile birlikte gerçek bir müze kimliğine kavuşturma kararı alınmıştır.

Zemin kat mahalli, bankanın en nitelikli iç mekânlarına sahip olan bir bölümdür. İlk dönemden bu yana yönetim birimleri tarafından da kullanılan zemin kat mahallerine ait mekânlar, geç dönemlerde uygulanmış olan değişikliklerden olumsuz etkilenmişlerdir. Zemin katın en değerli bölümü olan ve “yaşayan banka” olarak anılan banka ana holü (Z-23) mekânı tarihi yapının özgün kimliğine uygun bir şekilde yeniden işlev kazandırılarak müze işlevi ile hizmet vermektedir.

Koruma kriterleri kapsamında bulunan değerlendirme sonucuna göre yapı özelinde verilen uyarlanabilir yeniden kullanım kararları doğrultusunda, mekânların mimari kimliğini geride bırakan geç dönem müdahalelerin kaldırılıp yerine tarihi yapı ile uyumlu ve büyük oranda yapıyı özgün niteliklerine kavuşturmaya yönelik çalışmalar yapıldığı gözlemlenmiştir. Müze kriterleri kapsamında yapılan değerlendirmeler sonucunda, zemin kata uygulanan müdahalelerin binanın özgün işlevi ve tasarımı ile uyumlu bir şekilde, aynı zamanda çağdaş müzecilik anlayışına adapte edilerek gerçekleştirildiği yönündedir.

Tablo 6.4. Zemin Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi (Gizem Demiran).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	KORUMA KRİTERLERİ			MÜZE KRİTERLERİ		
	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	MALZEMEDE ÖZGÜNLÜK	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	SERGI MEKAN TASARIM ORGANİZASYONU	SİRKÜLASYON ERİŞİLEBİLİRLİK VE YÖNLENDİRME	SERGI MEANI- NESNE -KULLANICI İLİŞKİSİ
BAŞARILI						
KISMEN BAŞARILI						
BAŞARISIZ						
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ						
Z-01 OFİS	●	●	●			
Z-02 OFİS	●	●	●			
Z-03 WC	●	●	●			
Z-04 ODA	●	●	●			
Z-05 ELEKTRİK ODASI	●	●	●			
Z-06 OFİS	●	●	●			
Z-07 OFİS	●	●	●			
Z-08 GÜVENLİK HOLÜ	●	●	●			
Z-09 GÜVENLİK	●	●	●			
Z-10 ELEKTRİK ODASI	●	●	●			
Z-11 OFİS	●	●	●			
Z-12 OFİS	●	●	●			
Z-13 WC	●	●	●			
Z-14 OFİS	●	●	●			
Z-15 OFİS	●	●	●			
Z-16 OFİS	●	●	●			
Z-17 MUTEFAK	●	●	●			
Z-18 MUTEFAK	●	●	●			
Z-19 GİRİŞ HOLÜ	●	●	●			
Z-20 KORİDOR	●	●	●			

Tablo 6.4. devam ediyor

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ BAŞARILI KISMEN BAŞARILI BAŞARISIZ	KORUMA KRİTERLERİ			MÜZE KRİTERLERİ		
	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	MALZEMEDE ÖZGÜNLÜK	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	SERĞİ MEKANI TASARIM ORGANİZASYONU	SİRKÜLASYON ERİŞİLEBİLİRLİK VE YÖNLENDİRME	SERĞİ MEANI- NESNE -KULLANICI İLİŞKİSİ
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ						
Z-21A/F KORİDOR						
Z-22A/F KORİDOR						
Z-23 SERĞİ ALANI						
Z-23A/J MÜZE: BANKA KRONOLOJİSİ						

6.2. İşlevsel Müdahalelerin Değerlendirilmesi

Tarihi yapıların kullanım açısından ömrünü tamamladığı ve eski işlevini yerine getiremediği durumlarda, günümüz koşullarına ayak uydurabilmesi ve yapının yeniden bir işlev ile yaşayabilmesi adına yeniden mekânsal tanımlar yüklenmektedir. Bunun sonucunda yeniden işlev kazandırılan yapılar belirli ölçeklerde iç mekân müdahaleleri geçirmektedir. Bazı durumlarda mekânların işlev açısından çok değişmesi mekânı fiziksel boyutta değiştirmese de, bazı durumlarda ise işlevin değişmiş olması mekânın fiziksel olarak değişebilmesine sebep olmaktadır. Bu bölüm kapsamında tarihi yapı özelinde, mekânlarda işlevsel değişikliklerin olması mevcut yapının özgün kimliğine ne derece zarar verdiği ya da özgün kimliğine ulaşmasına yardımcı olduğu kapsamında değerlendirmeler yapılacaktır. Bu kapsam hem bodrum kat mahalleri hem de zemin kat mahalleri kendi içerisinde özgün işlev tamamen korunan ve özgün işlev tamamen korunmayan derecelendirme seviyeleri ile değerlendirilecektir.

Tablo 6.5. İşlev Derecelendirme Seviyeleri (Gizem Demiran).

ÖZGÜN İŞLEV TAMAMEN KORUNAN • Mekânın eski işlevi ile kullanımına devam etmesidir.
ÖZGÜN İŞLEV KORUNMAYAN • Mekânın eski işlevi ile korunmadığı, yeni bir işlev ile kullanımına devam etmesidir.

6.2.1. Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme

Bodrum kat mahallinde bulunan mekânlara yapılan değerlendirme sonucunda, mekânların büyük oranda fiziksel hacimlerinin korunduğu ancak eski fonksiyonuna yönelik özgün işlevlerinin korunmadığı gözlemlenmiştir. Yeniden işlev kazandırılan bodrum kat mahallinde, yeni kullanım ile beraber bazı mekânların fiziksel hacmi küçülürken, bazı mekânlar ise daha geniş bir fiziksel hacme sahip olarak kullanılmaya devam etmiştir. Zemin kat mevcut müze bölümüne dâhil edilerek müze tanımı genişletilen bodrum kat mekânları, yeniden kullanım kararları doğrultusunda sergi alanına özel mekânlar olarak kullanılmaktadır.

Tablo 6.6. Bodrum Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi (Gizem Demiran).

İŞLEV BAZINDA ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YENİ İŞLEV ÖNCESİ		YENİ İŞLEV SONRASI		İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME
	ÖZGÜN İŞLEV	ÖZGÜN MEKAN METREKARE	YENİ İŞLEV	İŞLEV SONRASI MEKANIN METREKARESİ	
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ					 ÖZGÜN İŞLEV TAMAMEN KORUNAN ÖZGÜN İŞLEV KORUNMAYAN
B-01	MERDİVEN HOLÜ	12.07 m ²	MERDİVEN HOLÜ	12.07 m ²	 Mekan hem fiziksel hem de işlevsel olarak korunmuştur.
B-02/03	DEPO	15.3 m ²	BAY-BAYAN WC	15.3 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-04/32	DEPO/ARŞİV	89.65 m ²	SERĞİ ODASI	89.65 m	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-05	DEPO	18.67 m ²	GÖREVLİ GİRİŞ HOL	12.86 m ²	 Mekan hacmi küçülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-06	KASA DAİRE HOL	49.13 m ²	FUAYE	49.13 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-07	KASA DAİRE GÜVENLİK HOL	64.23 m ²	MÜZE	64.23 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-08	KİRALIK KASA DAİRESİ	61.46 m ²	MÜZE	61.46 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-09	KİRALIK KASA DAİRESİ	19.20 m ²	MÜZE	19.20 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-10	DEPO	18.51 m ²	SERĞİ ODASI: SPOR	18.51 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-11/12/13	DEPO/HOL/ SERVER ODASI	53.01 m ²	SERĞİ ODASI: ETKİNLİK ALANI	53.73 m ²	 Mekan hacmi genişletilmiş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-14	TESİSAT ODASI	42.76 m ²	SERĞİ ODASI: PARA BİLGİLERİ	42.76 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-15/15A	DEPO/HOL	21.61 m ²	ELEKTRİK ODASI	21.61 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-16	ELEKTRİK ODASI	44.13 m ²	SERĞİ ODASI: DİJİTAL MAPPING	44.13 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-17/17A	DEPO/HOL	24.85/9.51 m ²	SERĞİ ODASI: PROJEKSİYON ODASI/HOL	24.85/9.51 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-18/18A	DEPO/HOL	19.76/7.73 m ²	SERĞİ ODASI: RADYO DİNLEME ODASI/HOL	19.76/7.73 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-19	HOL	37.89 m ²	HOL	37.89 m ²	 Mekan hem fiziksel hem de işlevsel olarak korunmuştur.
B-20	ODA	12.17 m ²	DEPO	12.17 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-21	ODA	14.65 m ²	OFİS	14.65 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-22	MEKANİK HAVALANDIRMA ODASI	15.85 m ²	SERĞİ ODASI: MAKİNE SERGİLEME ODASI	15.85 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-23	TESHİN MERKEZİ	87.04 m ²	MEP	90.58 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak genişletilmiş, işlevsel olarak korunamamıştır.

Tablo 6.6. devam ediyor

İŞLEV BAZINDA ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YENİ İŞLEV ÖNCESİ		YENİ İŞLEV SONRASI		İŞLEVSEL DEĞERLEN- DİRME
	ÖZGÜN İŞLEV	ÖZGÜN MEKAN METREKARE	YENİ İŞLEV	İŞLEV SONRASI MEKANIN METREKARESİ	
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ					 ÖZGÜN İŞLEV TAMAMEN KORUNAN ÖZGÜN İŞLEV KORUNMAYAN
B-24	ODA	11.83 m ²	ELEKTRO MEKANİK ODASI	15.52 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak genişletil- miş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-25	ODA	12.99 m ²	YANGIN KAÇIŞ KORİDORU	11.46 m ²	 Mekan hacmi küçülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-26/26A	ODA	26.78 m ²	KORİDOR/ DEPO	18.22 m ²	 Mekan hacmi küçülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-27	MERDİVEN HOLÜ	15.29 m ²	MERDİVEN HOLÜ	21.81 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak genişletil- miş, işlevsel olarak korunmuştur.
B-28	WC	14.75 m ²	WC	14.90 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak genişletil- miş, işlevsel olarak korunmuştur.
B-29	ARŞİV	32.76 m ²	SERGI ODASI: MÜŞ. İLİŞKİLERİ ODASI	32.76 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-30	DEPO	64.04 m ²	SERGI ODASI: KURUMSAL KİMLİK	71.74 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak genişletil- miş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-33/34	HOL/KASA ODASI	4.68/15.34 m ²	MÜZE	4.68/15.34 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-35	KASA ODASI	26.78 m ²	MÜZE	26.78 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-36	ANA KASA İÇ HOLÜ	12.90 m ²	ANA KASA İÇ HOLÜ	12.90 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.
B-37	ANA KASA ODASI	56.30 m ²	MÜZE	56.30 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-38	ANA KASA ODASI	53.40 m ²	MÜZE	53.40 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
B-39	ANA KASA ODASI	117.62 m ²	MÜZE	117.62 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.

6.2.2. Zemin Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme

Zemin kat mahallinde bulunan mekânlara yapılan değerlendirme sonucunda, mekânların fiziksel hacimlerinin büyük oranda korunduğu ancak eski fonksiyonuna yönelik özgün işlevlerinin korunmadığı gözlemlenmiştir. Mevcut işlev doğrultusunda yenilenen zemin kat mahallinde, yeni kullanım ile beraber bazı mekânların fiziksel hacmi küçülürken, bazı mekânlar ise daha geniş bir fiziksel hacme sahip olarak kullanılmaya devam etmiştir.

Tablo 6.7. Zemin Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilmesi (Gizem Demiran).

İŞLEV BAZINDA ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YENİ İŞLEV ÖNCESİ		YENİ İŞLEV SONRASI		İŞLEVSEL DEĞERLENDİRME
	ÖZGÜN İŞLEV	ÖZGÜN MEKAN METREKARE	YENİ İŞLEV	İŞLEV SONRASI MEKANIN METREKARESİ	
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ					 ÖZGÜN İŞLEV TAMAMEN KORUNAN ÖZGÜN İŞLEV KORUNMAYAN
Z-01	ODA	38.23 m ²	OFİS	38.23 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-02	TOPLANTI SALONU	61.53 m ²	OFİS	61.53 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-03	WC	20.59 m ²	WC	20.46 m ²	 Mekan fiziksel hacmi küçültülmüş, işlevsel olarak korunmuştur.
Z-04	ODA	17.35 m ²	ODA	17.35 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.
Z-05	ODA	15.28 m ²	ELEKTRİK ODASI	9.78 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak küçültülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-06	ODA	14.29 m ²	OFİS	14.29 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.
Z-07	ODA	20.63 m ²	OFİS	20.63 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-08	GÜVENLİK HOLÜ	24.67 m ²	GÜVENLİK HOLÜ	28.39 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak büyütülmüş, işlevsel olarak korunmuştur.
Z-09 /09A	GÜVENLİK	10.02/8.91 m ²	GÜVENLİK	10.02/8.91 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.
Z-10	DEPO	3.83 m ²	ELEKTRİK ODASI	3.83 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-11	ODA	54.93 m ²	OFİS	54.93 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-12	ODA	59.22 m ²	OFİS	59.22 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-13	WC	20.57 m ²	WC	20.45 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak küçültülmüş, işlevsel olarak korunmuştur.
Z-14	ODA	37.01 m ²	OFİS	37.01 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-15	ODA	14.26 m ²	OFİS	14.26 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korunmuş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-16	ODA	20.52 m ²	OFİS	13.51 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak küçültülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-17	WC	17.14 m ²	MUTFAK	17.00 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak küçültülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-18	WC	17.50 m ²	MUTFAK	16.81 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak küçültülmüş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-19	GİRİŞ HOLÜ	72.04 m ²	GİRİŞ HOLÜ	72.04 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.
Z-20	KORİDOR	189.00 m ²	KORİDOR	189.00 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.

Tablo 6.7. devam ediyor

İŞLEV BAZINDA ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	YENİ İŞLEV ÖNCESİ		YENİ İŞLEV SONRASI		İŞLEVSEL DEĞERLEN- DİRME
	ÖZGÜN İŞLEV	ÖZGÜN MEKAN METREKARE	YENİ İŞLEV	İŞLEV SONRASI MEKANIN METREKARESİ	
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ					 ÖZGÜN İŞLEV TAMAMEN KORUNAN ÖZGÜN İŞLEV KORUNMAYAN
Z-21A/F	ODA	88.23 m ²	KORİDOR	88.23 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-22A/F	TOPLANTI SALONU	87.64 m ²	KORİDOR	87.64 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-23	BANKA HOLÜ	200.19 m ²	SERĞİ ALANI	200.19 m ²	 Mekan fiziksel hacim olarak korun- muş, işlevsel olarak korunamamıştır.
Z-23A/J	MÜZE	317.25 m ²	MÜZE: BANKA KRONOLOJİSİ	317.25 m ²	 Mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak korunmuştur.

6.3. Uygulanan Eklerin Mevcut Tarihi Yapıya Etkisi Özelinde Yapılan Değerlendirme

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın müze katı kapsamında belirlenen bodrum ve zemin kat mahallerinin uyarlanabilir yeniden kullanım süreci sonrası belirli kriterler doğrultusunda özgünlüğünün hangi derecede korunabildiği bir önceki bölümde değerlendirildi. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait müze bölümünün restorasyon süreci ile beraber daha tanımlı ve bağımsız bir şekilde yaşayan bir müze olma kararı ve bu kapsamda uygulanan işlevsel çalışmalar, çeşitli eklentilerin uygulanmasına yol açmıştır. Bu ek mekânlar, mevcut tarihi binanın özgününde bulunmayan, 2016 Koruma-Onarım Projesi kapsamında verilen karar doğrultusunda uygulanan eklentilerdir.

Bu bölüm kapsamında yeni eklenen bölümlerin mevcut tarihi yapı ile olan bağıntı eklentilerin 3. Boyuta etkisi, mimari elemanların etkisi ve yeni eklenen mekânların etkisi

olmak üzere 3 alt gruba ayrılarak incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda eklentiler özelinde, belirlenen değerlendirme kriterleri yararlı ekler, (uyumlu) nötr ekler ve zararlı ekler olmak üzere derecelendirme seviyeleri gibi belirli kategorilere ayrılmışlardır.

Yeniden kullanım kararları doğrultusunda, uygulanan eklentilerin genel senaryosu, banka müzesi için gelen ziyaretçilerin tarihi binadan bağımsız olarak müze bölümünü kullanabilmeleri şeklinde oluşmuştur. Atatürk Bulvarı üzerinden gelen ve yeni eklenen karşılama merkezine ulaşan ziyaretçiler, üzeri şeffaf olarak tasarlanmış ulaşım koridorunu kullanarak bodrum katın kasa dairesi ana holüne ve daha sonrada bir üst katta yer alan mevcut müze mahalline erişim sağlayabileceklerdir.

Uygulanan eklerin mevcut tarihi yapıya etkisi özelinde yapılan değerlendirmeler sonucunda, bodrum kat ve zemin kat mahallerine uygulanan eklentiler, tarihi yapının önüne geçmeyerek neredeyse dışarıdan bile fark edilmeyecek bir şekilde yapılmıştır. Bodrum kata geçiş koridoru ile bağlanan yeni müze eki için oluşturulmuş yeni müze karşılama girişi, mevcut yapının elde edilen özgün izlerinden yola çıkılarak uygulanmıştır. İçerisinde müze bahçesi, müze kafesi ve karşılama alanı olan giriş bölümü tarihi yapının kendisinden ayırt edilebildiği gibi dışarıdan çokta fark edilmeyecek bir şekilde oluşturulmuştur.

Bodrum ve zemin kat özelinde mevcut yapıya uygulanan eklentiler hem yükseklik açısından hem de malzeme bütünlüğü açısından tarihi dokunun önüne geçmemektedir. Eklentiler, tarihi binaya zarar vermeden toprak altında tasarlanan mekânlardan yaratılmıştır (EK 9, EK 10, EK 11).

6.3.1. Bodrum Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme

Tablo 6.8. Bodrum Kat Planı Özelinde - Mimari Açıdan Eklentilerin Değerlendirilme Tablosu (Gizem Demiran).

EKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ		MÜDAHALE TANIMI	YARARLI EKLER	UYUMLU (NÖTR) EKLER	ZARARLI EKLER
 YARARLI	 ZARARLI				
 UYUMLU					
BODRUM KAT EKLENEN YENİ MÜZE VE NİZAMİYE GİRİŞİ BÖLÜMÜ	3. BOYUT ETKİSİ	Cephe Karakteristigi			
	MİMARİ ELEMAN ETKİSİ	Sirkülasyon Eleman Eklentisi			
		Mekanik ve Tesisat Eklentisi			
		Strüktürel Eleman Eklentisi			
	YENİ EKLENEN MEKANLARIN ETKİSİ	Mekan Ekleri			
		Açık ve Ortak Kullanım Alanlarının Ekleri			
YARARLI EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Yapının günümüz şartlarına uyum sağlayabilmesi için yapılmasına ihtiyaç duyulan eklerdir. Yeni teknolojik gelişmeler ile uygulanan yeni eklerin, tarihi yapıdan ayırt edilebiir şekilde uygulanmasıdır.					
UYUMLU EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Yeni teknolojik gelişmeler ile uygulanan yeni eklerin, tarihi yapıdan ayırt edilebiir şekilde uygulanmasıdır.					
ZARARLI EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar verecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Tarihi yapının eski haline dönülmesi istenildiğinde, geri dönülemez müdahalelerin uygulanmasıdır.					

6.3.2. Zemin Kat Planı Özelinde Yapılan Değerlendirme

Tablo 6.9. Zemin Kat Planı Özelinde- Mimari Açıdan Eklentilerin Değerlendirilme Tablosu (Gizem Demiran).

EKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ		MÜDAHALE TANIMI	YARARLI EKLER	UYUMLU (NÖTR) EKLER	ZARARLI EKLER
YARARLI ZARARLI UYUMLU					
ZEMİN KAT EKLENEN YENİ MÜZE VE NİZAMIYE GİRİŞİ BÖLÜMÜ	3. BOYUT ETKİSİ	Cephe Karakteristiği			
	MİMARİ ELEMAN ETKİSİ	Sirkülasyon Eleman Eklentisi			
		Mekanik ve Tesisat Eklentisi			
		Strüktürel Eleman Eklentisi			
	YENİ EKLENEN MEKANLARIN ETKİSİ	Mekan Ekleri			
		Açık ve Ortak Kullanım Alanlarının Ekleri			
YARARLI EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Yapının günümüz şartlarına uyum sağlayabilmesi için yapılmasına ihtiyaç duyulan eklerdir. Yeni teknolojik gelişmeler ile uygulanan yeni eklerin, tarihi yapıdan ayırt edilebiir şekilde uygulanmasıdır.					
UYUMLU EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Yeni teknolojik gelişmeler ile uygulanan yeni eklerin, tarihi yapıdan ayırt edilebiir şekilde uygulanmasıdır.					
ZARARLI EKLER: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar verecek şekilde uygulanan yeni eklerdir. Tarihi yapının eski haline dönülmesi istenildiğinde, geri dönülemez müdahalelerin uygulanmasıdır.					

6.4. Bodrum Kat / Zemin Kata Uygulanan Fiziksel ve İşlevsel Müdahalelerin Değerlendirilme Sonuçları

Tablo 6.10. Bodrum Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları (Gizem Demiran).

KORUMA KRİTERLERİ	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	→ Bodrum katta bulunan toplam 37 mekan içerisinde, 26 mekan tasarım yönünden özgünlüğünü korumuştur. 8 mekan tarihi yapının özgün tasarımı ile kısmen uyumlu, 3 mekan ise tasarımda özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
	MALZEMEDE ÖZGÜNLÜK	→ Bodrum katta bulunan toplam 37 mekan içerisinde, 15 mekan malzeme yönünden özgünlüğünü korumuştur. 18 mekan tarihi yapının özgün malzeme dokusu ile kısmen uyumlu, 4 mekan ise malzemede özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	→ Bodrum katta bulunan toplam 37 mekan içerisinde, 28 mekan işçilik yönünden özgünlüğünü korumuştur. 5 mekan tarihi yapının özgün işçiliği ile kısmen uyumlu, 4 mekan ise işçilikte özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
MÜZE KRİTERLERİ	SERĞİ MEKANI TASARIM ORGANİZASYONU	→ Bodrum katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 18 mekan içerisinde, 17 mekan sergi mekanı ve tasarım organizasyonu yönünden uyumludur. 1 mekan ise, sergi mekanı tasarım organizasyonu yönünden uyumsuz olarak değerlendirilmiştir.
	SİRKÜLASYON / ERİŞİLEBİLİRLİK / YÖNLENDİRME	→ Bodrum katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 18 mekanın tümü müze sirkülasyonu, erişilebilirlik ve yönlendirme yönünden uyumlu olarak değerlendirilmiştir.
	SERĞİ MEKANI / NESNE / KULLANICI İLİŞKİSİ	→ Bodrum katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 18 mekan içerisinde 17 mekan, sergi mekanı / nesne / kullanıcı ilişkisi yönünden uyumlu olarak değerlendirilmiştir. 1 mekan ise, uyumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 6.11. Zemin Kat Planı Özelinde - Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan Fiziksel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları (Gizem Demiran).

KORUMA KRİTERLERİ	TASARIMDA ÖZGÜNLÜK	→ Zemin katta bulunan toplam 24 mekan içerisinde, 21 mekan tasarım yönünden özgünlüğünü korumuştur. 1 mekan tarihi yapının özgün tasarımı ile kısmen uyumlu, 2 mekan ise tasarımda özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
	MALZEMEDE ÖZGÜNLÜK	→ Zemin katta bulunan toplam 24 mekan içerisinde, 15 mekan malzeme yönünden özgünlüğünü korumuştur. 4 mekan tarihi yapının özgün malzeme dokusu ile kısmen uyumlu, 5 mekan ise malzemede özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
	İŞÇİLİKTE ÖZGÜNLÜK	→ Zemin katta bulunan toplam 24 mekan içerisinde, 22 mekan işçilik yönünden özgünlüğünü korumuştur. 2 mekan ise işçilikte özgünlük kriterleri ile uyumsuzdur.
MÜZE KRİTERLERİ	SERĞİ MEKANI TASARIM ORGANİZASYONU	→ Zemin katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 4 mekanın tümü sergi mekanı ve tasarım organizasyonu yönünden uyumlu olarak değerlendirilmiştir.
	SİRKÜLASYON / ERİŞİLEBİLİRLİK / YÖNLENDİRME	→ Zemin katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 4 mekanın tümü müze sirkülasyonu, erişilebilirlik ve yönlendirme yönünden uyumlu olarak değerlendirilmiştir.
	SERĞİ MEKANI / NESNE / KULLANICI İLİŞKİSİ	→ Zemin katta bulunan ve müze işlevine dahil edilen 4 mekanın tümü sergi mekanı / nesne / kullanıcı ilişkisi yönünden uyumlu olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 6.12. Bodrum Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları (Gizem Demiran).

İŞLEVSEL ÖZGÜNLÜK	HEM FİZİKSEL HEM DE İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN	→	Bodrum katta bulunan 37 mekan içerisinde 3 mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak özgünlüğünü korumuştur.
	HEM FİZİKSEL HEM DE İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Bodrum katta bulunan 37 mekan içerisinde 7 mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak özgünlüğünü koruyamamıştır.
	FİZİKSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Bodrum katta bulunan 37 mekan içerisinde 21 mekan fiziksel hacim olarak özgünlüğünü korumuştur. İşlevsel olarak özgünlüğünü koruyamamıştır.
	İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN FİZİKSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Bodrum katta bulunan 37 mekan içerisinde 6 mekan fiziksel hacim olarak özgünlüğünü koruyamamıştır. İşlevsel olarak özgünlüğünü korumuştur.

Tablo 6.13. Zemin Kat Planı Özelinde- Dönüşüm Sonrası Eski Yapı / Yeni İşlev Özgünlüğünün Uygulanan İşlevsel Müdahaleler Kapsamında Değerlendirilme Sonuçları (Gizem Demiran).

İŞLEVSEL ÖZGÜNLÜK	HEM FİZİKSEL HEM DE İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN	→	Zemin katta bulunan 24 mekan içerisinde 5 mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak özgünlüğünü korumuştur.
	HEM FİZİKSEL HEM DE İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Zemin katta bulunan 24 mekan içerisinde 4 mekan hem fiziksel hacim olarak hem de işlevsel olarak özgünlüğünü koruyamamıştır.
	FİZİKSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Zemin katta bulunan 24 mekan içerisinde 11 mekan fiziksel hacim olarak özgünlüğünü korumuştur. İşlevsel olarak özgünlüğünü koruyamamıştır.
	İŞLEVSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUYAN FİZİKSEL YÖNDEN ÖZGÜNLÜĞÜNÜ KORUMAYAN	→	Zemin katta bulunan 24 mekan içerisinde 4 mekan fiziksel hacim olarak özgünlüğünü koruyamamıştır. İşlevsel olarak özgünlüğünü korumuştur.

6.5. Koruma Onarım Müdahaleleri Değerlendirme Sonuçları

Koruma onarım çalışmaları ile uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen ve uygulanan genel ilkeler kapsamında; yapıların mevcut olan tarihi dokusu, mimari nitelikleri ve kendilerine ait olan özgün karakteristik değerlerine zarar vermeden en uygun şekilde yeniden işlev kazandırılmasına önemli ölçüde dikkat edilmelidir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası kapsamında, günümüz şartlarına uygun olacak şekilde uygulanan ve yapılan tüm müdahaleler tarihi yapının özgün kimliği göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Mevcut işlevine devam eden Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının, yeni bir işlev kurgusunun da eklenmesi ile beraber yapı hem mimari artistik hem de işlevsel karakteristik değerleri özelinde bazı değişikliklere uğramıştır. Tarihi yapının genelinde uygulanan bu müdahaleler yapı özelinde olumlu ve olumsuz ölçüde etkiler yaratmıştır.

Tablo 6.14. Mekânların Korunma Oranlarına Göre Gruplandırılması (Gizem Demiran).

1. DERECE DEN (BAŞARILI) MEKÂNLAR • Tarihi yapının mimari ve tarihi bütünlüğünü oluşturan nitelikler korunmuştur. • Yapının özgün kimliğine ait olan süsleme, bezeme, dönemsel çizimler gibi dekoratif çalışmalara zarar verilmeden korunmuştur. • Yapının özgün değerlerinden olan mimari elemanların malzeme, renk, doku gibi niteliklerine zarar verilmeden uyumlu bir şekilde korunmuştur.
2. DERECE DEN (KISMEN BAŞARILI) MEKÂNLAR • Tarihi yapıya ait olan özgün değerler kısmen uyumlu olacak şekilde korunmuştur.
3. DERECE DEN (BAŞARISIZ) MEKÂNLAR • Tarihi yapının mimari ve tarihi bütünlüğünü oluşturan nitelikler korunamamıştır. • Yapının özgün kimliğine ait olan süsleme, bezeme, dönemsel çizimler gibi dekoratif çalışmalara uyumsuz bir şekilde müdahaleler olmuştur. • Yapının özgün değerlerinden olan mimari elemanların malzeme, renk, doku gibi nitelikleri zarar görmüştür.

Yukarıda yer alan tabloda belirtilen korunma oranları ile birlikte, yapının yeniden işlevlendirme ve koruma onarım sürecinde uygulanan müdahalelerin mimari artistik ve işlevsel karakteristik değerlerinin ne ölçüde korunmuş olduğu ve uygulanan müdahalelerin başarısı hakkında tablolar aracılığı ile genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Fiziksel müdahalelerin özgünlük derecesine göre değerlendirilmesi kendi içerisinde, koruma kriteri ve müze kriteri olarak iki başlıkta ele alınmıştır. Değerlendirmelerin sonuçları oluşturulurken, 6.1.1 bölümünde yer alan fiziksel ve işlevsel müdahalelerin değerlendirilmesi tabloları altlık olarak kullanılmıştır. Böylelikle, hem bodrum hem de zemin kat mahallerine ait olan mekânlara, koruma ve müze kriterlerine göre başarılı, kısmen başarılı ve başarısız olmak üzere dereceler verilmiştir. Ardından elde edilen sonuçlara göre, bodrum ve zemin kat mahalleri için ayrı olacak şekilde, matrisler uygulanmıştır. Matrisler aracılığı ile, müze işlevi ile uyarlanan her kat özelinde, kaç adet mekanın başarılı, kısmen başarılı ve başarısız bir şekilde uyarlandığına dair veriler elde edilmiştir.

Tablo 6.15. Bodrum Kat Koruma Kriteri Değerlendirme Matris Tablosu (Gizem Demiran).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● A = BAŞARILI ● B = KISMEN BAŞARILI ● C= BAŞARISIZ BODRUM KAT KORUMA KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ	KORUMA KRİTER DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
B-01 MERDİVEN HOLÜ	3 A	A = BAŞARILI
B-02/03 BAY-BAYAN WC	3 C	C= BAŞARISIZ
B-04 SERGİ ODASI	3 B	B = KISMEN BAŞARILI
B-05 GÖREVLİ GİRİŞ HOLÜ	3 A	A = BAŞARILI
B-06 FUAYE	3 A	A = BAŞARILI
B-07 MÜZE	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-08 MÜZE	3 A	A = BAŞARILI
B-09 MÜZE	3 A	A = BAŞARILI
B-10 SERGİ ODASI:SPOR	3 A	A = BAŞARILI
B-11/12/13 SERGİ ODASI:ETKİNLİK ALANI	3 B	B = KISMEN BAŞARILI
B-14 SERGİ ODASI:PARA BİLGİLERİ ODASI	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-15 ELEKTRİK ODASI	2B, 1A	B = KISMEN BAŞARILI
B-16 SERGİ ODASI:DİJİTAL MAPPING	3 A	A = BAŞARILI
B-17 SERGİ ODASI: PROJEKSİYON ODASI	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-18 SERGİ ODASI: RADYO DİNLEME ODASI	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-19 HOL	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-20 DEPO	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-21 OFİS	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-22 SERGİ ODASI: MAKİNE SERGİLEME ODASI	2A, 1B	A = BAŞARILI
B-23 MEP	2A, 1C	A = BAŞARILI

Tablo 6.15. devam ediyor

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● A= BAŞARILI ● B= KISMEN BAŞARILI ● C= BAŞARISIZ BODRUM KAT KORUMA KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ	KORUMA KRİTERİ DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
B-24 ELEKTRO MEKANİK ODASI	2 B, 1A	B= KISMEN BAŞARILI
B-25 YANGIN KAÇIŞ KORİDORU	2 B, 1A	B= KISMEN BAŞARILI
B-26 KORİDOR B-26A DEPO	2 B, 1A	B= KISMEN BAŞARILI
B-27 MERDİVEN HOLÜ	3 A	A= BAŞARILI
B-28 BAY/BAYAN WC	3 C	C= BAŞARISIZ
B-29 SERGİ ODASI: MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ ODASI	2 A, 1B	A= BAŞARILI
B-30 SERGİ ODASI: KURUMSAL KİMLİK ALANI	2 B, 1A	B= KISMEN BAŞARILI
B-33/34 MÜZE	3 A	A= BAŞARILI
B-35 MÜZE	3 A	A= BAŞARILI
B-36 HOL	3 A	A= BAŞARILI
B-37 MÜZE	3 A	A= BAŞARILI
B-38 MÜZE	3 A	A= BAŞARILI
B-39 MÜZE	3 A	A= BAŞARILI

Tablo 6.16. Bodrum Kat Müze Kriteri Değerlendirme Matris Tablosu (Gizem Demiran).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● X = BAŞARILI ● Y = KISMEN BAŞARILI ● Z= BAŞARISIZ BODRUM KAT MÜZE KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ	MÜZE KRİTER DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
B-01 MERDİVEN HOLÜ	—	—
B-02/03 BAY-BAYAN WC	—	—
B-04 SERGİ ODASI	3 X	X= BAŞARILI
B-05 GÖREVLİ GİRİŞ HOLÜ	—	—
B-06 FUAYE	—	—
B-07 MÜZE	2Z, 1X	Z= BAŞARISIZ
B-08 MÜZE	3 X	X = BAŞARILI
B-09 MÜZE	3 X	X = BAŞARILI
B-10 SERGİ ODASI:SPOR	3 X	X= BAŞARILI
B-11/12/13 SERGİ ODASI:ETKİNLİK ALANI	3 X	X= BAŞARILI
B-14 SERGİ ODASI:PARA BİLGİLERİ ODASI	3 X	X = BAŞARILI
B-15 ELEKTRİK ODASI	—	—
B-16 SERGİ ODASI:DİJİTAL MAPPING	3 X	X = BAŞARILI
B-17 SERGİ ODASI: PROJEKSİYON ODASI	3 X	X = BAŞARILI
B-18 SERGİ ODASI: RADYO DİNLEME ODASI	3 X	X = BAŞARILI
B-19 HOL	—	—
B-20 DEPO	—	—
B-21 OFİS	—	—
B-22 SERGİ ODASI: MAKİNE SERGİLEME ODASI	3 X	X = BAŞARILI
B-23 MEP	—	—

Tablo 6.16. devam ediyor

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● X= BAŞARILI ● Y= KISMEN BAŞARILI ● Z= BAŞARISIZ BODRUM KAT MÜZE KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
BODRUM KAT MEKAN MAHALİ	MÜZE KRİTERİ DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
B-24 ELEKTRO MEKANİK ODASI	—	—
B-25 YANGIN KAÇIŞ KORİDORU	—	—
B-26 KORİDÖR B-26A DEPO	—	—
B-27 MERDİVEN HOLÜ	—	—
B-28 BAY/BAYAN WC	—	—
B-29 SERGİ ODASI: MÜŞTERİ İLİŞKİLERİ ODASI	3 X	X= BAŞARILI
B-30 SERGİ ODASI: KURUMSAL KİMLİK ALANI	3 X	X= BAŞARILI
B-33/34 MÜZE	3 X	X= BAŞARILI
B-35 MÜZE	3 X	X= BAŞARILI
B-36 HOL	—	—
B-37 MÜZE	3 X	X= BAŞARILI
B-38 MÜZE	3 X	X= BAŞARILI
B-39 MÜZE	3 X	X= BAŞARILI

Tablo 6.17. Bodrum Kat Koruma Kriteri x Müze Kriteri Değerlendirme Matrisi Sonucu (Gizem Demiran).

		KORUMA KRİTER DEĞERİ		
MÜZE KRİTER DEĞERİ	BODRUM KAT MAHALLERİ	A	B	C
	X	XA=41 Mekan	XB=24 Mekan	XC=19 Mekan
	Y	YA=24 Mekan	YB=7 Mekan	YC= 2 mekan
	Z	ZA= 25 Mekan	ZB=8 Mekan	ZC= 3 Mekan
A= KORUMA KRİTERİNE GÖRE BAŞARILI MEKANLAR / B= KORUMA KRİTERİNE GÖRE KISMEN BAŞARILI MEKANLAR / C= KORUMA KRİTERİNE GÖRE BAŞARISIZ MEKANLAR				
X= MÜZE KRİTERİNE GÖRE BAŞARILI MEKANLAR / Y= MÜZE KRİTERİNE GÖRE KISMEN BAŞARILI MEKANLAR / Z= MÜZE KRİTERİNE GÖRE BAŞARISIZ MEKANLAR				

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası bodrum kat planı özelinde yapılan matrisin değerlendirme sonuçlarına göre; koruma kriteri ve müze kriteri açısından 41 mekân başarılı bir şekilde, 7 mekân kısmen başarılı bir şekilde, 3 mekânın ise başarısız bir şekilde uyarlandığı değerlendirilmiştir. Verilerin sonuçlarına göre, bodrum kat mahalline ait mekânlara uygulanan müdahalelerin büyük bir bölümünün uygun olduğu ve bodrum katta yer alan mekânların %80 oranında koruma ve müze kriterleri çerçevesinde başarılı bir şekilde korunduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6.17).

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası bodrum kat planı özelinde eski yapı ve yeni işlev özgünlüğü üzerine yapılan değerlendirme sonuçlarına göre; bodrum kat mahalline ait mekânların kullanılamaz bir durumda olması ve müze işlevi verilerek yeniden uyarlanması, bu katta bulunan mekânların tamamına yakınının önemli ölçüde işlevsel müdahalelerin uygulanmasına sebep olmuştur. Bununla beraber bodrum kat mahallinde bulunan mekânların

büyük bir çoğunluğunun işlevsel olarak yeniden uyarlanması, yapının bu kat özelinde mimari artistik ve tarihsel değenlerinin özgünlüğüne kayda değer olumsuz bir yansıması olmamıştır. Mekânların fiziksel hacimleri ve tarihsel değerleri büyük oranda korunmuştur.

Tablo 6.18. Zemin Kat Koruma Kriteri Değerlendirme Matris Tablosu (Gizem Demiran).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● A= BAŞARILI ● B= KISMEN BAŞARILI ● C= BAŞARISIZ ZEMİN KAT KORUMA KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ	KORUMA KRİTER DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
Z-01 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-02 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-03 WC	3 C	C= BAŞARISIZ
Z-04 ODA	3 A	A= BAŞARILI
Z-05 ELEKTRİK ODASI	3 A	A= BAŞARILI
Z-06 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-07 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-08 GÜVENLİK HOLÜ	2A, 1B	A= BAŞARILI
Z-09 GÜVENLİK	3 A	A= BAŞARILI
Z-10 ELEKTRİK ODASI	2A, 1B	A= BAŞARILI
Z-11 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-12 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-13 WC	3 C	C= BAŞARISIZ
Z-14 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-15 OFİS	3 A	A= BAŞARILI
Z-16 OFİS	2A, 1B	A= BAŞARILI
Z-17 MÜTEFAK	2A, 1B	A= BAŞARILI
Z-18 MÜTEFAK	2A, 1B	A= BAŞARILI
Z-19 GİRİŞ HOLÜ	3 A	A= BAŞARILI
Z-20 KORİDOR	3 A	A= BAŞARILI

Tablo 6.18. devam ediyor

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● A= BAŞARILI ● B= KISMEN BAŞARILI ● C= BAŞARISIZ ZEMİN KAT KORUMA KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ	KORUMA KRİTER DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
Z-21A/F KORİDOR	2A, 1C	A= BAŞARILI
Z-22A/F KORİDOR	2A, 1C	A= BAŞARILI
Z-23 SERGİ ALANI	3 A	A= BAŞARILI
Z-23A/J MÜZE: BANKA KRONOLOJİSİ	2A, 1C	A= BAŞARILI

Tablo 6.19. Zemin Kat Müze Kriteri Değerlendirme Matris Tablosu (Gizem Demiran tarafından).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ● X= BAŞARILI ● Y= KISMEN BAŞARILI ● Z= BAŞARISIZ ZEMİN KAT MÜZE KRİTERİ DEĞERLENDİRME MATRİS TABLOSU		
ZEMİN KAT MEKAN MAHALİ	MÜZE KRİTER DEĞERİ	SON DEĞERLENDİRME SONUCU
Z-21A/F KORİDOR	3 X	X= BAŞARILI
Z-22A/F KORİDOR	3 X	X= BAŞARILI
Z-23 SERGİ ALANI	3 X	X= BAŞARILI
Z-23A/J MÜZE: BANKA KRONOLOJİSİ	3 X	X= BAŞARILI

Tablo 6.20. Zemin Kat Koruma Kriteri x Müze Kriteri Değerlendirme Matrisi Sonucu (Gizem Demiran).

		KORUMA KRİTER DEĞERİ		
MÜZE KRİTER DEĞERİ	ZEMİN KAT MAHALLERİ	A	B	C
	X	XA= 26 Mekan	XB= 4 Mekan	XC= 6 Mekan
	Y	YA= 22 Mekan	YB= 0 Mekan	YC= 2 Mekan
	Z	ZA= 22 Mekan	ZB= 0 Mekan	ZC= 2 Mekan
A= KORUMA KRİTERİNE GÖRE BAŞARILI MEKANLAR / B= KORUMA KRİTERİNE GÖRE KISMEN BAŞARILI MEKANLAR / C= KORUMA KRİTERİNE GÖRE BAŞARISIZ MEKANLAR				
X= MÜZE KRİTERİNE GÖRE BAŞARILI MEKANLAR / Y= MÜZE KRİTERİNE GÖRE KISMEN BAŞARILI MEKANLAR / Z= MÜZE KRİTERİNE GÖRE BAŞARISIZ MEKANLAR				

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası zemin kat planı özelinde koruma kriteri ve müze kriteri uygunluğu üzerine yapılan matrisin değerlendirme sonuçlarına göre; koruma ve müze kriteri açısından 26 mekân başarılı bir şekilde, 2 mekânın ise başarısız bir şekilde uyarlandığı değerlendirilmiştir. Verilerin sonuçlarına göre, zemin kat mahalline ait mekânlara uygulanan müdahalelerin büyük bir bölümünün uygun olduğu ve zemin katta yer alan mekânların %90 oranında koruma ve müze kriterleri çerçevesinde başarılı bir şekilde korunduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6.20).

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası zemin kat planı özelinde eski yapı ve yeni işlev özgünlüğü üzerine yapılan değerlendirme sonuçlarına göre; zemin kat mahalline ait mekânlar mevcut olan müze işlevini yerine getirmeye devam etmiş ancak uygun görülen yeni işlevin daha tanımlı olması yönünden mekânların müze işlevi olarak gereklilikleri genişletilmek istenmiştir. Gerekli görülen fiziksel müdahaleler; geç dönemlerde yapıya uygulanmış olan

muhdes eklerin kaldırılması ya da yapının orijinalinde olması gereken ancak geç dönemlerde kaldırılmış olan mimari eklerin belirlenerek tekrar yapının özgün haline ulaşılması kapsamında olmuştur. Müze işlevi ile daha tanımlı bir hale getirilmek istenen, zemin kat mahallinde bulunan mekânların büyük bir çoğunluğunun yeniden işlevlendirilmesi gerekmiştir. Bu kapsamda mekânlar işlevsel özgünlüğünü büyük bir oranda kaybetse de fiziksel özgünlüğünü korumuştur.

Tarihi yapının geneli özelinde bir değerlendirme yapacak olursak; yapıya uygulanan fiziksel müdahalelerin koruma kriterleri kapsamında yer alan tasarımda, malzemede ve işçilikte özgünlük kriterleri özelinde yapının dönüşümü başarılıdır. Yapının dönüşümü ile beraber, özgün dokusuna zarar vermeyecek şekilde eklerin yapıldığı, günümüz şartlarına ve yeni işlev gereksinimlerine uygun bir şekilde müdahalelerin uygulandığı ve yeni uygulanan müdahalelerin yapının mevcut dokusundan büyük oranda ayırt edilebilir olması yönünden değerlendirilmiştir. Yapıya 2016 yılı koruma onarım projesi kapsamında yapılan ek; tarihi binanın yeni bir işlev ile birlikte yeniden dönüşümünde, müze işlevi gerekliliklerine uygun olacak şekilde yapılmıştır. Ek mevcut binanın tarihi dokusu, malzemesi, yüksekliği ile uyumlu bir şekilde uygulanarak mevcut tarihi binanın önüne geçmemiştir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kültür varlığı niteliğindeki tarihi yapılar zamanla değişen yaşam standartları ve gereksinimlerinden dolayı kullanılamaz duruma gelip kullanım dışı kalarak terk edilmektedirler. Bu duruma kimi zaman yapının bakım maliyetlerinin artması gibi ekonomik sebepler veya yanlış onarım ve hatalı müdahaleler de neden olabilmektedir. Öte yandan gelişmiş tüm ülkelerde bir dönemin yaşam biçiminin, teknolojisinin ve kültürel yapısının somut göstergeleri olan bu tür yapıların korunarak gelecek kuşaklara aktarılması bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir. Ancak işlevlendirilmeden onarıma konu olan yapıların rutin bakım ve onarım görmedikleri için kısa zaman içerisinde tekrar bozulmaya uğradıkları da görülmektedir. Bu nedenle uluslararası kabul görmüş koruma mevzuatlarına göre de yapıların yeniden işlevlendirilmesi önerilmektedir (Venedik Tüzüğü madde 5: Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir”). Bir başka açıdan bakıldığında da bir işleve tahsis edilerek kullanılan yapı insanlar tarafından ziyaret edilecek olup restorasyon çalışmasının ana gerekçelerinden olan yapının sonraki kuşaklara tanıtılması noktasında da amaca ulaşılmış olacaktır.

Günümüzde işlevsel açıdan yetersiz kalan birçok yapı, uygun bir işlev ile uyarlanarak içerisinde bulunduğu bölgenin ihtiyacını karşılamak üzere kullanılabilir bir duruma getirilmektedirler. Tarihi yapının işlevsiz ve kullanılamaz olduğu durumlarda uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ile yeniden canlandırılması, yapının yıkılmasına ve baştan inşa edilmesine göre daha az zaman gerektiren ekonomik bir süreçtir. Hem bu nedenden dolayı hem de tarihi yapının korunarak ve iyileştirilerek günümüz koşullarına aktarılmasının sağlayacağı sosyal, çevresel, ekonomik faydalardan dolayı yeniden kullanım süreci daha çok tercih edilerek yaygınlaştırılmıştır. Kültürel miras değeri taşıyan tarihi yapıların geçmiş dönemlerden taşıdıkları izleri gelecek nesillere aktarmak ve geçmişi kanıt olarak günümüz koşullarında da yaşatmak oldukça değerli bir yaklaşımdır. Kültürel miras değeri taşıyan tarihi yapıların farklı bir işlev ile uyarlanarak yeniden kullanımı, yapının özgün kimliğine zarar gelmeden gerçekleşmesi gereken zorlu bir süreçtir. Mevcut tarihi yapının mimari dokusu ve kendine ait nitelikleri derinlemesine analiz edilmeli, uygun işlevin karar verme sürecinde yapıyı doğrudan ilgilendiren birçok faktör entegre edilerek en doğru yaklaşım uygulanmalıdır. Tarihi yapının uyarlanabilir yeniden kullanım süreci içerisinde, konu yalnızca mimari koruma ölçütleri açısından ele alınmamalı, aynı zamanda yapının bölge ihtiyacını karşılamak üzere

ekonomik sürdürülebilirliğinin de sağlaması önem taşımaktadır. Yapıların en doğru yaklaşım ile başarılı bir şekilde uyarlanması, mevcut yapının tarihi ilişkisine saygılı aynı zamanda da günümüz koşulları ile uyum içerisinde olması ile mümkün olabilmektedir. Tarihi yapılar için yeniden kullanım sürecinde tespit edilen en büyük problem, mevcut yapının çevresel, sosyal, ekonomik açıdan potansiyellerinin derinlemesine analiz edilmeden rastgele bir işlev ile kullanıma hazırlanmasıdır. Uygun işleve karar verme sürecinde yapı özelinde en doğru yaklaşım belirlenmeden uygulanan yeniden kullanım süreçleri sonrasında, miras yapılarının özgün kimliği zarar görmekte ve geri dönülemez şekilde müdahaleler ile karşılaşabilmektedir.

Tarihi yapıların yeniden uyarlanması sürecinde yapının geçmiş dönemlerden bu yana sahip olduğu tüm değerlerin gelecek nesillere aktarılması için müze işlevi verilerek uyarlanması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Tarihi yapıları müze işlevi ile canlandırmak ve günümüz koşullarında yaşatmak başta doğru bir yaklaşım olarak görülse de, yapının müze olarak devam edebilmesinde dolaşım, havalandırma, sergi mekânlarına ait tasarım organizasyonları gibi bazı temel ihtiyaçların göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Yeniden kullanım sürecinde tarihi yapılar bu temel gereklilikleri yerine getirmek için bazı fiziksel ya da işlevsel boyutta müdahaleler ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Tüm uygulanan müdahaleler de yapının yeni işlev ile olan tasarım sürecinde geri dönülemez ve değiştirilemez müdahalelerden kaçınılması, mevcut yapının özgün kimliği ile uyumlu müdahalelerin gerçekleştirilmesine ayrıca dikkat edilmelidir.

Bu tez kapsamında irdelenmiş olan Ankara'nın Ulus semtinde yer alan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nda yukarıda belirtilmiş olduğu gibi Cumhuriyet tarihimiz açısından simgesel öneme sahip taşıdığı mimari özellikleri ile de korunmaya değer tescilli bir kültür varlığıdır. Banka yönetimi bu yapının faaliyette olduğu süreçte yapının ilk döneminden itibaren ciddi problemler ile karşılaşmış, ancak geçici çözümler ile binanın kullanımına devam edilmiştir. Yangın güvenliği, mekanik-teknik ve altyapısal sorunların ciddi bir oranda artması ile birlikte tarihi yapı özelinde Koruma-Onarım çalışmalarının hızlanmasına karar verilmiştir. İlk olarak tarihi yapının statik, yangın güvenliği, konfor ve altyapısal sorunlarının çözüme ulaştırılması hedeflenmiştir. Ardından uzun zamandır kullanılamaz bir halde olan yapıya ait bodrum kat mekânlarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'na ait olan yapının bünyesinde, ilk olarak 1980'li yıllarda bankanın Şeref Salonu bölümünde müze düzenlemesi gerçekleştirilmiştir. Bu bölümdeki müze düzenlemesi

günümüze kadar da hizmet vermeye devam etmiştir. Ancak 2016 yılında yapı özelinde uygulanan koruma, onarım çalışmaları ile birlikte bankaya ait olan müze bölümü daha tanımlı bir hale getirilmek istenmiştir. Banka özelinde yapının tarihsel sürecini sergileyebilecek çok fazla ürün olması ve yapının bodrum kat mekânlarının kullanılamaz bir durumda olması ile beraber zemin kat bölümünde bulunan mevcut müze yapısının genişletilip “yeni müze” katının dönüşüm süreci kararı alınmıştır. Verilen müdahale kararları doğrultusunda, ziyaretçiler bodrum katta bulunan ve tarihi açıdan oldukça önemli bir yere sahip olan kasa mekânlarına hem dışarıdan hem de mevcut tarihi bina ile eş zamanlı olarak ulaşabileceklerdir. Başlangıçta verilen müdahale kararları doğrultusunda tarihi binanın ofis katlarının da tüm kapasite müze olarak gezilmesi hedeflense de, hem güvenlik açısından hem de diğer katların ofis mekânları olarak yaşayan mekânlar olması açısından müze bölümünün sadece bodrum kat ve zemin kat sınırlı kalması uygun görülmüştür.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde de pek çok kültür mirası niteliğindeki tarihi yapının günümüz koşullarına uyum sağlayabilmeleri amacı ile yeniden işlevlendirme ile gerçekleştirilen uyarlanma sürecinde yaşanan endişelerin benzerleri yaşanmıştır. Burada temel problem bir yapının günümüz değişen koşullarına uyum sağlaması için mekânsal ve altyapısal çalışmalar uygulanırken, yapının kültürel değerlerine (ilk dönem yapım tekniği, özgün mimari süslemeler, bezemeler, mimari nitelikler) zarar vermeden düzenlemeler yapmaktır. Uygun görülen müdahale kararları doğrultusunda planlanan “yeni müze” bölümünün hem mevcut tarihi yapının özgün kimliğinin önüne geçmemesi hem de tarihi yapı ile beraber algılanmasına dikkat edilmiştir. Yeni müze bölümünün gerçek bir müze kimliğine sahip olabilmesi için kendisine özgü müze karşılama mekânı, güvenliği ayrı olan eklenti bir yapı oluşturulmuştur. Uygulanan restorasyon süreci ile birlikte müze yapısı hem mevcut tarihi binadan bağımsız bir şekilde kendi kendine yaşayan bir mekana dönüşmüştür. Hem de başka bir şekilde ifade edilirse, tarihi “Genel Müdürlük Binası ile birlikte deneyimlenen bir Müze mekânı” olarak ifade edilebilmektedir. Yapılan ek sayesinde, hem çağdaş teknolojileri içinde barındıran hem de müzecilik anlamında bütün fonksiyonları yerine getirebilen, bodrum kat mekânında bulunan yapının birebir orijinal olan mekânlarına da erişilebilmeyi sağlayan bir müze gezi rotası elde edilmiştir. 2016 Koruma-Onarım Projesi kapsamında bodrum kat mekânlarının müze işlevi ile uyarlanması ve yeni eklenen müze mekânlarında gerçekleştirilen fiziksel ve işlevsel müdahalelerin tümünde yapının eski dönem izlerinden yola çıkarak müdahalelerin uygulanmasına önem verilmiştir. Uygulanan yeni konsept ile birlikte, tarihi yapının özgün mimari niteliklerinin korunarak yeniden düzenlenmesi ve geç dönemlerde uygulanan muhdes

eklerin ise kaldırılarak tarihi yapının ilk dönemde var olan kimliğine kavuşturularak kalıcı çözümlerin üretilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda uygulanan tüm müdahaleler değerlendirildiğinde Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası' nın mevcut mekânlarına uygulanan müdahalelerin, yapının tarihi kimliğine ve mimari karakterine zarar vermeden uygulandığı söylenebilmektedir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde, yeniden kullanım süreci ile tarihi yapıya uygulanan fiziksel ve işlevsel müdahalelerin analiz sonuçları; koruma kriterleri ve müze kriterleri olmak üzere iki ayrı başlıkta değerlendirilmiştir. Koruma kriterleri başlığı ise kendi içerisinde tasarımda özgünlük, malzemede özgünlük ve işçilikte özgünlük olmak üzere 3 bölümde değerlendirilmektedir. Bu başlıklar altında yapılan incelemelerde, uygulanan fiziksel müdahalelerin çoğunlukla eski izlerden yola çıkılarak gerçekleştirildiği, sonradan eklenen mimari elemanların ayırt edilebildiği ve uygulamaların gerek görüldüğü takdirde geri dönüşebilir bir biçimde gerçekleştirildiği söylenebilmektedir. Tarihi yapı özelinde gerçekleştirilen fiziksel müdahalelerin çok büyük bir bölümünü konfor, yapısal güvenlik, yangın güvenliği, havalandırma, ısıtma, aydınlatma gibi altyapısal ve teknik hacimlerin koruma ve onarım gerekliliği oluşturmaktadır. Yapı için hazırlanan yeni konsept koruma onarım çalışmaları sonucunda, tüm altyapısal ve teknik hacimlere ait birimler yapının özgün mimari ve mekânsal nitelikleri korunarak günümüz şartlarına uyumlu bir şekilde çözüme ulaştırılmıştır. Tarihi yapının müze işlevi ile hizmet veren mekânlarının fiziksel müdahale değerlendirme sonuçlarına göre, yapının çok büyük bir bölümünün tasarım, malzeme ve işçilik yönünden özgünlüğünü başarılı bir şekilde koruduğuna ulaşılmıştır. Yapı özelinde uygulanan fiziksel müdahalelerin geneli başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olsa da müze katına ait bazı birimlerde özgün malzemenin korunamadığı ve yer yer yeni müdahalelerin uygulanması gerektiğini söylemek mümkündür. Örnek olarak müze bölümüne ait bazı mekânlarda (Z-21A-F ve Z-22A-F) yapının orijinaline yakın olması amacı ile uygulanan yeni boya ve desen çalışmalarının başarılı bir şekilde gerçekleşmediği ve özgün dokunun zarar gördüğü söylenebilmektedir. Uygulanan fiziksel müdahalelerin bir diğer değerlendirme başlığı ise müze kriterleri kapsamında incelenmesidir. Bu bağlamda yeni konsept çalışmaları sonucunda yapının sergi mekanı tasarım ve plan organizasyonu, sergilenen nesnenin kullanıcı ile ilişkisi, müze sirkülasyonu dolaşım ve kullanıcıyı yönlendirme kurgusu yönünden günümüz müze şartlarına ve gerekliliklerine uygun bir şekilde yeniden uyarlanmıştır.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde, uyarlanabilir yeniden kullanım süreci ile tarihi yapıya uygulanan işlevsel müdahalelerin çok büyük bir bölümünün bodrum kat mekânlarında gerçekleştirildiği söylenebilmektedir. Tarihi yapının bodrum kat mekânlarında uzun süredir kullanılamaz bir şekilde bulunan kasa daireleri yapının dönem içerisinde farklı işlevler için geçirdiği çeşitli müdahaleler sonucunda mevcut izlerin kaybedilmesine, özgün dolaşım kurgusunun bozulmasına ve bazı gereksiz eklerin kullanımı ile mekânların ayrı bir şekilde kullanılmasına neden olmuştur. Yeni konsept çalışmaları sonucunda bodrum kat mekanlarının da müze katına dahil edilmesi ile beraber, mekanların özgün dolaşım şemasına, mimari ve mekânsal niteliklerine ulaşılması hedeflenmiş, büyük ölçekte işlevsel müdahaleler gerçekleştirilmiştir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası özelinde gerçekleştirilen yeni müze konsepti çerçevesinde yerleşilen alanın güneydoğu giriş kapısına eklenen yeni müze karşılama merkezi, tarihi yapının bodrum kat seviyesinde oluşturulan bağlantı koridorları, kullanıcı-personel için eklenen servis elemanları, elektrik-mekanik- teknik ve altyapısal tüm yeni ekler tarihi yapının özgün mimari izlerinden yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Yeni eklenen yapının, mevcut tarihi binanın önüne geçmediğini hem tarihi dokudan ayırt edilebilir nitelikte hem de kendi içerisinde doğru bir yaklaşım ile uygulandığını söylemek mümkündür.

Bu tez çalışması kapsamında Erken Cumhuriyet Dönemi' ne ait ve dönemsel bir kimliği olan Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın, müze işlevi ile beraber kullanımı mevcut yapı ile uyumu bağlamında incelenmiştir. Yapıya ait uygulanan müdahalelerin yapının mevcut eski izlerinden yola çıkılarak gerçekleştirilmesi, gerekli görülmeyen takdirde müdahalelerde bulunulmaması, uygulanan müdahalelerin günümüz teknolojisine ve tarihi binaya uyumlu bir şekilde tekrar restore edilmesi yönünden, tez çalışmasının ileriki süreçte yeni bir işlev ile uyarlanması gereken tarihi yapılar için katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Yukarıda belirtilen tüm bu bilgiler ışığında, Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası için kurgulanan yeniden kullanım süreci özelinde, yapıya uygulanan müdahalelerin bir kısmı başarılı olarak değerlendirilmiş olsa da bir kısmı da daha az başarılı olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelere göre;

- Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının müze işlevi ile uyarlanarak yeniden kullanımında kurgulanan temel yaklaşım, yeni müze konsepti ve mevcut tarihi

yapının birlikte deneyimlenmesidir. Bu kapsamda, koruma ve onarım çalışmaları mevcut yapının geçmişe ait izlerinden yola çıkılarak kurgulanmış olup yeni ve eski ayrımı hem net bir şekilde ifade edilmiş hem de uygulanan müdahalelerin tamamına yakını eski ile uyumlu bir biçimde yenilenmiştir. Bu kapsamda uygulanan müdahaleler başarılı olarak değerlendirilmiştir.

- Koruma ve onarım çalışmalarında, yapıda bulunan malzemelerin özgünlüğünün korunması temel alınmış, geç dönemlerde uygulanan eklemeler kaldırılarak özgün malzemeye ulaşılmıştır. Bu malzemeler kimyasal temizleme ile günümüz koşullarına uygun bir duruma getirilmiştir. Ancak, yapı içerisinde zemin kat mahallinde kullanılan mekânların dönüşümü sırasında mevcut hali ile kullanılamaz mimari elemanların yapının tarihi değerine aykırı gelecek bir şekilde boyanması, yanlış olduğu düşünülen ve yapılmaması gereken uygulamalar arasında yer almaktadır. Bu durum yapının dönüşümü sırasında özgün malzemeyi korumaya yönelik temel alınan kararlar ile çelişmektedir. Bu kapsamda uygulanan müdahaleler daha az başarılı olarak değerlendirilmiştir.
- Uygulanan müdahaleler her ne kadar eski izlerden yola çıkılarak yapılmış olsa da, bodrum kat mahalline ait mekânlarda işlev karakteristiği yönünden büyük ölçüde müdahalelerde bulunulmuştur. Bodrum kat mahallinde bulunan mekânların yeni müze işlevine dâhil edilmesi, hem mevcut olan özgün duvarların ayrılmasına hem de kurgulanan işlevlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeni bölücü duvarların eklenmesine neden olmuştur. Bu kapsamda bodrum kat mahallinde bulunan mekânların tamamına yakını işlevsel açıdan ve mekân düzeni açısından (özgün planda değişim) özgünlüğünü yitirmiştir. Ancak bu mahallerde yapının özgün işlevinin sergilendiği bölümler oluşturularak, tarihsel süreç boyunca gerçekleşen değişim ve dönüşümleri ilişkilendiren bölümler oluşturulmuştur. Bu özellikler, yapının tarihi hakkında farkındalığın sağlanması ve özgün değerlerin algılanması yönünden başarılı müdahaleler kapsamında değerlendirilmiştir.
- Tarihi yapıların koruma ve onarım sürecinde yapıya uygulanan ekler, mevcut yapı ile uyumlu olmalı ancak bu uyum sağlanırken mevcut yapının özgün

değerlerinden de ayırt edilebilir bir şekilde yapılması gerekmektedir. Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde yeni müze konsepti kararları ile uygulanan ekler, hem yükseklik hem de malzeme bütünlüğü açısından tarihi dokunun özgün değerlerinin önüne geçmemektedir. Ekler, hem mevcut yapı ile uyumlu bir şekilde tasarlanmış hem de tarihi yapıdan ayırt edilebilir bir nitelikte okunurluğu sağlanmıştır. Uygulanan müdahaleler bu yönü ile başarılı müdahaleler olarak değerlendirilmiştir.

- Yeni işlev kazandırılan mekânlarda, tefriş ve dekorasyon elemanları Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının banka işlevine ilişkin tarihsel süreci, değişim ve dönüşümleri hakkında bilgi verecek ve farkındalığı artıracak şekilde düzenlemeler yapılarak seçilmiştir. Tarihi yapının özgün mekânsal kurgusunun izlerinden yola çıkılarak bir sergileme düzeni oluşturulmuş, yapıya ait özgün karakteristik değerleri olan nesneler ve dekorasyon elemanları yapıyı ziyaret eden kullanıcılar tarafından izlenebilecek, kullanıcılara sergilenebilecek şekilde düzenlemeler oluşturularak kurgulanmıştır. Mevcut tarihi yapının eski kullanımına ait olan objeler ve mimari elemanlar yeni işlevin sergi malzemesi olarak ele alınmış ve izlenilmesi olanak sağlanmıştır. Uygulanan müdahaleler bu yönü ile başarılı müdahaleler olarak değerlendirilmiştir.
- Yapı özelinde yeni işlev ile beraber sergilenen obje ve mimari elemanlar, tarihi yapının banka sürecine ait geçirdiği tarihsel sürece özgü değişim ve dönüşümlerin daha iyi bir şekilde algılanması hedeflenerek kurgulanmıştır. Sergilenecek nesneler seçilirken mevcut yapının karakteristik özelliklerinin algılanmasına ve sergilenmesine dikkat edilerek seçim yapılmıştır. Sergilenen nesneler, mevcut tarihi dokunun önüne geçmeyerek, tarihsel sürecin farkındalığın artmasına ve bilginin gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılmasına olanak sağlayarak kurgulanmıştır.
- Yeni işlev kazandırılan mekânların renk seçimleri, mevcut yapının özgün renk seçimleri ile uyumlu bir şekilde ele alınmıştır. Ancak yeni eklenen ve müze işlevi verilmesi ile kullanım yönü açısından farklılaşan mekânlarda ön plana çıkması ve vurgulanması istenen birimler, mekânın kullanım amacı göz önünde

bulundurularak kurgulanmıştır. Uygulanan müdahaleler bu yönü ile başarılı müdahaleler olarak değerlendirilmiştir.

- Mevcut yapı özelinde, tarihsel sürece tanıklık etmiş ve günümüze kadar ulaşmış dekoratif amaç ile kullanılan mimari elemanların özgün değerleri korunmuştur. Yapıya özgü olan bu elemanlar, yeni işlev ile birlikte müze konseptine ait serginin bir nesnesi olarak kullanılmıştır. Uygulanan müdahaleler bu yönü ile başarılı müdahaleler olarak değerlendirilmiştir.
- Ziraat Bankası Genel Müdürlük binası özelinde, uygulanan müdahalelerin temelinde, mevcut yapının özgün mimari kimliğine ulaşmak hedeflenmiştir. Uygulanan müdahaleler sonrasında yapının özgün mimari karakteristiği net bir şekilde okunmaya devam etmiştir. Yapının özgün değerlerinin korunarak bir müdahale sürecine gidilmesi, bu yönü ile başarılı olarak değerlendirilmektedir.

Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının uyarlanabilir yeniden kullanım sürecinden hareketle, benzer biçimde müze işlevine tahsis edilecek yapıların dönüşümde;

- Kullanıcıların tarihi yapıyı deneyimlemesine imkân sağlanarak mevcut olan yapının tarihsel süreci de müze işlevine ait olan serginin bir parçası olarak kullanılmalıdır. Tarihi yapının özgün mimari nitelikleri, günümüz teknolojisine ve gereksinimlerine uygun bir şekilde ele alınarak ve mevcut tarihi değerlerin nitelikleri korunarak dönüştürülmelidir.
- Mevcut tarihi yapıya ait olan eski izler, yeni değişim ve dönüşümler sırasında altlık olarak kullanılmalıdır. Mekânların yeni kararlar doğrultusunda dönüşümü sağlanırken, mevcut olan kalıntılar, yapıya ait izler müze işlevi ile karar verilen kurguda sergilenmelidir. Böylelikle yapının tarihine ait olan süreç ve bilgi birikimi kullanıcılara aktarılabilmektedir.
- Müze işlevi ile yeniden dönüşümü sağlanacak yapının, mevcut olan tarihsel ve kültürel kimliğinin doğru bir şekilde okunmasını sağlayabilecek, tarihi yapının mimari ve özgün niteliklerine ortaya çıkaran bir müze türü seçilmesi

gerekmektedir. Seçilen müze türü, tarihi yapının kültürel kimliği ile doğrudan ilişkili olabileceği gibi, tamamen farklılaşan ancak yapının özgün kimliğini önemseyen bir müze türü de olabilmektedir.

- Müze işlevi ile yeniden uyarlanan mekânlarda, mevcut yapının tarihi dokusu, mimari özellikleri, eski işlevlere ait nitelikler, mevcut malzeme bilgisi gibi veriler, müzeyi ziyaret eden kullanıcılara aktarılması gereken bilgiler arasında yer almalıdır. Kültür varlığına özgü nitelikler, sergiye ait bir nesne olarak ele alınarak, uygun görsel iletişim yöntemleri, grafik, işaret ve sesli anlatımlar ile mekânın deneyimlenmesini ve algılanmasını sağlayarak aktarılabilmektedir.

Sonuç olarak, günümüz koşullarına uygun bir şekilde özgün işlevini devam ettiremeyen ve yeniden işlev kazandırılarak günümüzde kullanıma açılan Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasının 2016 yılı koruma onarım projesi kapsamında ele alınarak yeniden uyarlanması doğru bir yaklaşımdır. Böylece uygulanan koruma onarım projesi kapsamında; zeminden kaynaklanan yapısal sorunlara kalıcı çözümler üretilmiş, yangın güvenliği, elektrik, mekanik başta olmak üzere benzeri altyapısal sorunların önüne geçilmiştir. Koruma onarım projesi kapsamında önemli olan ve vurgulanmak istenen; yeni işlev ile uyarlanan Ziraat Bankası Genel Müdürlük binasına uygulanacak müdahalelerin minimum düzeyde tutularak, hem tarihi sürdürülebilirliğinin sağlanması istenmiş hem de yeni işlevin gerekliliklerine ve günümüz koşullarına uyum sağlayan çözümlerin üretilmesi hedeflenmiştir. Bu noktadan harekete çıkan proje kararları doğrultusunda, yapının büyük bir oranda mimari bütünlüğü ve mevcut özgün değerleri korunarak başarılı bir şekilde dönüşümü gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKLAR

- [1] D. Mısırlısoy ve K. Günçe, “ Adaptive reuse strategies for heritage buildings: A holistic approach,” Sustainable Cities and Society, vol. 26, pp. 91-98, Oct, 2016, doi: 10.1016/j.scs.2016.05.017.
- [2] Ö. Acer, “Tarihi-mimari yapılar ulusal mimarlık akımına Yozgat’ tan örnek bir yapı: Cumhuriyet Mektebi/ilkokul binası,” Yozgat, Türkiye, 2016.
- [3] Unesco, “Recomandation concerning the protection at national level of the cultural and natural heritage,” Oct. 16, 1972. [Online]. Available: portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13087&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201
- [4] Z. Ahunbay, “Tarihi çevre koruma ve restorasyon,” İstanbul, Türkiye: Yem Yayınevi, 2018.
- [5] C. Erder, “Tarihi çevre algısı,” Y. D. Aktaş, F. Diri Akyıldız, Ed., İstanbul, Türkiye: Yem Yayınevi, 2020.
- [6] E.E. Omay Polat, “Türkiye’ nin modern mimarlık mirasının korunması: kuram ve yöntem bağlamında bir değerlendirme,” Doktora Tezi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2008.
- [7] D. Kuban, “Tarihi çevre korumanın mimarlık boyutu kuram ve uygulama,” İstanbul, Türkiye: Yem Yayınevi, 2000.
- [8] Icomos, “Icomos Türkiye mimari mirası koruma bildirgesi” Mar. 17, 2013. [Online]. Available: icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0784192001542192602.Pdf
- [9] D. Hasol, “Ansiklopedik mimarlık sözlüğü,” İstanbul, Türkiye: Yem Yayınevi, 2010.

- [10] F.F. Özbakan, “Modern mimarlık mirasının korunması” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fen Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye, 2014.
- [11] Docomomo, “Modern movement and the World heritage list the docomomo isc/register recommendation to icosmos,” Journal, vol, 18, pp. 41-53, Feb, 1998.
- [12] M. Shipley, “Museum, psychology and architecture. Museum International, UNESCO,” UNESCO, vol. 53, no. 4, pp. 60-64, 2001.
- [13] S. Macdonald, “Principles and Practice in Conserving Recent Architecture,” United Kingdom: Donhead Publishing, 1996.
- [14] A. Şen, “Ankara-Ulus Sümerbank Genel Müdürlük Binası’ nın yeniden işlevlendirme sürecinin 20. Yüzyıl mimarlık mirasının korunması bağlamında incelenmesi,” Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çankaya Üniversitesi, Ankara, Türkiye, 2010.
- [15] A. Gazi ve E. Boduroğlu, “İşlev değişikliğinin tarihi yapılar üzerine etkileri, Alsancak Levanten evleri örneği,” Megaron, vol. 10, no. 1, pp. 57-69, 2015, doi: 10.5505/MEGARON.2015.86570.
- [16] R. Ball, “Developers, regeneration and sustainability issues in the reuse of vacant buildings,” Building Research and Information, vol. 27, no. 3, pp. 140-148, 1999.
- [17] S. Wilkinson ve R. Reed, “The business case for incorporating sustainability in office buildings: the adaptive reuse of existing buildings,” Proceedings of 14th Annual Pacific Rim Real Estate Society Conference, Pacific Rim Real Estate Society, Kuala Lumpur, 2018.
- [18] P.A. Bullen, P.E.D. Love, “Residential regeneration and adaptive reuse: learning from the experiences of Los Angeles,” Structural Survey, vol. 27, no. 5, pp. 351-360, 2009.
- [19] D. Latham, “Creative Reuse of Buildings,” Shaftesbury, United Kingdom: Donhead Publishing, 2000.

- [20] S. Wilkinson, R. Reed, J. Kimberley, "Using building adaptive reuse to deliver sustainability in Australia," *Structural Survey*, vol. 27, no. 1, pp. 46-61, 2009.
- [21] P. Bullen, P. Love, "A new future for the past: a model for adaptive reuse decision-making," *Built Environment Project and Asset Management*, vol. 1, no. 1, pp. 32-44, 2011.
- [22] S.F. Cantell, "The adaptive reuse of historic industrial buildings: regulation barriers, best practices and case studies," Unpublished Master Thesis, Virginia:Polytechnic Institute, State University, Virginia, ABD, 2005.
- [23] M. Sözen, "50 yılın Türk mimarisi," İstanbul, Türkiye: İş Bankası Kültür Yayınları, 1973.
- [24] M. Sözen, "Cumhuriyet Dönemi Türk mimarlığı," Ankara, Türkiye: İş Bankası Kültür Yayınları, 1984.
- [25] Vekam, vekam.ku.edu.tr/vekam/kutuphane-arsiv/koleksiyon/ (Accessed: Nov 30, 2021).
- [26] D. Çinici, "Başkent Ankara' nın inşasında etkin bir mimar: Giulio Mongeri ve yaşam öyküsü," *Ankara Araştırmaları Dergisi*, vol. 3, no. 1, pp. 13-41, Jun, 2015.
- [27] P.A. Bullen, P.E.D. Love, "The rhetoric of adaptive reuse or reality of demolition: Views from the field," *Cities*, vol. 27, no. 4, pp. 215-224, 2010.
- [28] D. Tekeli, S. Sisa, M. Hepgüler, "İstanbul Manifaturacılar Çarşısı Proje Müsabakası," *Arkitekt*, no. 3, pp. 122-132, 1960.
- [29] Y. Kocabıyık, "Yeniden İşlevlendirme Kavramı Ve Bu Kapsamda İTÜ Taşkışla Binasının İncelenmesi," Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2014.

- [30] A. Orbaşlı, “Architectural Conservation, Principles and Practise,” Oxford, UK: Blackwell Science, 2008.
- [31] S. Conejos, C. Langston, J. Smith, “AdaptSTAR model: a climate-friendly strategy to promote built environment sustainability,” *Habitat International*, vol. 1, no. 37, pp. 95-103, Jan, 2012, doi: 10.1016/j.habitatint.2011.12.003.
- [32] T. Yıldırım, “Kültürel mirasın korunmasındaki uygulama sorunları,” *Güney Mimarlık TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, no. 3, pp. 30-33, 2011.
- [33] J. Rabun, R. Kelso, “Building evaluation for adaptive reuse and preservation,” New Jersey, ABD: John Wiley & Sons Inc, 2009.
- [34] Ü. Altınoluk, “Binaların yeniden kullanımı,” İstanbul, Türkiye: Yem Yayınevi, 1998.
- [35] N. Kohler, W. Yang, “Long-term management of building stocks,” *Building Research and Information*, vol. 35, no. 4, pp. 351-362, 2007.
- [36] J. Douglas, “Building Adaption,” Woburn, England: Butterworth-Heinemann, 2006.
- [37] R. Shipley, S. Utz, M. Parsons, “Does adaptive reuse pay? A study of the business of building renovation in Ontario, Canada,” *International Journal of Heritage Studies*, vol. 12, no. 6, pp. 505-520, 2006.
- [38] L. Itard, G. Klunder, “Comparing environmental impacts of renovated housing stock with new construction,” *Building Research and Information*, vol. 35, no. 3, pp. 252-267, 2007.
- [39] J.M. Fitch, “Historic Preservation; Curatorial Management of the Built World,” Virginia, USA: University Press of Virginia, 1999.
- [40] D. Worthing, S. Bond, “Managing Built Heritage, The Role of Cultural Significance,” London: Blackwell Publishing, 2008.

- [41] N. Eldem, “Nezih Eldem’ in bütüncül mimarlığı: Harbiye Askeri Müze ve Kültür Sitesi,” TMMOB Mimarlar Odası, vol. 57, no. 411, pp. 41-47, 2020.
- [42] Ö. Kandemir, Ö. Uçar, “Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri,” vol. 5, no. 2, pp. 19-22, Dec, 2015.
- [43] Türk Dil Kurumu, sozluk.gov.tr/ (Accessed: Oct 15, 2021).
- [44] ICOM, icom-cc.org/ (Accessed: Oct 15, 2021).
- [45] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, pgm.ktb.gov.tr/(Accessed: Oct 15, 2021).
- [46] S. Weil, “Making Museums Matter,” Washington, ABD: Smithsonian Book, 1990.
- [47] K. Schubert, “The curator’s egg,” (Çev: R. Simith). İstanbul, Türkiye: İstanbul Sanat Müzesi Vakfı Yayınları, 2009.
- [48] ICOM, “Key concepts of Museology,” A. Desvallées and F. Mairesse, Ed., France, Paris: Published by Armand Colin, 2010.
- [49] M. Lehmbruck, “Museum, psychology and architecture. Museum International, UNESCO,” vol. 53, no. 4, pp. 60-64, 2001.
- [50] J. H. Falk and L. D. Dierking, “Learning from museums, Visitor experiences and the making of meaning,” Oxford: American Association for State an Local History Book Series, AltaMira Press, 2000.
- [51] A. Wallach, “The museum of modern art: the past’s future,” Journal of Design History, vol. 5, no. 3, pp. 207-215, 1992.
- [52] C. Duncan, “Civilizing Rituals: Inside Public Art Museums,” London, England: Routledge London, 1995.
- [53] T. Atagök, “Müzelerin Anlaşılır Kılınması, İç Mekan ve Sergi Tasarımları,” Mimarist, vol 55, no. 1, pp. 2-6, 2002.

- [54] M. Brawne, "The Museum Interior: Temporary And Permanent Display Techniques," London, England: Thames and Hudson, 1982.
- [55] L. Parlak, "Müze ve galerilerde sergileme tasarımına etki eden etmenler", Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 1997.
- [56] A. Savaş, "Müze Mekânı ve Görsellik", Kent-Müze-Tarih Söyleşileri Antalya Kent Müzesi Projesi Yayını," 2008. [Online], Available: tarihiKentlerBirliği.org/wp-content/uploads/KentM%C3%BCzeleri-Ekitap.pdf. Accessed: Dec 22, 2021.
- [57] J. Darragh, J.S. Snyder, "Museum Design, Planning and Building for Art," USA: Oxford University Press, 1993.
- [58] A. Huber, "Italian museographic tradition," *Arredamento Mimarlık*, vol. 8, no. 51, pp. 67, 1996.
- [59] İ. Rohloff Kaynar, "Museum gallery layouts and their interactions with exhibition narratives and space use patterns: an investigation of the Ycba, the Moma and the Hma Galleries," Michigan, USA: Proquest, Umi Dissertation, 2009.
- [60] D. Dean, "Museum Exhibition, Theory and Practise," London, England: Routledge, 1994.
- [61] S. MacLeod, "Rethinking museum architecture: Towards a site-specific history of production and use. Reshaping museum space. Architecture, design, exhibitions," S. Macleod, Ed., London, England: Published by Routledge, 2005.
- [62] G.E. Hein, "Learning in the museum," vol. 21, no. 4, Oct, 1999.
- [63] M. Erbay, "Müzelerde gösterim teknikleri, yeni gelişmeler," *Arredamento Mimarlık*, no. 6, pp. 131-235, 1999.

- [64] Ö. Kandemir, “Değişen pedagojik yaklaşımın çağdaş müze tasarım anlayışına etkileri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye, 2005.
- [65] D. Fleming, “Creative space. Reshaping museum space. Architecture, design, exhibitions,” S. MacLeod, Ed., London, England: Published by Routledge, 2005.
- [66] E. H. Gurian, “Threshold fear. Reshaping museum space. Architecture, design, exhibitions,” S. MacLeod, Ed., London, England: Published by Routledge, 2005.
- [67] P. Naradi Raineri, “Museum Buildings: A Design Manual,” Basel, Switzerland: Birkhauser, 2004.
- [68] V. Newhouse, “Art and the Power of Placement,” New York, USA: The Monacelli Press, 2005.
- [69] C. Goodman, “The art of revolutionary display techniques,” New York, USA: Frederick Kiesler, Philips, L., Whitney Museum of American Art, 1989.
- [70] K. Tzorti, “The interaction between building layout and display layout in museums,” Doctorate of Philosophy, University College London, Bartlett Faculty of the Built Environment, London, England, 2007.
- [71] S. Bond and D. Worthing, “Managing Built Heritage, The Role of Cultural Significance,” London, England: Blackwell Publishing, 2008.
- [72] N. Hazar, “Umum Müdürlük Binaları,” Ankara, Türkiye: TC Ziraat Bankası 1863-1983, 1986.
- [73] Ziraat Bankası Neşriyatı, “Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası: Elli Senelik Hayat ve Faaliyeti 1888-1938,” Ankara, Türkiye: Ziraat Bankası Yayını, 1938.

- [74] Ziraat Bankası, “Cumhuriyetimizin 50.Yılında T.C.Ziraat Bankası 1923-1973,” Ankara, Türkiye: T.C. Ziraat Bankası Yayınları, 1973.
- [75] Promet Proje Ofisi, Koruma Projesi Raporu Restorasyon, 2016, Ankara.
- [76] B. Uçar, “Endüstriyel Miras Ve Yeniden İşlevlendirme Kavramları Kapsamında Beykoz Deri Ve Kundura Fabrikası’nın İrdelenmesi,” Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, 2013.
- [77] M. Selçuk, “Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekânsal Kurgunun Değerlendirilmesi,” Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye, 2006.
- [78] Ankara Şehir Planı, maps.princeton.edu/catalog/princeton-0k225f89q, (Accessed: Feb 21, 2022).
- [79] İ. Aslanoğlu, “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı,” İstanbul, Türkiye: Bilge Kültür Sanat Yayınevi, 2010.
- [80] M. Önge, “Kültür Mirasını Tanımlamak İçin Türkiye’ de Kullanılan İlk Özgün Terim: Asar-ı Atika,” *Avrasya Terim Dergisi*, vol 6, no.1, pp. 8-14, 2018.
- [81] E. Çubukçu, “Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarisinde Ulusal Kimlik Arayışı: Ankara’daki Kamu Yapıları,” *Kültür Araştırmaları Dergisi*, vol. 9, pp. 359-378, 2021.
- [82] E. Yıldız, Ö. Parlak, “Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Kamu Yapıları,” *International Social Sciences Studies Journal*, vol. 4, no. 24, pp.4930-4947, 2018.
- [83] Sanat Sözlüğü, sanatsozlugum.blogspot.com/2012/08/mukarnas.html, (Accessed: April 10, 2022).
- [84] Neoklasizm Sanat Akımı, neoklasisizm.nedir.org/, (Accessed: April 10, 2022).

[85] Mikro Kumlama, fermanrestorasyon.com.tr/mikro-kumlama, (Accessed: April 10, 2022).

EKLER

EK 1: Proje, Belge ve Dokümanların Kullanımına İzin Maili

Aysel hanım merhaba,

Alttaki maili ileten, Gizem Demiran ile bugün binada görüşme ve inceleme yaptık.

Binamızın, Restorasyon süreci ile ilgili orijinal durumu, müdahaleli hali ve yeni durum planları konusunda çalışma yapmayı talep etmektedir. Çalışmalarda, plan şemaları, restorasyon raporları ve fotoğraflardan yararlanması gerekmektedir.

İnceleme çalışmalarının uygun bulunması durumunda, proje müellifimiz ile bu konuda çalışma yapabileceğini bildireceğiz.

Değerlendirmenize arz ederiz.

From: Gizem Demiran [<mailto:gizemdemiran06@gmail.com>]

Sent: Wednesday, December 23, 2020 2:31 PM

To: Ayla Arzu Yünter (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı) <ayayunter@ziraatbank.com.tr>; Aylin Polat (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı) <aylinpolat@ziraatbank.com.tr>; Serap Baydar Çaliş (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı) <sebaydar@ziraatbank.com.tr>

Subject: Başkent Üniversitesi Yüksek Lisans Tez Çalışması- Ziraat Bankası Müzesi Hakkında

DİKKAT: Bu eposta BANKA DIŞI bir kaynaktan gelmektedir. Kaynağını tanımadığınız eposta ve eklerini açmayınız, şüpheli epostaları zbilgiguvenligi@ziraatbank.com.tr adresine iletiniz.

 Ziraat Bankası

Aylin Polat

Kıdemli Mimar

İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı

Aylin Hanım Merhaba,

Söz konusu inceleme çalışmaları Başkanlığımızca uygun bulunmuştur.

Saygılarımla,

 Ziraat Bankası

Güneş Akdağ

Basın Etkinlik, İç İletişim Asistanı

Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı

Tel : 0312 584 2174

<http://www.ziraatbank.com.tr>

Doğayı ve çevreyi korumak için lütfen bu e-postayı yazdırmadan önce bir kez daha düşünün.

Aylin Polat (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı) <aylinpolat@ziraatbank.com.tr>
Alic: Şerife, ben, Ayla

30 Eki 2021 Cmt 10:06 ☆ ↩ ⋮

Gizem hanım merhaba,

Bankamız Ulus Genel Müdürlük tarihi binamız ile ilgili tez çalışmanızda bilgi ve belge kullanımınız uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica eder, iyi çalışmalar dileriz.

İleti başlangıcı:

Kimden: "Güneş Akdağ (Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı)" <guakdag@ziraatbank.com.tr>

Tarih: 26 Ekim 2021 10:22:42 GMT+3

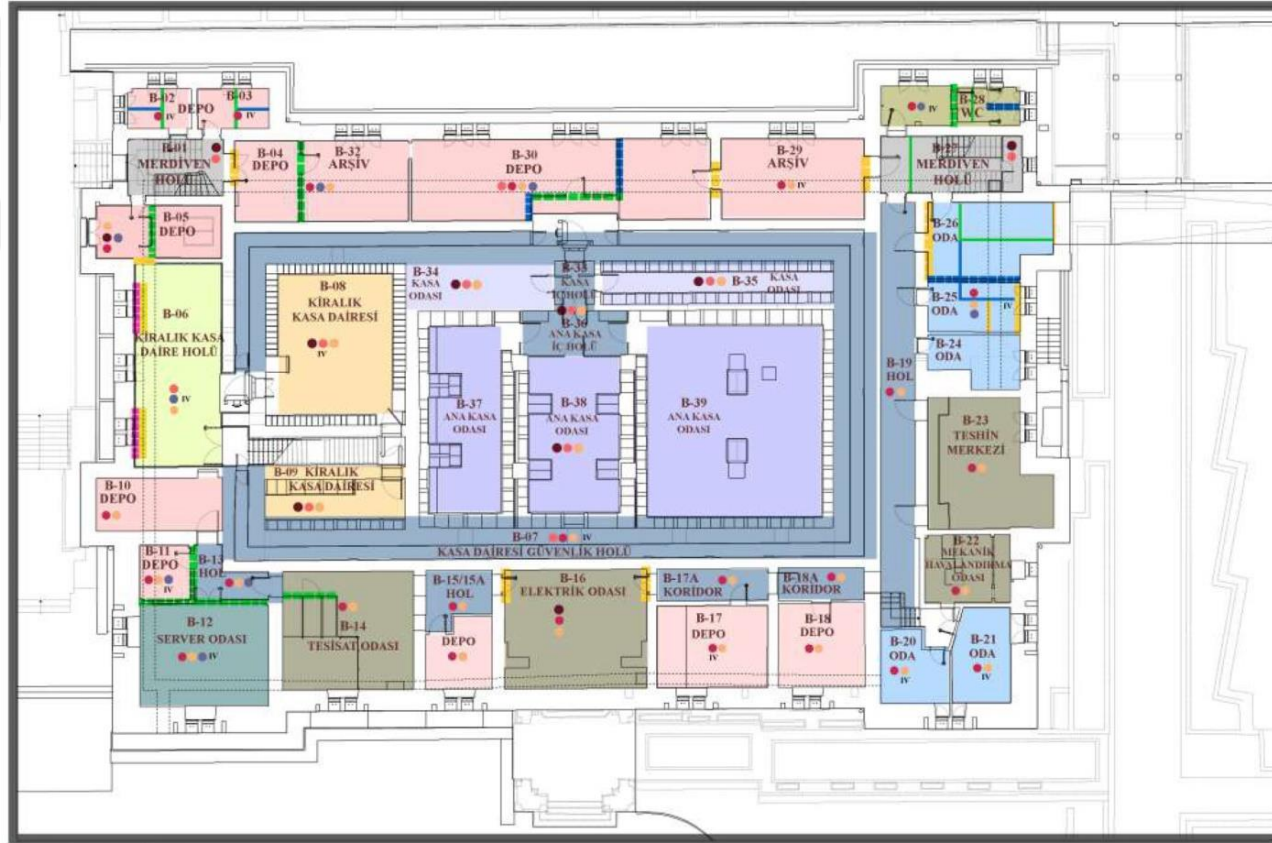
Kime: "Aylin Polat (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı)" <aylinpolat@ziraatbank.com.tr>

Bilgi: "Levent Marmaralı (Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı)" <lmarmarali@ziraatbank.com.tr>, "Şerife Emek Yeşilyurt (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı)" <syesilyurt@ziraatbank.com.tr>, "Aslı Zahide Haboglu (Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı)" <azhaboglu@ziraatbank.com.tr>, "Aysel Yazgı (Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı)" <ayazgi@ziraatbank.com.tr>, "Ayla Arzu Yünter (İnşaat Yönetimi Bölüm Başkanlığı)" <ayyunter@ziraatbank.com.tr>, "Gizem Başer Güneş (Kurumsal İletişim Bölüm Başkanlığı)" <gizgunes@ziraatbank.com.tr>

Konu: RE: Başkent Üniversitesi Yüksek Lisans Tez Çalışması- Ziraat Bankası Müzesi Hakkında

EK 2: Bodrum Kat- Fiziksel Müdahale Değerlendirme Plan

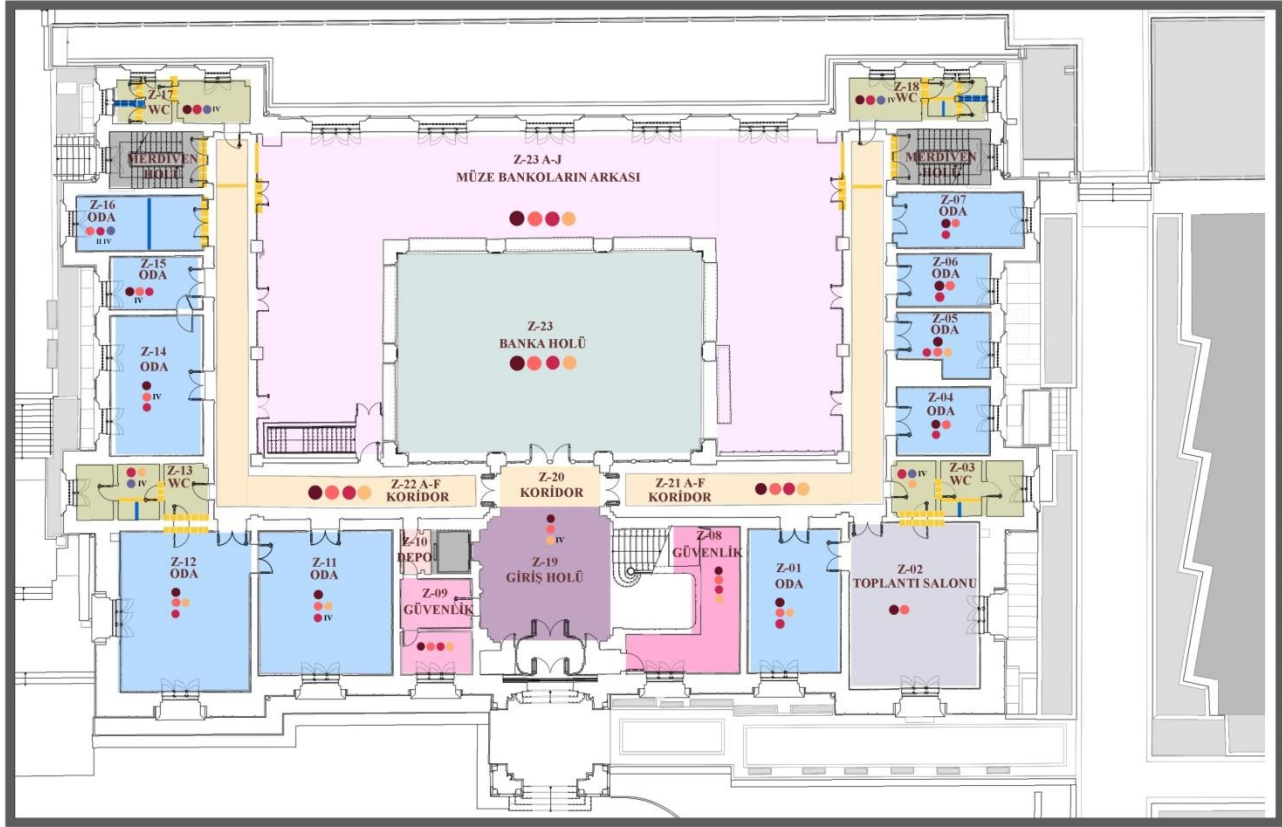

EK 21 - BODRUM KAT/
FİZİKSEL MÜDAHALE ŞEMATİK PLANI

BELGELEME PROJESİ

FİZİKSEL MÜDAHALELER	MEKANSAL MÜDAHALE TANIMI
- Özgün İzlerin/Malzemelerin Korunduğu Müdahaleler-Mevcut Hali İle Korunan - Aşına Uygun Olarak Yenilenen/Tamamlanan Müdahaleler - Özgün İzlerin/Malzemenin Korunmadığı/Tamamen Yenilenen Müdahaleler - Yeni Uygulanan Müdahaleler (Mekanik-Tesisat-Elektrik) - Muhdes Eklerin Kaldırılması	- Duvar ve Kapı Kaldırılması - Duvar ve Kapı Eklenmesi - Kapının Eklenmesi - Kapının Kaldırılması - Duvarın Eklenmesi - Duvarın Kaldırılması - Pencerelerin Eklenmesi - Pencerelerin Kaldırılması

EK 3: Zemin Kat- Fiziksel Müdahale Değerlendirme Planı

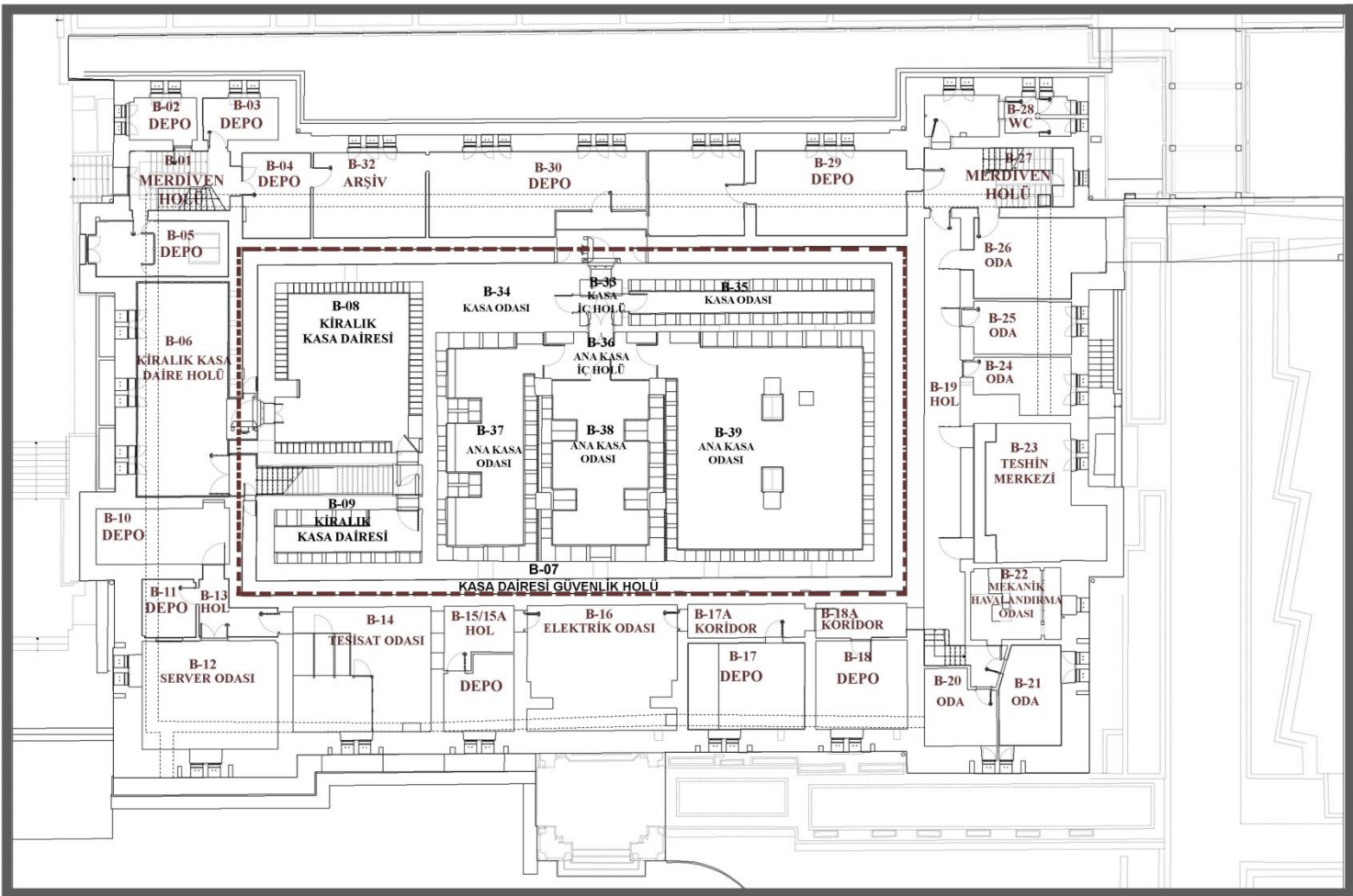

**EK 3- ZEMİN KAT /
FİZİKSEL MÜDAHALE ŞEMATİK PLANI**

BELGELEME PROJESİ

FİZİKSEL MÜDAHALELER		MEKANSAL MÜDAHALE TANIMI	
	Örgün İlerin/Malzemelerin Korunduğu Müdahaleler-Mevcut Hali İle Korunan		Duvar ve Kapı Kaldırılması
	Aslına Uygun Olarak Yenilenen/Tamamlanan Müdahaleler		Duvar ve Kapı Eklennesi
	Örgün İlerin/Malzemenin Korunmadığı/Tamamen Yenilenen Müdahaleler		Kapının Eklennesi
	Yeni Uygulanan Müdahaleler (Mekanik-Tesisat-Elektrik)		Kapının Kaldırılması
	Mühdes Eklerin Kaldırılması		Duvarın Eklennesi
			Duvarın Kaldırılması
			Pencerelerin Eklennesi
			Pencerelerin Kaldırılması

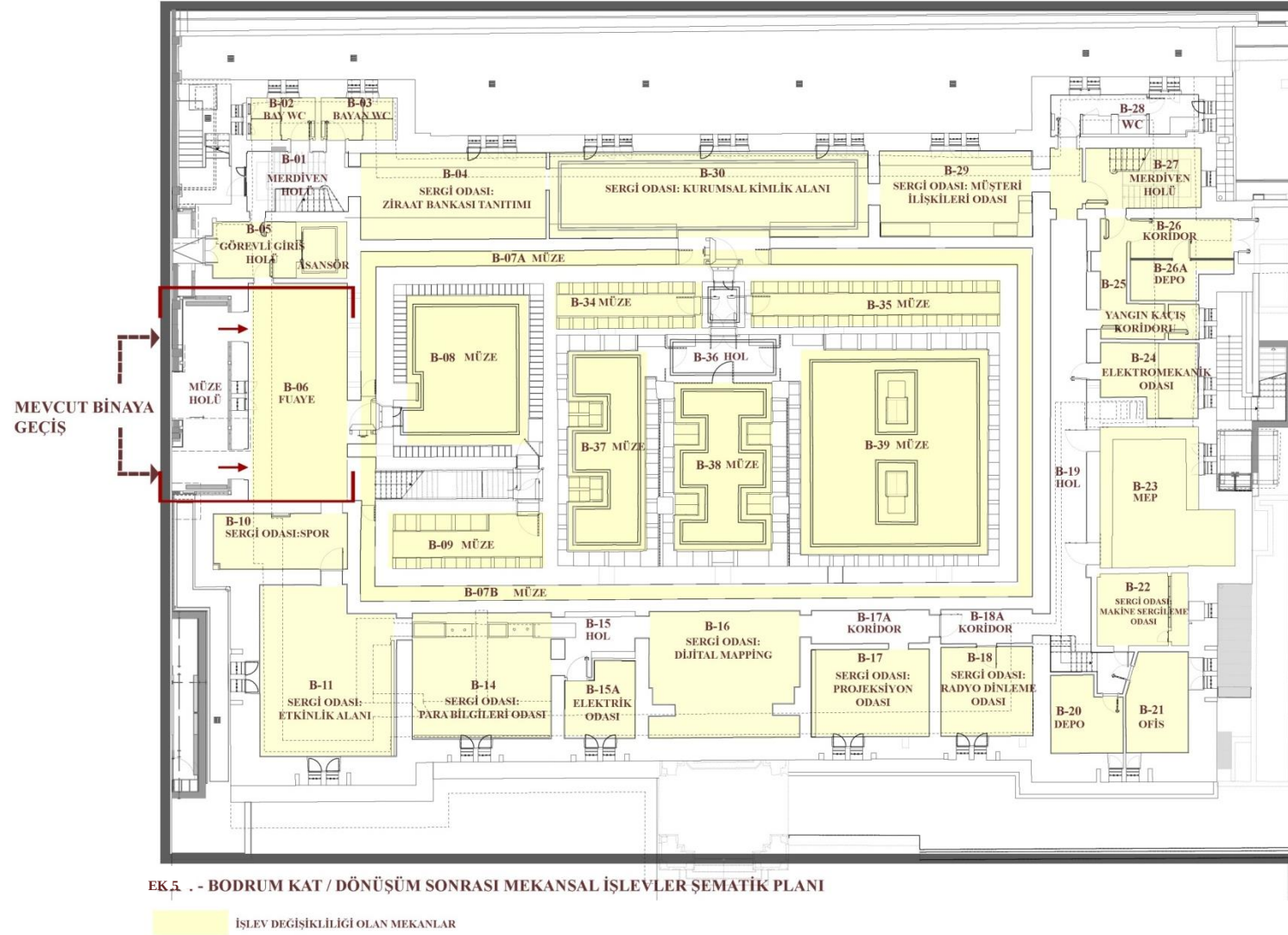
EK 4: Bodrum Kat- Dönüşüm Öncesi İşlev Değerlendirme Planı

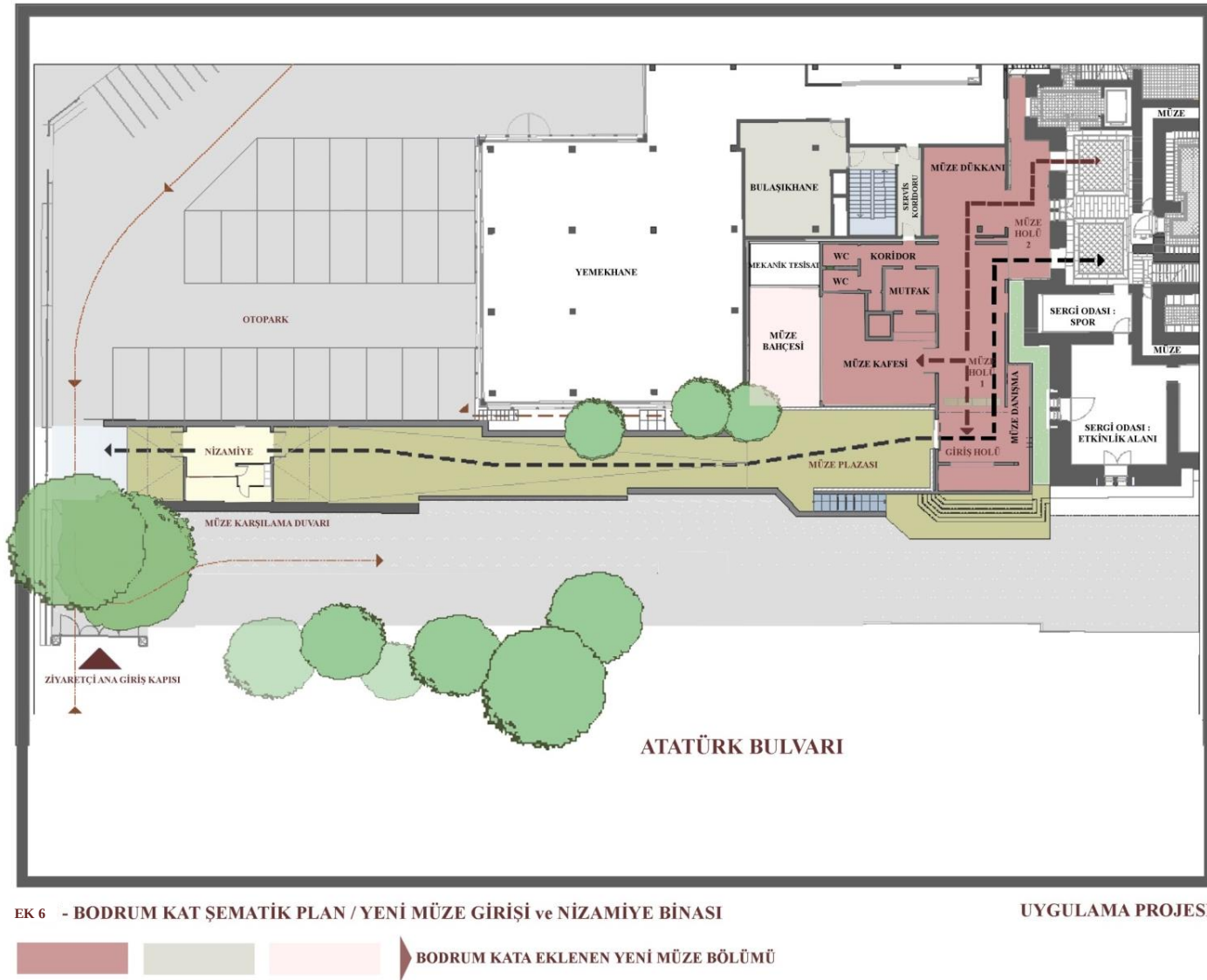
EK 4 - BODRUM KAT PLANI / DÖNÜŞÜM ÖNCESİ MEKANSAL İŞLEVLER ŞEMATİK PLANI

UYGULAMA PROJESİ

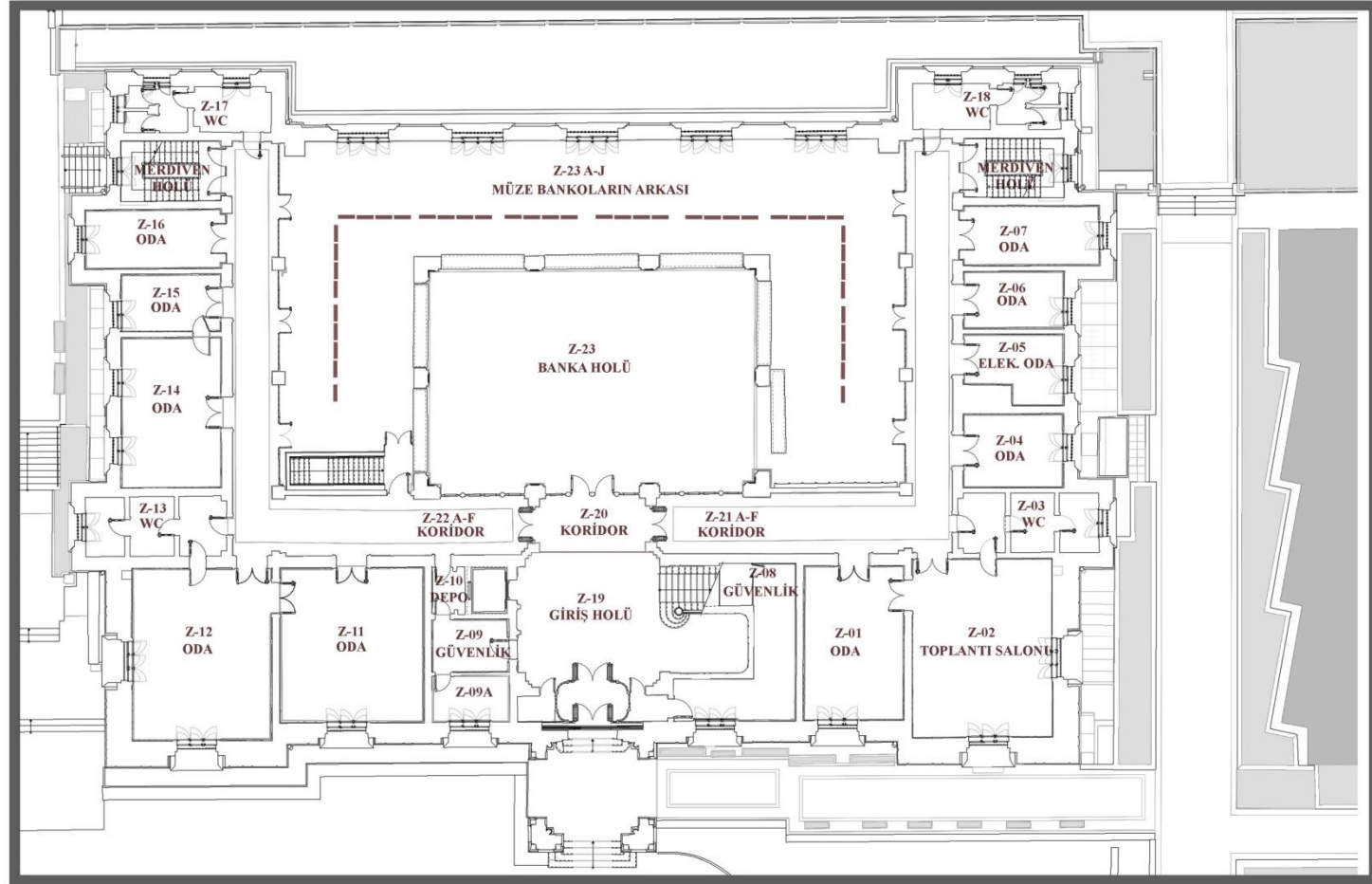
EK 5: Bodrum Kat- Dönüşüm Sonrası İşlev Değerlendirme Planı

EK 6: Yeni Müze Konsept Değerlendirme Planı

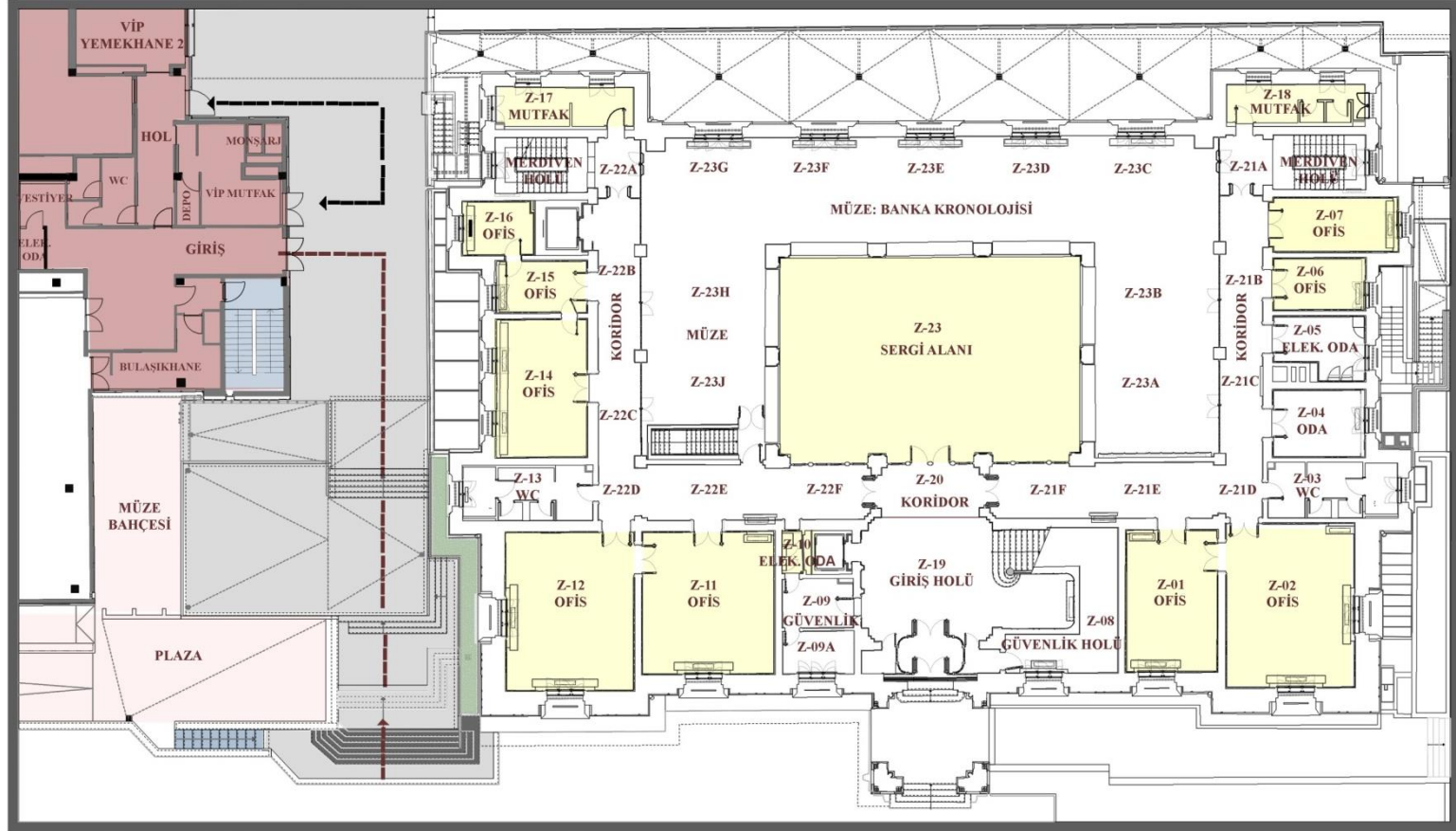
EK 7: Zemin Kat- Dönüşüm Öncesi İşlev Değerlendirme Planı

EK 7 - ZEMİN KAT PLANI / DÖNÜŞÜM ÖNCESİ MEKANSAL İŞLEVLER ŞEMATİK PLANI

UYGULAMA PROJESİ

EK 8: Zemin Kat- Dönüşüm Sonrası İşlev Değerlendirme Plan

EK.8 . - ZEMİN KAT / DÖNÜŞÜM SONRASI MEKANSAL İŞLEVLER DEĞİŞİM PAFTASI

UYGULAMA PROJESİ

EK 9: Bodrum Kat- Eklerin Değerlendirme Planı

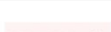

EK 9 · BODRUM KAT ŞEMATİK PLAN / YENİ MÜZE GİRİŞİ ve NİZAMİYE BİNASI

YENİEKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

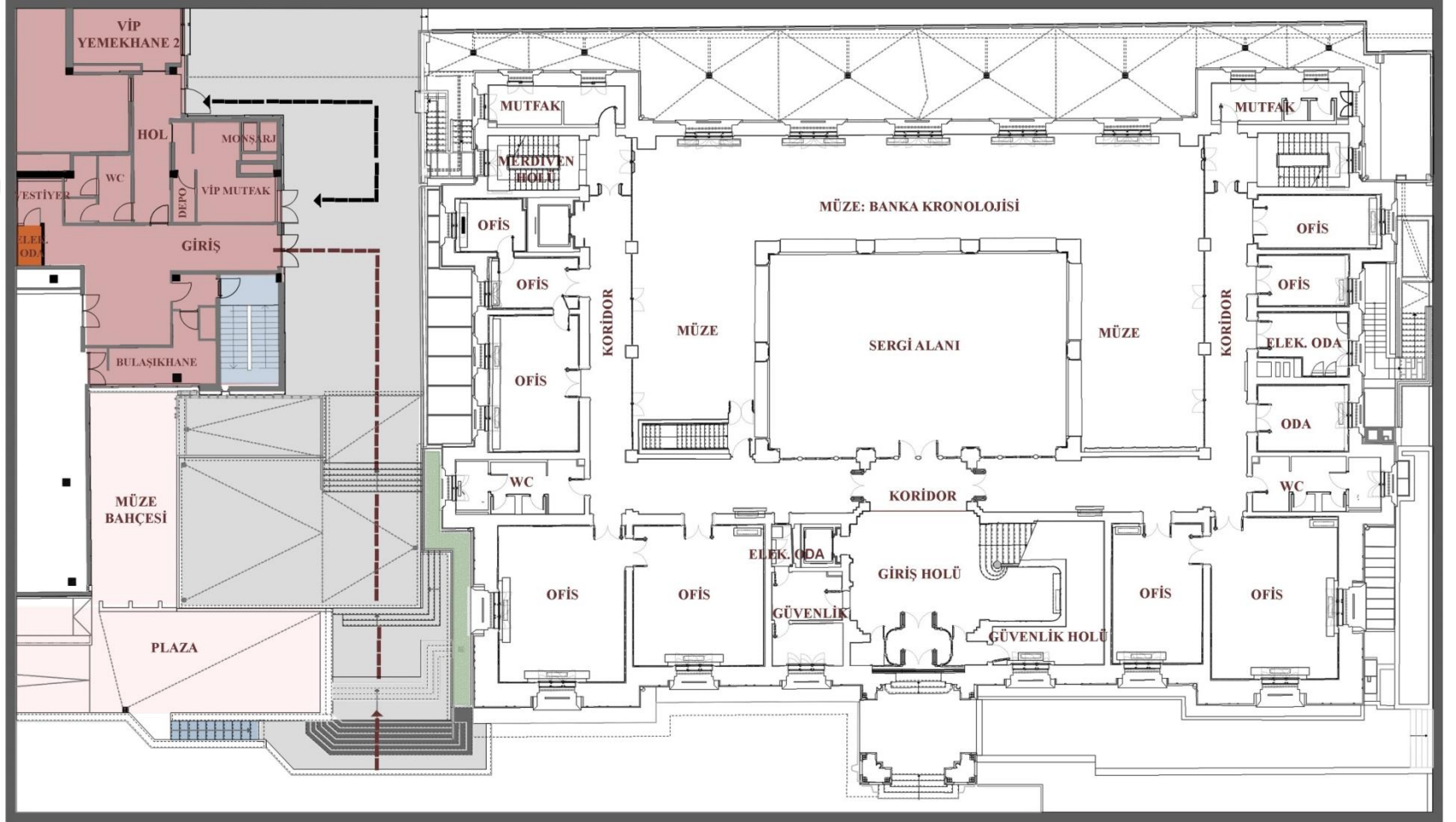
BODRUM KAT EKLENEN YENİ MÜZE VE NİZAMIYE GİRİŞİ BÖLÜMÜ	EKLERİN PLAN BAZINDA DEĞERLENDİRİLMESİ		
	MİMARİ ELEMAN ETKİSİ	Sirkülasyon Eleman Etkentisi	
		Mekanlık ve Tesisat Etkentisi	
		Strüktürel Eleman Etkentisi	 Eklenen Kolonlar
	YENİ EKLENEN MEKANLARIN ETKİSİ	Mekan Ekleri	
		Açık ve Ortak Kullanım Alanlarının Ekleri	 Müze Bahçesi

DOLAŞIM KURGUSU

EKLERİN PLAN BAZINDA DEĞERLENDİRİLMESİ		
MİMARİ ELEMAN ETKİSİ	Sirkülasyon Eleman Eklenmesi	
	Mekanik ve Tesisat Eklenmesi	
	Strüktürel Eleman Eklenmesi	 Eklenen Kolonlar
YENİ EKLENEN MEKANLARIN ETKİSİ	Mekan Ekleri	
	Açık ve Ortak Kullanım Alanlarının Ekleri	 Müze Bahçesi

DOLAŞIM KURUSU

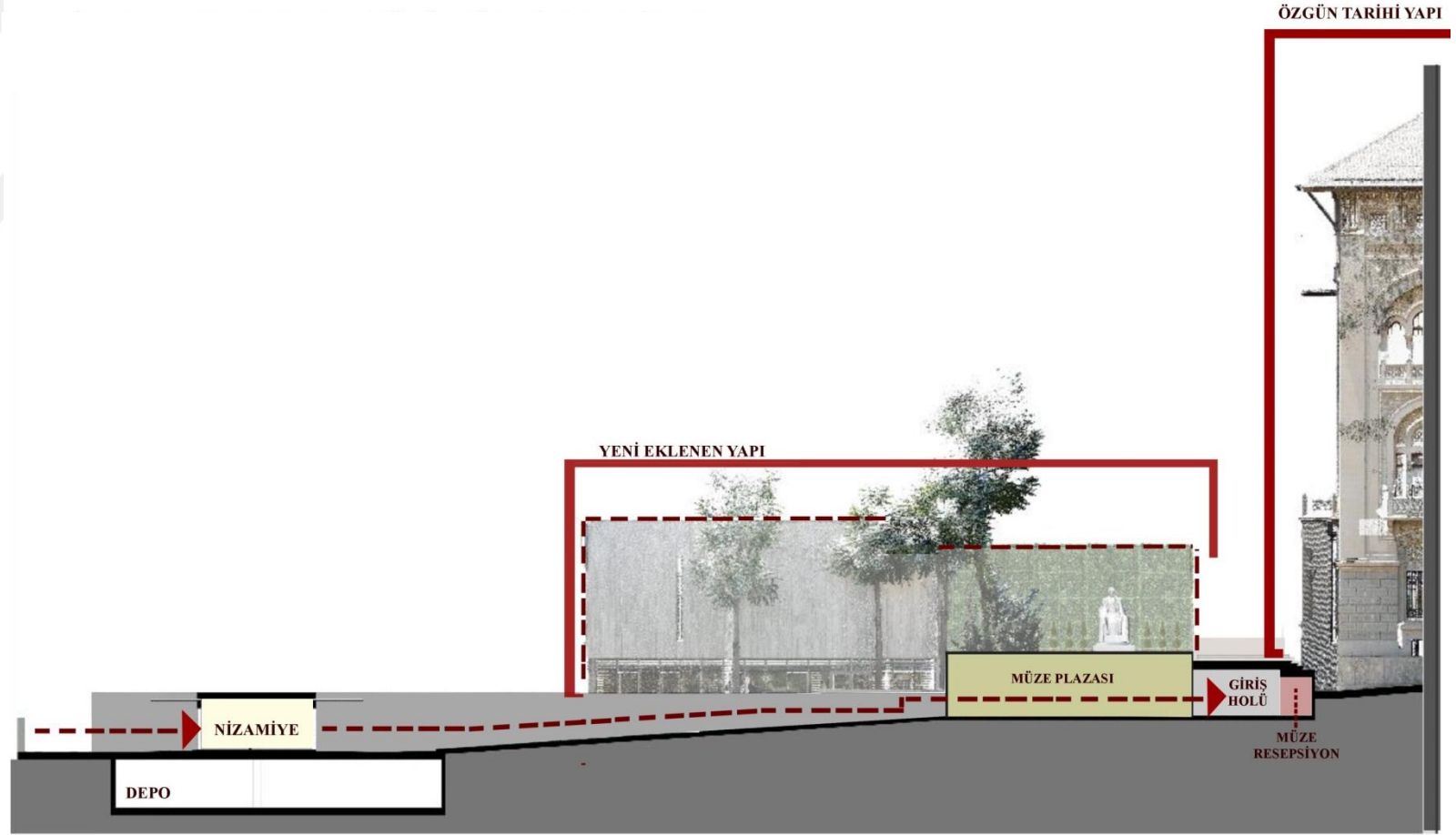
EK 10: Zemin Kat- Eklerin Değerlendirme Planı

EK 10 : ZEMİN KAT ŞEMATİK PLAN / ZEMİN KATA YENİ EKLENEN BÖLÜM

YENİ EKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EK 11: Yeni Eklerin Cephe Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi

EK 11) - BODRUM KAT ve ZEMİN KAT YENİ EKLER ŞEMATİK KESİT / YENİ MÜZE GİRİŞİ ve NİZAMİYE BİNASI
CEPHE ÖZELLİKLERİ

YENİ EKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ